P IV 1399

Biblioteca Bucureştilor

7
Iulie
2006

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • **BIBLIOTECA METROPOLITANĂ** • DIRECTOR FLORIN ROTARU

Inventar Nr. 29139

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

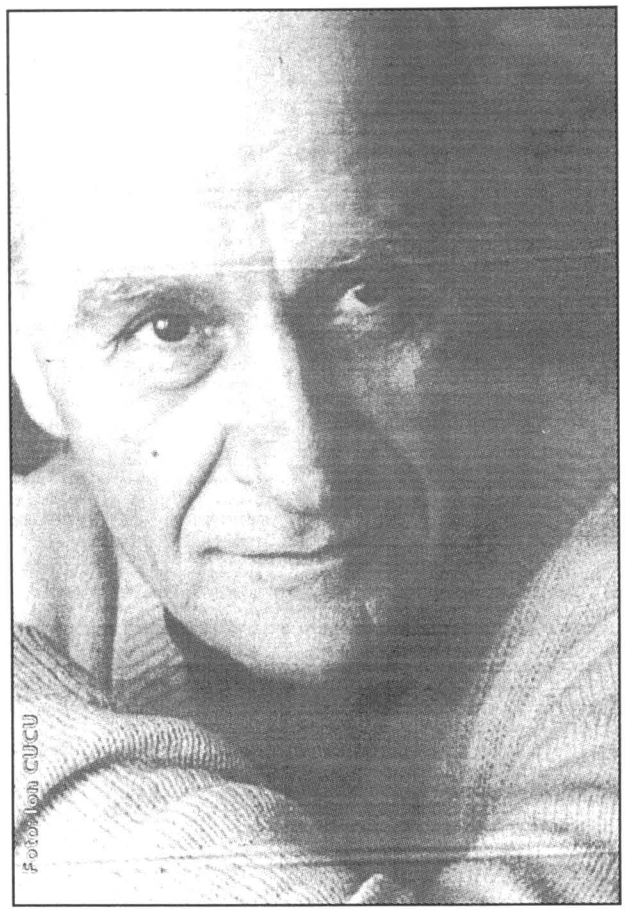

OCTAVIAN PALER

– 80 de ani –

„… Şi ce e adevărul? Nu e adevărul şi la fel de nesigur, şi la fel de necesar ca Dumnezeu? Vă dați seama ce ar însemna să fie luată «ca adevăr» ideea lui Nietzsche că «Dumnezeu a murit»? Duhoarea metafizică răspândită de cadavrul lui Dumnezeu ar face viața irespirabilă. Pentru mine, Matisse, care răspunde întrebării «credeți în Dumnezeu?» prin «da, când pictez», nu e foarte departe de Don Quijote. La fel, Gauguin când pleacă la Tropice întorcând spatele Parisului. Iar atunci când, încercând să se sinucidă cu arsenic, Gauguin zice «ce aventură nebună, urâtă şi tristă e călătoria mea în Tahiti», nu procedează, oare, ca Don Quijote când se «dezmeticeşte»? Şi amintiți-vă că şi Christos pe cruce se întreabă: «Doamne, de ce m-ai părăsit?»…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

„Povestea unei coroane de oțel"

Paul ANGHEL – Scrisoare de la Rahova 2

Bucureștii de altădată

Georgeta FILITTI – Arhive bucureştene – Al. I. Cuza 7

Ana Maria ORĂŞANU – Bucureştii lui Carol I – Monumentele de for public 11

Patrimoniu 13

Istoria cărții

ROMULUS VULCĂNESCU – *Mitologie Română* 14

Autografe contemporane

Ion MIRCEA – Viziune de iarnă la Gura Râului 16

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Trofeul „Bibliotecarul şi biblioteca sa" 18

Nicolae Bălcescu în memoria românilor 19

Ziua Internațională a Muzeelor la Biblioteca LIVIU REBREANU 20

EBLIDA – Către o Societate Informațională Securizată 21

Liviu BUTUC – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (VI) Presa scrisă între anii 1859 – 2000. Presa scrisă românească între 1859 – 1918 22

Scrisoare din Belgrad

Sima PETROVICI – Evocări şi distincții literare 27

Orizonturi

Gheorghe BULUȚĂ – O monografie monumentală 30

Gabriela TOMA – Vise înstelate cu două vârste şi un anotimp schimbător 31

Maria CRIŞAN – Dovezi antice ale limbii noastre scrise: inscripțiile rupestre din Carpați 33

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE – Noul Testament de la Bălgrad 34

Catalog 36

Repere

Nina VASILE – Reperele „Observatorului Cultural".....38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Povestea unei coroane de oțel"

Scrisoare de la Rahova

Paul ANGHEL

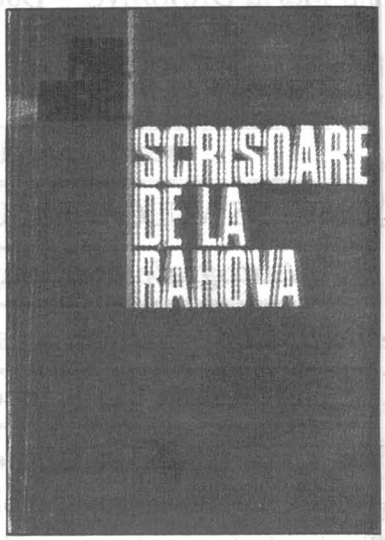

Prințul s-a trezit târziu și cu dificultate. A resimțit cu spaimă că s-a trezit târziu, după somnul abrupt și încordat în care se zbătuse, dar s-a limpezit curînd, ca sub duș, în răstimpul cît a bîjbîit cu mîna, căutînd pe scaunul de fier, de lîngă pat, ceasul de voiaj. În somn, trăise tot timpul senzația acută că cineva îl privește, că doarme cu mantoii. O lumină indiscretă, aproape impudică, făcuse transparente pînzele și așternutul, iar efortul de a se acoperi era zadarnic. Nu se putea smulge nici din somn, nici de sub focarul acelor priviri albe, ireale, chinuitoare, care veneau de peste tot. S-a întors cu fața în jos, dar și salteaua era transparentă, și perna. A căutat un punct de sprijin cu mîna. A nimerit ceasornicul. Atingerea cutiei minuscule, cu fețe drepte de cristal, i-a redat prima clipă de siguranță. A urmat spasmul sonor dezlănțuit în mașinărie, pe care l-a asurzit în palmă, apoi prințul, pe deplin înstăpînit asupra-și, a resimțit, ridicîndu-se, cum tic-tacul regulat și fin îi propagă în sînge stropi mari de liniște. Era întuneric, dar cele cincisprezece mișcări ale bărbatului — precis cincisprezece! — s-au articulat prin beznă nigunos, de la sine, una din cealaltă: cizmele, mundirul, centura, mantaua între umeri, cei trei pași pe lîngă aparatul Morse, mîna pe clanță. Apoi pasul, în boltă, peste trupul înent al soldatului gardei-corp, adormit cu gura căscată pe prag, cu lemnul puștii în brațe, apoi cealaltă ușă, care dădea de-a dreptul în cer.

Ieșirea din bordei în cer, ca dintr-o mare de întuneric pe uscat, îl făcea să respire adînc, să rețină mult aerul în piept, ca pentru a-l medita. Rămînea așa, nemișcat, pînă își simțea venele străvezii de pe tîmple pulsîndu-i calm, pînă ce capilarele degetelor îi se înfiorau de răcoare, pînă ce aerul expirat, înghețat din nou, în ace de brumă, își lăsa greutatea materială pe barbă și mustăți. Își masa apoi tîmplele și fața, întîrziind cu degetele subțirii pe pleoape, ca pentru a le obișnui cu lumina. Aerul din jur devenea între timp străveziu. Simțea cu trupul cum se lărgește cerul din jur, cum se abstrage lumina siderală pînă la dispariție, lăsînd bătătura bordeiului și împrejurimile într-un fel de penumbră. Creșteau din această penumbră cîinii de coceni ai bulgarului care-i închiriase bordeiul, grămada conică de întuneric a cortului-sufragerie, grajdul cailor lîngă care se aflau două chesoane, iar la drum, abia legănîndu-se, siluetele mătăhăloase ale sentinelelor de noapte. Prințul știa că soldații îl simt. Aceștia tușeau ușor, cît să-și anunțe discret prezența, rămînînd la locul lor în nevărsatul de zori, așa cum și caii din grajd, care îl simțeau, nechezau lin, ca prin somn, izbind înfundat cu copitele în lătunoaiele ieslei. Acest mod inocent de prezență, blîndă, vie, neprotocolară, îi făcea bine prințului, care o primea ca pe o prelungire a odihnei, ca pe un interludiu între noapte și zori, în care el însuși se includea firesc.

Viața de zori a bivuacului începea dealtfel după trezirea sa, într-un fel de ordine difuză: gardes-corpul dispărea să se spele, sergentul de ordonanță mătura bordeiul, încercînd să evacueze mirosul de tizic, telegrafistul se așeza pe scaunul său la post, colonelul Văcărescu clasa mesajele primite în cursul nopții, afară în bătătură se deschidea ușa grajdului, răzbeau de acolo valuri de aburi calzi, un iz de bălegar fierbinte și urină; se dădea la o parte prelata laterală a cortului, se schimbau paiele întinse ca un covor sub masa lungă de campanie și sub scaunele pliante, se punea la fiert cazanul mare de ceai pentru ofițerii din suită. Între timp, se amplificau și se lărgeau zgomotele din împrejurimi. La bariera de sud a cătunului se schimba garda rusă. Se auzeau clar încrucișările de parole, pocnetul cizmelor, apoi răpăitul copitelor patrulei de cazaci călare care își continua rondul jur-împrejurul așezării, se apropia, se depărta, făcea popasuri, aruncînd în aer cuvinte străine.

Între timp, prințul își urma preumblarea, sub coroanele celor șase salcîmi din fundul bătăturii, ca pe o alee abstractă de parc. Evita mașinal inegalitatea terenului, distanțele arbitrare dintre copaci, unificînd cu voință un traseu care va deveni pînă la urmă geometric, o linie pe care cizmele o măsurau egal, sigur, calm. Cînd ajungea la al treisutelea pas, lîngă un salcîm rămuros, încărcat de cuiburi de ciori, se răsucea și pornea într-un alt tempo spre bordei.

Mica lui curte îl aștepta pregătită. Pentru a împune ceea ce se cuvine, prințul lucrase vreme de zece ani cu o neînduplecare de anahoret, cu o rigoare de geometru, cu o migală de ceasornicar. Exclusese de la început ideea unui protocol feeric, la care băștinașii erau ispitiți, după modelul curților vecine, mai ales otomană, dar și rusă. Respinsese însă la fel de net și imboldul unor raporturi liberale, pe care o anume faună politică — tot locală — îl agita, „lumea simpatică" a foștilor revoluționari, animați de un gregarism republican care îi repugna prințului din toată ființa. Reținuse, tocmai de aceea, un minimum protocolar, adaptabil oriunde, deci și în spațiul acestui bordei, pe care nu ezitase să-l aleagă, din clipa cînd oferise împăratului Rusiei singura casă ce se putea locui la Poradim.

Aici îi găzduise pe Armulf de Bavaria, la întoarcerea sa dintre zăpezile Balcanilor, din tabăra lui Gurko, pe exilatul Don Carlos al Spaniei, în voiajul său de prinț vagabond la Plevna, pe cei doi prinți Constantin și Alexandru de Oldemburg, pereche severă, bleagă și sumbră, pe generalul prinț Imeretinskii, un

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

polonez guraliv, dar foarte exact în raporturi, pe bietul prinț Serge de Leuchtemburg, nepotul țarului, „aproape un copil", a cărui moarte avea să producă „un cutremur de jale în Rusia", pe Albert de Altenburg, un artilerist plin de vervă, care primise „o mică contuziune făcută de un glonte care i-a nimerit tabacherea", cum notase prințul în jurnalul său, în dreptul fiecăruia.

Aici, în fața pragului, sub streașina de paie, prințul a primit raportul comandantului gărzii, salutul șefului suitei sale, salutul șefului de stat major, căruia i-a întins două degete, după care s-a retras în bordei unde urma a-i primi pe mareșalul curții și pe secretarul său particular. Colonelul Văcărescu, cu funcția de mareșal al curții, îl aștepta în picioare. I-a prezentat prințului depeșele telegrafice. Într prima, Brătianu îl prevenea pe prinț că sesiunea de toamnă a corpurilor legiuitoare *nu se mai poate amîna*. Îi solicita prințului, cu insistență, mesajul către cameră și senat, dar acest mesaj *trebuia* să aducă, *ar fi fost bine* să aducă vestea unei victorii. Deci Rahova!... Într-o altă depeșă, ceremonioasă, un fel de *faire-part*, prințul era prevenit că M. S. Împăratul va lua parte, în această zi, la orele 11, la un Te Deum consacrat căderii Karsului. Cea mai importantă victorie rusă pe frontul din Asia suna ca o mustrare pentru comandanții de pe frontul balcanic. Așa o resimțea și marele duce, care îl prevenea – al treilea mesaj – că nu va părăsi în acea zi comandamentul său de la Bogot, acuzînd o indispoziție, cu frisoane de gripă.

– Vom merge la Te Deum! a hotărît prințul.

Văcărescu a înțeles că va trebui să se ocupe de pregătirea participării prințului la Te Deum. Dar prințul aștepta. A așteptat și Văcărescu. Pauza, în care colonelul a închis mapa cu hîrtii, semnifica discret că de la Rahova nu se primise nici un mesaj.

Era luni, 7 noiembrie...

Prințul n-a mai așteptat. Era aproape 10. A încălecat și a pornit spre Te Deum.

Drumul de la Poradim la Tucenița, locul unde avea să se desfășoare ceremonia, pe platoul din spatele redutei imperiale, era împînzit de coloanele de ruși, în ținută de paradă, care mărșăluiau spre marea slujbă. Prințul a remarcat atenția specială care s-a acordat pentru pregătirea acestui moment. După formațiile masive care compuneau coloanele, dar pestrițe – ulani, grenadieri, pușcași siberieni, cherchezi, letoni, cazaci de Nipru și Cuban, două companii finlandeze, toate cu fanfarele în frunte – prințul a apreciat că fuseseră convocate unități reprezentative din mai toate diviziile ruse din jurul Plevnei. Impuneau ofițerii, pentru întîia oară strălucitori, după Te Deum-ul ratat, din 30 august, după acea zi groaznică, plină de toate umilințele. În ținuta lor era vizibilă satisfacția pentru revanșa din Asia, care îi umplea de orgoliu. Prințul știa că în toate liniile ruse fuseseră scrise pancarte, în caractere turcești, vestind otomanilor înfrîngerea lor de la Kars, că aceste pancarte fuseseră plantate uneori cu sacrificii, în fața șanțurilor adverse, de unde se răspundea cu obuze și cu rafale de armă.

Prințul a oprit calul, așteptînd să se scurgă podmolul de soldați din fața sa, apoi, ca să evite această defilare adhoc – ofițerii ruși ordonau unităților, la vederea sa, pasul de paradă – a întors și a luat-o de-a dreptul peste cîmp, urmat de suită. Simțea, călărind, cum copitele calului se încurcă în cocenii netăiați ai unei porumbiști acoperite de ceață. A luat-o spre stînga către o movilă, dar a nimerit într-o arătură, tot invizibilă, iar copitele calului se înfundau acum ca într-o saltea, în pămîntul clisos, moale, care reținea și întîrzia fiecare pas al animalului.

– Dincolo de movilă, în vale, e comandamentul lui Todleben, l-a informat Văcărescu pe prinț.

– Ne vom opri la Todleben, a hotărît prințul.

Era locul unde putea sosi o telegramă de la Rahova, prin Verbița, mai înainte ca prințul să ajungă la Te Deum. Văcărescu știa cu cîtă ardoare așteaptă prințul această veste, care întîrzia să vină, deși ora atacului trecuse de mult.

Au intrat apoi cu caii pe pămînt ferm și au galopat pînă la movilă. Ajunși sus, cuiva din suită i s-a părut că sînt urmăriți de o vedetă, că un curier călare vine în goană spre ei. Au întors caii și au așteptat. Iluzia virtuală s-a topit însă curînd în ceața mișcătoare, care părea acum că se rărește. Se auzeau și mai limpede muzicile ruse.

– O să avem vreme bună, alteță, s-a simțit dator să spună Văcărescu, într-un tîrziu. Ceața se ridică...

Prințul n-a răspuns. Văcărescu a mai adăugat:

– A fost ceață și în treizeci august, vă amintiți!

Mutenia prințului semnifica limpede că între cele două date nu-i nici o legătură. Erau toți stînjeniți, cu atît mai stînjeniți după gafa lui Fălcoianu care a urmat:

– E adevărat, alteță, că lupta de la Kars s-a dat noaptea?

Calul prințului a strănutat, mănușa stăpînului a tapat blînd gîtul animalului, liniștindu-l.

„Imbecilule, l-a apostrofat Văcărescu în gînd, pe colonelul gafeur. Poziția Karsului, a mai adăugat el tot în gînd, adresîndu-se cu ironie lui Fălcoianu, era bine cunoscută, domnule șef de stat major! Karsul fusese asediat cîteva luni în șir, era înconjurat de cîteva straturi de morți, depuse succesiv, în urma unor nenorocite atacuri. Cînd au înfipt ultima oară scările de asediu pe zidurile Karsului, asediatorii le-au înfipt în mormane de cadavre. Ce vrei?"

Dar Fălcoianu n-a realizat gafa și a stăruit:

– O să fie o ceremonie grozavă!

Prințul a dat pinteni calului, pornind în galop și detașîndu-se rapid de suită, Văcărescu și Fălcoianu l-au ajuns din urmă abia tîrziu, cînd prințul se și oprise în fața adjunctului său militar, generalul conte Todleben, care se afla în dreptul porții comandamentului. Bătrînul erou al apărării Sevastopolului primea de obicei întreaga mînă a prințului, pe care, dintre cei apropiați, n-o mai primeau decît Brătianu și Cernat. Cei doi s-au rezervat, de data aceasta, la salutul militar, rămînînd călare. S-a suprimat și protocolul obișnuit în întîlnirile dintre cei doi, scurtul raport pe care generalul conte îl prezenta prințului, în calitatea sa de adjunct al armatei de împresurare, raport urmat de comentariile prințului, de obicei sumare, binevoitoare, înfățișate sub forma unor întrebări privind amănunte. Prințul îl informa la rîndu-i pe Todleben, în aceste ocazii, despre inițiativele corpului român, de fapt îi confirma generalului imperial ceea ce acesta știa bine, direct de la Cernat. De fapt se întrețineau, conversau, Todleben acordînd o respectuoasă atenție tînărului colonel de artilerie, care era nepot al împăratului Wilhelm și nepot prin alianță al țarului, era german, era prințul României, iar acesta – colonelul! – îl considera cu deferență pe bătrînul erou, în limita inflexibilității lui princiare. Dealtfel materia conversației era mai totdeauna puțină. Un sistem încrucișat de legături făcea ca orice mișcare a uneia din cele două armate aliate să fie adusă instantaneu la cunoștință comandanților direcți, pe toată filiera ierarhiilor, excluzându-se orice fel de surpriză

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pentru una dintre părți. Cernat, comandantul corpului român, îl informa astfel pe prinț, comandantul suprem al asediului Plevnei, despre acțiunile armatei sale, dar paralel și pe Todleben, care era adjunctul prințului și șeful statului major al armatelor ruso-române. Prințul îl informa la rîndu-i pe marele duce, comandantul suprem al armatelor din Balcani, care era însă direct ținut la curent, în aceeași chestiune, de către Todleben. Ultimii doi, marele duce și prințul, îl informau pe țar. La aceste legături, strict convenite, se adăugau însă și altele, firele nevăzute care-i legau pe marii comandanți, în afara ierarhiilor, cu subordonații lor din unitățile mai mici detașate în grupurile mixte de luptă, fire prin care proveneau cele mai neînsemnate detalii. Astfel la Rahova acționa un regiment rus, sub comanda lui Meyendorff. Meyendorff era la rîndu-i subordonat lui Slăniceanu. Dar același Meyendorff îl avea în subordinea sa pe colonelul Cretzianu, cu brigada sa de roșiori.

Emil Volkers – *Principele Carol I în timpul campaniei*, acuarelă

La ora întîlnirii, Todleben aflase astfel aproape tot despre acțiunea Rahova, direct din depeșele lui Meyendorff, așa cum prințul avea să știe tot despre mișcările generalului balt nu numai din raportul lui Slăniceanu, via Cernat, dar și din raportul lui Cretzianu, care era mîna dreaptă a lui Meyendorff în aceeași operațiune. Toată această rețea de legături funcționa ca și un sistem de oglinzi, în care se simțea prins, era fizic prins, oricare dintre participanții la joc. Acum se simțea prins, fixat între aceste focare intense și prințul.

– Ceața se va ridica, a spus Todleben, controlîndu-și ceasornicul masiv cu rubine, dăruit de împărat. E unsprezece fără un sfert.

Muzicile din apropiere abordaseră un marș militar. Ceața s-a ridicat într-adevăr. Cînd prințul a intrat pe platoul trupelor, cortinele de neguri s-au dat la o parte, iar alămurile fanfarelor, bumbii de aur, eghileții, medaliile, crucile de pe piepturi, pintenii, cozoroacele cascheteloor, săbiile, căpestrele cailor, canafii stindardelor, aurăriile de fast bizantin, au strălucit mistic, multiplicînd soarele în mii de oglinzi.

Apariția marelui țar a descătușat un ura clocotitor. Patruzeci de tunuri de asediu au bubuit trei salve. În liniștea care a urmat s-a ridicat, de lîngă altarul de campanie, vocea unui popă cu barbă roșie, care a fierăstruit văzduhul pînă sus, în zenit, pogorînd de acolo dintr-un punct ideal, în zimți strălucitori de argint, celesta binecuvîntare spre creștetul plecuv al suveranului tuturor Rusiilor, care s-a umilit, în genunchi. Prințul a făcut crucea catolică și și-a plecat fruntea. Au zguduit pămîntul cei peste trei sute de băși ai corului imperial care țineau loc de clopote și care s-au ridicat la rîndu-le, cu vocile lor, pînă în băierile cerului. Cățuile cu smirnă au oficiat departe de altar, spre trupe, fiindcă țarul nu suporta mirosurile, fiind astmatic. Un sentiment de forță colosală l-a copleșit pe prinț, sentiment pe care nu-l încercase în marile catedrale germane, nici în timpul meselor, cînd asculta concentrat, nici în clipele de contemplare a arhitecturilor de la Colonia și Ulm. O forță care nu se sprijinea pe nimic decît pe vocile oamenilor zguduia acest pămînt umil și punea în vibrație cerul gol. Se puteau urmări pînă sus, unde se stingeau, buclele sonore ale baritonilor și spiralele tenorilor, apoi clamoarea joasă de burdufuri de orgă, a isonului, un fel de geamăt unanim, peste care cădeau cu efect de meteoriți în ocean cuvintele sacre, smulse din adîncurile unei limbi barbare, străine ca și istoria tulbure a stepelor de unde veneau. Prințul s-a lăsat cuprins de această sfîșiere melodică străină, care l-a sorbit în tumulturile sale, l-a răvășit și l-a cutremurat, dar l-a și întărit, ajutîndu-l să regăsească pînă la urmă cuvintele rugăciunii lui zilnice, pe care le-a rostit simplu, în latina Vulgatei.

Cînd s-a ridicat, țarul i-a apărut în față, pentru întîia oară înseninat și chiar radios. Arătat de fapt ca o plantă de seră, o cală, abandonată de prea multă vreme în aceeași apă, acum mutată într-o vază nouă, în cristalul cu apă vie al victoriei de la Kars. Pungile vinețiii din jurul ochilor erau încă vizibile, paloarea încă și mai acuzată din cauza luminii denunța insomniile chinuitoare din ultimele șapte luni. Împăratul a făcut efortul de a surîde:

– *J'ai reçu une adorable dépêche de la princesse et je suis vraiment ému de cette délicate attention de sa part.*

Prințul a respirat cu ușurare, victoria de la Kars a devenit dintr-o dată și altceva, un eveniment al ordinii familiale între cele două curți. I-a răspuns țarului că toate victoriile sale sînt scumpe familiei princiare de la București, că prințesa participă în chip deosebit la tot ce ține de ființa augustă a suveranului Rusiei:

– *Je le sais bien*, a apreciat țarul. *Je dois vous avouer à mon tour que j'éprouve une grande affection pour la princesse. Je vais vous montrer la dépêche.*

A încălecat, invitîndu-l pe prinț cu un gest să-l însoțească, dar dinspre Bogot, peste cîmp, venea în galop marele duce, urmat de numai doi ofițeri. Țarul a rămas nemișcat, în așteptare.

– *Nicolas s'est remis*, a consemnat el. *Mais je lui ai demandé de ne pas sortir aujourd'hui.*

Apoi, spre prinț:

– *J'espère que la princesse a surmonté les peines qu'elle a eues. On m'a dit qu'elle se fatiguait trop.*

Rostea fad cuvintele, desfrămîndu-le ca pe niște petale ofilite, fără sevă. Cei din jur făceau efortul de a-l auzi,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

prinzînd sensul după mișcarea buzelor. Rămas în dreapta sa, cu un bot de cal mai înapoi, prințul a înțeles totuși, mai mult a dedus, că țarul a spus ceva măgulitor despre prințesă sau despre Nicolas. Acesta a frînat brusc, l-a salutat pe augustul său frate, iar prințului i-a aruncat o privire galbenă, de sulf. Apoi brutal, ca o explozie:

– La Rahova, atacul lui Slăniceanu a fost respins…

Trecuse de amiază și prințul nu primise, oficial, nici o veste de la Rahova. Cernat nu telegrafiase nimic la Poradim, la cartierul său general, unde prințul s-a întors nu pentru masă, ci cît să-și schimbe calul.

N-a mai intrat în bordei, s-a dus direct la grajd, predînd rîndașului animalul de paradă și alegînd un cal mai mic, pietros dar sprinten, un armăsăraș roib de numai trei ani, harnic și nepretențios, învățat cu pămînturile desfundate, cu coastele bolovănoase, cu spinările și porumbiștile de pe dealurile bulgare.

– Veți rămîne la masă? l-a întrebat Văcărescu.

– Nu. Voi prînzi probabil la bivuacul lui Davila.

– Preferați să vă însoțim?

– Nu.

– O dispoziție specială pentru comandament?

– Nu.

Văcărescu a înțeles că prințul vrea să întreprindă inspectarea sectoarelor singur și nu l-a chestionat asupra itinerariului. Răceala prințului i-a interzis-o. Chestiunea era dealtfel delicată. Românii aveau obiceiul prost să dea sfoară-n țară cînd pleca vodă undeva, iar obiceiul, cu toate consecințele lui de potemkiniadă, fuse curmat, întîia oară, de Vodă Cuza. Acesta, cum spuneau legendele, sosea incognito, adesea travestindu-se, provocînd zăpăceală acolo unde pica, deslănțuind în lanț leșinuri, atacuri de dambla, cele mai comice încurcături. Prințului nu-i convenea o asemenea postură în care ar fi avut de riscat și autoritatea princiară, și ideea ordinii acceptată în sine. Era o chestiune de tact ca cei vizați să fie preveniți discret, indicîndu-se precis caracterul vizitei – oficială, particulară, simplă trecere – schițîndu-se și speciile de etichetă, nu numai pentru rigoarea etichetei, cît mai ales pentru evitarea unor surprize grotești. Prințul trebuia să întîlnească, oriunde ar fi sosit și în orice ocazii, *normalitatea* – normalitatea funcționării aparatului, normalitatea protocolară, normalitatea sentimentului public într-o expresie care să țină o exactă cumpănă între neutru și anonim. Într-o asemenea desfășurare persoanele deveneau funcții – domnul primar, domnul președinte de consiliu, domnul general – prințul însuși devenea o funcție pînă acolo încît pomenirea numelui său de familie, în prilejuri oricît de solemne, i se părea o intimitate ofensatoare.

Cunoscînd regulile, Văcărescu a rămas încurcat și confuz în fața prințului, neîndrăznind să ceară detalii. „Încotro o va lua totuși: spre sectorul rus, spre sectorul român? Va face poate o vizită *en ami* lui Davila? Atunci ar trebui prevenit Davila, care riscă să fie găsit în halat, cu un fes roșu în cap, fredonînd melodii *roturiere*".

Dar prințul a interzis chestionarea, iar Văcărescu a tăcut, frămîntînd cu tălpile cizmelor noroiul amestecat cu bălegar de lîngă ușa grajdului.

Prințul l-a și ignorat dealtfel, suspendînd comunicarea cu el și ocupîndu-se de cal. A intrat în grajd, a spart cu un ciocan aflat la îndemînă cîteva aschii de zahăr din căpățîna atîrnată de o grindă, sub tavan, apoi, scoțîndu-și mănușa, le-a pus sub botul animalului tînăr, care le-a cronțănit cu plăcere. L-a văzut în sfîrșit și pe Văcărescu, i s-a adresat cu politețea obișnuită:

– Ești bun să spui să-mi aducă trei biscuiți?

Văcărescu a dispărut spre cortul sufragerie, unde se afla și cămara cu provizii uscate. Cînd a revenit, prințul era pe cal, iar în urma lui, pe caii de serviciu, doi sergenți garde-corp. Prințul a luat punga cu biscuiți, exact trei, punînd-o în buzunarul inferior de la manta. Apoi s-a adresat din nou lui Văcărescu, după ce i-a mulțumit mut, pentru micul serviciu:

– S-ar putea ca diseară să avem oaspeți la cină.

– Vor rămîne în cursul nopții la comandament?

– Poate! a răspuns prințul dînd pinteni calului.

Văcărescu a rămas în fața grajdului și mai confuz. În registrul de primiri nu era anunțată nici o vizită. Prințul nu precizase nici ce caracter va avea vizita, nici ce nivel protocolar. Va fi un intim? Desigur, de vreme ce prințul nu făcuse nici o mențiune specială, fapt ce semnifica limpede că oaspetele, oricine ar fi, va împărți cu gazda regimul cotidian al acesteia, adică o cină sumară și patul pliant, instalat în tinda bordeiului. Orice întrebare era însă de prisos. Calul prințului dispăruse fără zgomot, în ceața care se lăsase din nou.

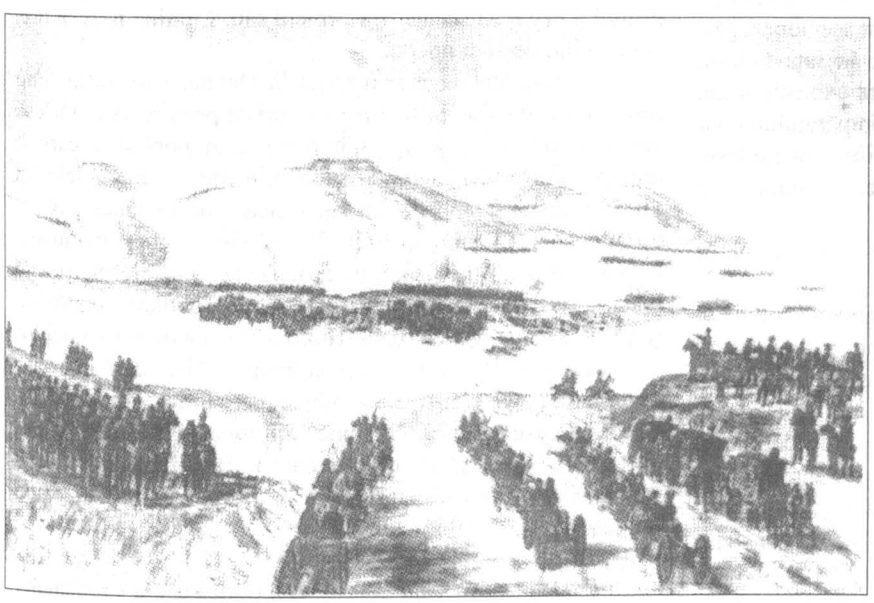

Carol Popp de Szathmári și Mathes Koenen – *Cucerirea Rahovei*, creion

Ieșirea la aer, în pustietatea dealurilor goale, l-a eliberat pe prinț din strînsoarea de capcană a bivuacului său, de sub iscodirea ochilor invizibili sau prea vizibili ai celor din preajmă, care-l cercetau mut, ciocănindu-l parcă, încercînd să-i găsească, sub chipul întotdeauna neutru, deloc liniștit dealtfel, o fisură.

Prințul a oprit calul pe o culme, după o goană neîntreruptă de o oră, fără să încerce cravașa, lăsîndu-se în avîntul animalului, după care, frînîndu-l cu un gest, a descălecat, și-a scos chipiul și s-a masat pe tîmple. A decis că trebuie să se reculeagă și s-a recules.

Lucrurile nu ieșiseră din normal. A

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

fi pretins un alt curs al lor ar fi fost nefiresc, probă de impacienţă nechibzuită, sursă a unor măsuri precipitate, deci absurde.

A respirat lung, profund.

La orele nouă, ar fi trebuit să înceapă, teoretic, atacul. Dar din cauza ceţii atacul a fost amînat.

A respirat încă o dată lung, profund.

Primul atac a fost respins, i-o adusese la cunoştinţă marele duce, după Te Deum, i-o spusese dur, cu descărcarea nervoasă, electrică, a militarului care doreşte victoria, mai ales după marea victorie de la Kars. Dar bătălia nu fusese isprăvită, Cernat nu-i putea raporta altceva decît faptul că lupta continuă. Nu i-a raportat. Deci lupta continuă. Nimic nefiresc.

A respirat lung, profund.

Dacă Cernat i-ar fi raportat despre respingerea primului atac, Cernat ar fi trădat nelinişte, panică, stare absurdă la un militar matur şi versat. Cernat i-ar fi solicitat indirect prinţului, într-un asemenea caz, o dispoziţie suplimentară, un ordin nou. Dar Cernat, cunoscîndu-l bine, nu i-a raportat nimic, tocmai fiindcă lucrurile se desfăşuraseră normal. Precis normal. Deci lupta continuă. Nimic nefiresc.

A respirat lung, profund.

Bătălia din 30 august se desfăşurase sub zodii cu mult mai rele: nu un atac fusese respins, ci cîteva atacuri, nu într-o singură zonă a frontului, ci în toate zonele, iar victoria de la Griviţa fusese cucerită la limită, noaptea, într-un ultim şi decisiv efort.

A respirat lung, profund.

A fi apărut brusc, la Verbiţa, la comandamentul lui Cernat, ar fi reprezentat pentru general o surpriză buimăcitoare. De ce? Ce-i putea aduce prinţul generalului decît o nelinişte. Dar de ce nelinişte?

A respirat lung, profund.

A-i fi cerut lui Cernat să inspecteze poziţia Rahova, în toiul luptei, ar fi fost un abuz. De ce un asemenea abuz? Cernat era un militar bun. Cernat avea să decidă singur cînd trebuia să intervină, fără nici o sugestie.

A fi apărut la Rahova, fără nici o prevenire, în clocotul executării unor decizii de mult şi chibzuit luate, ar fi împins gestul dezordonat al comandantului „en chef" în excepţional. Dar de ce un asemenea excepţional, care exclude normalul, funcţia ordonatoare a acestuia! Făptuise un asemenea gest excepţional la Griviţa, cînd apăruse, călare, în faţa liniilor, atunci, la 30 august, într-o bătălie care nu era exclusiv a lui, era şi a marelui duce, peste toate era bătălia împăratului, consacrată zilei împăratului, dar aceasta, în schimb, era exclusiv bătălia lui. Şi a răsuflat uşurat. Nu fiindcă avea latitudinea s-o piardă, ci fiindcă n-avea cum s-o piardă.

A reţinut mult aerul în plămîn, pînă i-a resimţit greutatea.

„A, da! şi-a spus. Îl aşteptam de fapt pe colonelul Porter". Colonelul Adam Porter era corespondentul militar al ziarului *Times*, sosit de la Londra prin Viena, ca să urmărească luptele din jurul Plevnei, pentru presa britanică şi europeană. Îi fusese prezentat cu mult după Griviţa, pe la mijlocul lunii octombrie, de generalul conte Paul Şuvalov, într-un moment de acalmie a luptelor şi deci de disperare militară, şi prinţul nu l-ar fi primit pe englez dacă o insistentă epistolă de recomandare, din partea fratelui lui Paul, contele Pière Şuvalov, ambasadorul rus la Londra, nu l-ar fi acreditat ca pe un bărbat de onoare, un sir. „Colonelul Porter, scria Şuvalov în scrisoare,

Carol Popp de Szathmári – *Asaltul asupra Griviţei*

e un militar serios şi cu discernămînt. Îl recomand atenţiei Alteţei Voastre". Îi spusese lui Porter, la prezentare, că e dispus să accepte o convorbire cu el, după o victorie încă şi mai edificatoare a armatei române, decît victoria de la Griviţa.

– Şi cînd va fi aceasta? l-a întrebat colonelul ziarist.

– Cînd va sosi momentul, i-a răspuns prinţul cu linişte, fără nici un dram de echivoc.

– Aş putea spera să fiu prevenit?

– De ce să fiţi prevenit? Dacă va fi un fapt notoriu veţi auzi, fără îndoială.

– Mă voi afla în preajmă, în cazul acesta.

– Îmi va face plăcere! i-a răspuns prinţul, încheind ceremonia, foarte rece.

O singură nelinişte îl măcina în această clipă: dacă Porter nu va sosi prea devreme. A vrut să întrebe ce oră este, dar cei doi sergenţi garde-corp stăteau la o distanţă respectuoasă, fără ceasornice în buzunar, supraveghindu-şi caii. Prinţul a ezitat să scoată ceasornicul său. Lumina n-avea ore, era dincolo de zi şi noapte.

A renunţat să mai meargă la Davila, care între timp fusese prevenit şi se pusese în *frais*-uri de primire. A hotărît să mănînce cei trei biscuiţi, sub ochii unui popîndău care îl urmărea din orbita locuinţei subpămîntene, cu mărgelele lui vii şi jucăuşe, cu lăbuţele din faţă ridicat, confundat cu pămîntul şi cocenii în care era pitit. Prinţul şi-a scuturat mănuşile, lăsîndu-i micii fiinţe firimiturile, după care a încălecat. Ştia că toată şoricărimea pămîntului – hîrciogi, şobolani, popîndăi, şoareci suri – şi-a perturbat ciclul de viaţă datorită exploziilor care răvăşeau de cîteva luni colinele, văile, dealurile, iar observaţia putea constitui un subiect de istorie naturală demn de tot interesul, pentru o sesiune ştiinţifică, oricît de savantă.

S-a întors în pas de plimbare la Poradim, unde aveau să-l aştepte totuşi cele mai grele ore de veghe din viaţa sa de pînă atunci.

Din Cartea a V-a a romanului
Zăpezile de acum un veac
Editura Cartea Românească, Bucureşti, 197

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Al. I. Cuza

Georgeta FILITTI

O donație a diplomatului Radu Djuvara a adus, în 1945, în fondul St. Georges de la Biblioteca Națională, câteva documente din arhiva domnitorului Al. I. Cuza. Ele privesc testamentul principelui și urmările sale imediate, iar în planul vieții publice câteva corespondențe legate de istoria de început a Principatelor Unite.

Absența copiilor în cuplul Alexandru – Elena Cuza a dus la un gest cu consecințe ce se vor prelungi până în secolul XX. Legat afectiv de Maria Obrenovici (soția principelui Milan și mama viitorului rege Alexandru al Serbiei), principele Cuza a avut doi băieți cu ea pe care a înțeles să-i lase unici moștenitori. Dimensiunile acestei legături extraconjugale sunt cunoscute. În noaptea tragică a detronării, din 11 februarie 1866, în palatul de la București, alături de cel izgonit de conspiratori, se afla frumoasa Maria. În peregrinările ulterioare ale principelui în străinătate aceasta l-a urmat, cum o dovedesc cele două scrisori adresate nepotului ei, Efrem Ghermani, trimise din Linz (30 iunie 1871) și Döbling (17 septembrie 1871). În cea dintâi amintește că a fost în Italia cu principele. La Veneția ea a făcut o bronșită încât a zăcut mai bine de o lună în pat. Apoi s-au îndreptat către Ischl. În acest răstimp „*le prince a vu beaucoup de personnes de ses amis, qui tous lui ont dépeint la position du pays comme très mauvaise. Chacun voudrait le voir rentrer en Roumanie, mais vous connaissez le prince, par conséquent, point, il n'est pas besoin de vous dire qu'il ne se mettra jamais en avant*". În continuare îi vorbește de planurile domestice ale principelui Cuza: „*Le prince est à Stadt pour le moment; il y restera jusqu'à la fin d'Août, puis il retournera à Döbling avec sa famille* ***chez moi*** (subl. M. O.), *sa villa étant vendue [...]. Le 15 septembre il pense partir pour Florence où il a acheté une fort jolie maison toute neuve qu'ils vont meubler à leur goût*". În ce o privea pe ea, această soție din umbră își continua cura, se ducea câteva zile acasă, pe urmă la Belgrad să-și vadă fiul. Dacă războiul franco-prusian înceta, ar fi vrut să petreacă un timp la Paris și iarna să stea la Florența, „*une charmante ville, les habitations très facile à trouver, la vie pas chère comme à Paris*", încât „*avec vos 300 milles francs de rente vous serez le premier à Florence (les florentins ne sont pas riches). Puis la ville est un vrai musée, sans parler qu'on y a toutes les ressources d'une grande ville et un bon climat*". În continuare, nepotul e informat că ea cheltuise 3.000 franci „*pour meubler la maison de Bucarest, mais on m'a volé tant d'objets chez madame Slătineanu...*" Scrisoarea expediată din Döbling precizează unele lucruri: „*Je pars à la fin d'Octobre n. st. pour Florence, où je passerai l'hiver. Le prince et sa famille, après être restés quinze jours chez moi, sont partis hier pour l'Italie. [...] Je vous ai dit, n'est-ce pas, qu'il avait acheté une fort jolie villa, composeé de 30 chambres [...] dans un des mieux quartiers de la ville*". Ea nu se mai ducea la Belgrad deoarece principele Milan plecase la Craguievaț „*où il restera douze mois et le voyage est trop fatigant jusque là pour moi*". Îl invita pe Efrem să-și petreacă iarna la Florența; i se alătură și Al. I. Cuza: „*cela lui fait plaisir de vous voir et nous passerions quelques mois ensemble très agréablement [...]. J'ai d'excellentes lettres de recommandation [...] pour [...] le prince Strozzi. C'est une des plus grandes maisons de Florence et ils feront tout pour nous être agréables. Pour moi, je ne compte pas être dans le monde, mes moyens ne me le permettent pas*".

Elena Doamna

Al. I. Cuza

La 8 ianuarie 1873 principele Cuza își redactează, la Florența, testamentul, în limba română, prin care dispunea ca „*pre iubiții mei fii Alexandru și Dimitrie, adoptați de mine și de prea iubita mea soție, Elena Doamna, fără părinți cunoscuți, conform legilor în vigoare, ca singurii mei moștenitori, vor împărți deopotrivă între dânșii toată averea mea mișcătoare și ne-*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mișcătoare, așa precum se va afla la deschiderea moștenirii.

Din această avere las prea iubitei mele soție, Elena doamna, uzufructul unei a treia părți, spre a se bucura de dânsul pe toată viața sa. După încetarea uzufructului legal ce va avea ca mamă asupra întregii moșteniri, purtând în această calitate și sarcina de firească și legală epitroapă, cu consiliul dumnealor Preasfințitul Arhiepiscop Calinic Miclescu, mitropolitul Moldovii și a Sucevei și căpitanul Efrem Germani..."

Dar, așa cum se întâmplă cu mai toate testamentele, și acesta a fost contestat. Un Bondrea Cuza (în numele unei doamne Figa) intervine pe cale juridică și executorii testamentari trebuie să participe la proces. Mitropolitul Calinic îl invită, la 10 februarie 1875, în acest sens pe Efrem Ghermani să se înfățișeze în instanța unde apărarea prevederilor testamentare și-o asumase avocatul Costache Cazimir. Motivul contestării? Adoptarea băieților nu s-a făcut „conform legilor", prin urmare testamentul era nul și averea revenea, în părți egale, rudelor defunctului principe.

Bondrea i se adresase văduvei Cuza și îi ceruse 12.000 galbeni, ca preț al tăcerii; altfel amenința că „divulgă toate secretele ce înconjoară nașterea acestor copii". Între timp Ghermani „demisionează" din calitatea de executor testamentar pentru că „i se interzisese să-i vadă pe copii". Dar n-a făcut-o oficial, în scris, ci doar și-a exprimat verbal neparticiparea la dezbaterea succesiunii. Când a început procesul, instanța l-a citat ca executor și mitropolitul Calinic, într-o caldă și stăruitoare scrisoare, din 24 martie 1875, îl conjura s-o asiste pe principesă căci „unicul scop ce urmărește Măria Sa este fericirea și dezvoltarea perfectă, atât morală cât și materială a prea iubiților ei fii adoptivi".

De la Ruginoasa principesa îi scrie și ea lui Efrem Ghermani, la 12 aprilie 1875, despre proces: „*...vous avez pu en apprécier toute la perfidie; c'est un chantage ignoble auquel j'opposerai mon droit avec la meilleure conscience si je devais même épuiser toutes les instances judiciaires. Le 27 Mars dernier nos antagonistes ne s'étant pas présentés, le tribunal de Sucéva a déclaré défaut contre eux; useront-ils du droit d'opposition, c'est là la question importante! Pour ne pas m'exposer à plusieurs procès du même genre qu'auraient pu m'intenter les nombreux collatéraux, j'ai dû citer en intervention forcée tous les parents du Prince au même degré que madame Figa et aucun n'a comparu au délai marqué. Monsieur Casimir a été très habile dans les conclusions qu'il a prises dans l'instance et je suis heureuse de pouvoir lui rendre ce témoignage à bon escient [...]*

Il me reste de vous remercier de la manière dont vous avez accueilli mes chers enfants lors de votre rencontre avec eux à la noce d'Alice Alexandri; ce que je regrette c'est que vos occupations et l'absorbante vie de Paris ne vous ont pas donné le loisir de les voir dans leur installation de Vesinet..."

* * *

În afara acestor acte ce deslușesc puțin intimități ale familiei Cuza, mica arhivă consultată de noi păstrează câteva piese, adevărate repere, legate de poziția unor mari puteri față de noul stat constituit la Dunărea de jos și condus de principele Al. I. Cuza. Chiar rupte din context, aceste mostre de corespondență diplomatică traduc cel mai bine felul cum a fost receptată apariția Principatelor Unite, considerația ce s-a acordat principelui lor.

Italia, ca regat al Sardiniei și Siciliei, și aflată ea însăși în durerile facerii statale, saluta prin pana regelui Victor Emanuel și a ministrului său Camille Cavour, „din fraternitate de origine", noul stat, asigurându-l pe principele Cuza de toată susținerea în organismele internaționale (v. anexa).

Ministrul de Externe al Franței, E. de Thouvenel, era gata să stabilească relații „oficioase" cu cel pe care Cuza îl desemnase agent diplomatic pe lângă Napoleon al III-lea, Ion Alecsandri, amintind totuși de dreptul Porții Otomane, ce îi fusese conferit

Maria Obrenovici

printr-o convenție internațională de a reprezenta în afară interesele românilor (v. anexa). Ceea ce ministrul nu s-a ostenit s-o spună, avea s-o facă, la 10 decembrie 1860, ambasadorul francez la Constantinopol, Lavalette. Un reprezentant propriu în capitalele europene însemna „*des changements*" ce invitau la „*prudence et légalité*" căci ele „*ne peuvent être obtenus que par un accord entre les divers puissances auteurs de la Convention du 19 Août 1858. Il impose essentiellement que le gouvernement de votre Altesse évite avec soin de donner à aucune de ces puissances un grief fondé et s'abstienne de tout acte qui semblerait porter préjudice au droit qui leur appartient de reviser cette Convention...*"

Poarta Otomană manifesta în continuare o extremă rigiditate față de desprinderea Principatelor de sub tutela ei, chiar dacă învăluită în înșelătoarea frazeologie a corespondenței diplomatice; scrisoarea ce publicăm în continuare este o dovadă în acest sens. Mulțumind pentru condoleanțele trimise de principele Cuza la moartea sultanului Abdul Medgid, marele vizir Aali pașa reamintește de bunăvoința părintească a noului sultan, „suzeranul" Principatelor (v. anexa).

În sfârșit, animozitatea rusească apare explicit din scrisoarea rece a țarului Alexandru al II-lea (v. anexa), ca și din cea plină de fapte concrete a ministrului său de Externe, contele Alexandru Stroganov. Era vorba de statutul coloniștilor bulgari din sudul Basarabiei (regiune revenită în 1857 în hotarele românești și unde, prin dispozițiile caimacamului Nicolae Vogoride, se făcuseră colonizări masive). Pentru reglementarea diferendului, Stroganov îl trimitea pe maiorul Kotiaev, în vreme ce Cuza îl delegase pe maiorul Pissoski.

Apoi, trecerile ilegale de frontieră, reclamate de români, nu erau de competența MAE rus, se leapădă ministrul. La fel pentru veniturile așezămintelor eclesiastice românești din Basarabia. Într-o formă dibace și pomenind continuu de „biserica moldovenească", nu românească, Stroganov își motiva neimplicarea astfel: „*Il ne m'appartient certainement pas d'apprécier le nouvel ordre des choses que le gouvernement moldave [sic!] a inauguré dans la gestion du revenu des convents*". Dar, amenința el învăluit, „*Cette affaire est reservée par son essence même aux principes réglementaires de la propriété ecclésiastique dans la province de Bessarabie*". Cu alte cuvinte: bunuri românești gestionate potrivit legilor rusești.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

În fine, folosim această răsfoire a arhivei Cuza din fondul St. Georges spre a publica discursul șefului israeliților polonezi din Craiova privind acordul conaționalilor săi pentru lovitura de stat de la 2 mai 1864 a principelui Cuza și plebiscitul ce i-a urmat. Discursul e tipărit pe mătase argintie.

Camille Cavour

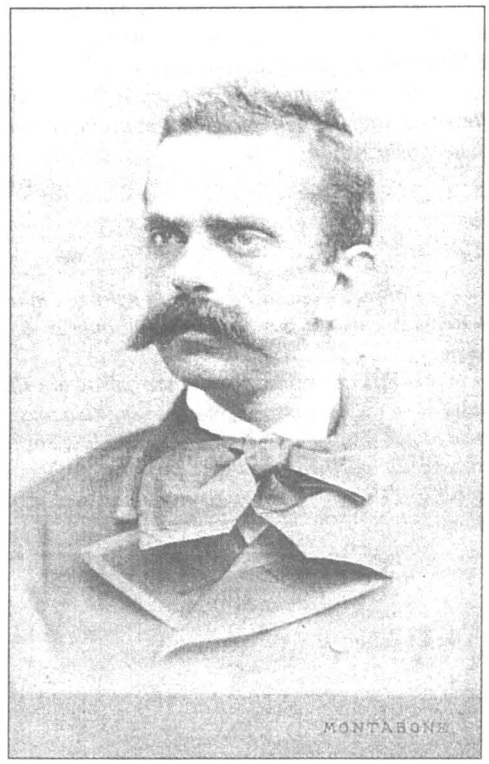

Victor Emanuel

ANEXE

Monseigneur,

J'ai reçu la dépêche que Votre Altesse m'a fait l'honneur de m'adresser le 24 Janvier (5 Février) dernier contenant la notification officielle de l'acte par lequel les Assemblées Electives de Moldavie et de Valachie ont appelé Votre Altesse à la dignité de Hospodar des deux Principautés-Unies.

Je me suis empressé de soumettre à Sa Majesté le Roi, mon Auguste maître, la résolution des Assemblées Moldo-Valaques et de porter à sa connaissance les nobles et patriotiques sentiments que Votre Altesse a exprimé en la notifiant au gouvernement du Roi.

Sa Majesté me charge de lui faire parvenir ses félicitations les plus sincères pour l'heureux événement qui vient de s'accomplir. Elle est convaincue que les populations roumaines ne pouvaient confier les hautes fonctions de l'Hospodarat à un personnage plus digne de les remplir dans l'intérêt des deux Principautés.

Le Roi me charge en même temps de donner à Votre Altesse l'assurance que son plénipotentiaire à la Conférence de Paris aura pour instruction de concourir, d'accord avec les Puissances signataires du Traité de 1856 et de la Convention de 1858, à la juste satisfaction des voeux les plus chers des Principautés Unies.

En mon particulier j'ose vous prier, Monseigneur, de croire que je vouerai tous mes efforts pour faire prévaloir une cause qui se recommande à tant titres à la justice de l'Europe et à laquelle sont acquises toutes les sympathies de la Sardaigne.

Je suis avec le plus profond respect, de Votre Altesse, le très humble et très obéissant serviteur,

C. Cavour

Turin
Le 3 Avril
1859

Prince,

J'ai reçu avec la plus grande satisfaction la lettre que vous avez bien voulu m'adresser pour me féliciter des succès qui, grâce à la Providence, ont couronné mes efforts dans l'intérêt de mon pays. Ce témoignage de sympathie m'est d'autant plus précieux puisqu'il émane du chef de la nation généreuse qui partage avec les Italiens le titre glorieux de descendants des Romains. Je suis heureux de voir que cette fraternité d'origine se manifeste par une conformité de tendances et d'aspirations nationales et je vous donne l'assurance que moi et mon peuple nous faisons les voeux les plus sincères pour le bonheur de la noble nation, qui s'est rangée avec un accord admirable sous le gouvernement d'un prince patriote et éclairé. Je prie Dieu qu'il vous ait dans sa sainte garde.

Victor Emanuel

Turin, Le 30 Juin 1860

Prince,

Par la lettre que Votre Altesse m'a fait l'honneur de m'adresser le 12 du mois dernier, Elle m'a informé de son intention d'entretenir à Paris un agent des Principautés Unies et du choix qu'Elle avait fait du Major Jean Alecsandri, frère de son ministre des Affaires Etrangères, pour cette mission.

Votre Altesse peut être assurée de l'empressement que le gouvernement de l'Empereur mettra à accorder à cet agent tous les bons offices qu'il pourrait avoir à reclamer de lui; et si, comme Elle ne l'ignore pas, la Convention de 20 Août laisse à la Sublime Porte le droit de représenter à l'étranger les Principautés Danubiennes, je ne m'en ferai pas moins un plaisir d'établir des rapports officieux avec la personne que vous me designer comme investie de votre confiance et qui, à ce titre, a des droits au bienveillant accueil du Gouvernement de Sa Majesté.

Je saisis avec empressement cette occasion à exprimer à Votre Altesse les assurances de ma très haute considération.

E. Thouvenel

Paris, le 10 Septembre 1860

Le 20 Août 1861

Mon Prince,

J'ai l'honneur d'informer Votre Altesse que la députation Moldo-Valaque a déposé aux pieds du Trône Impérial la lettre que vous avez écrite à l'occasion de la mort regrettable de Sa Majesté le Sultan Abdul Medjid Khan et de l'avénement de notre Auguste Maître au Trône de ses ancètres.

Sa Majesté Impériale m'ordonne de transmettre à Votre Altesse la haute satisfaction tant pour les sentiments qui vous animent envers Elle, que pour tout ce que vous avez exprimé à l'égard de l'Auguste défunt. Votre Altesse peut être convaincue que le nouveau suzérain des Principautés porte à ces peuples la même sollicitude paternelle et bienveillante que feu son frère.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Je suis également chargé par Sa Majesté Impériale de donner à Votre Altesse Sérénissime les assurances les plus formelles de Sa bienveillance particulière à son égard.

En m'acquittant de cet agréable message, je prie Votre Altesse de vouloir bien agréer les nouvelles assurances de ma très haute considération.

Aali

Prince,

J'ai reçu avec satisfaction la lettre qui m'a été présentée par les députés envoyés par Votre Altesse auprès de Moi en Nouvelle Russie.

Je fais des voeux pour la prospérité des Principautés Unies. Quant à la reconnaissance des Moldo-Valaques envers une Puissance qui de longue date s'est intéressé à leur sort et qui est toujours disposeé à contribuer au développement de leur bien être, il est à désirer que les faits viennent à l'appui des sentiments que vous m'exprimez.

Alexandre

31 Août 1861
Livadia

Țarul Alexandru al II-lea și fiica lui, Ducesa de Edinburgh, mama Reginei Maria a României

DISCURSUL

ținut în sinagoga israeliților lehi din orașul Craiova cu ocazia zilei onomastice a alteței sale domnitoarei Elena și predarea plebiscitului de Înalta comisiune

Frați israeliți!

Iată o zi în care putem să declarăm în public tot ce simte interiorul nostru pentru patrie!

Eclesiastica zice: „Decretul domnesc să observi cu atențiune, vorba sa este putere, și de vei asculta nu te va rancontra nici un rău!"

Ce narațiune frumoasă și sublimă! Știți foarte bine, fraților, că un Domn care își iubește poporul și voiește să-l vadă fericit sub protegiul său niciodată nu va crea un decret spre răul lui; poporul asemenea care voiește regenerare, pace, progres, glorie, și voiește a vedea pe alesul său fortunat pe tron, niciodată nu se va abate de la cele decretate. Iubitul nostru domnitor Alexandru Ioan I asemenea voiește a-și vedea poporul înconjurat de fortuna care nu există altundeva decât în pace și mulțumire, el nu voiește să vadă poporul său trist, plângându-se de anarhie, sclavie sau altceva.

Faptul de 2 mai ne arată lămurit că totul este pentru binele general; 2 mai ne arată că domnitorul voiește fericirea fiecăruia din sujeții săi, prin 2 mai vedem că dobândim și noi totul egal celorlalți, în fine prin 2 mai devenim și noi patrioți români! Vedeți dară, confrați! Providența întemeiază totul.

Conspiratorii care în secret au lucrat, voind să sfărâme Unirea și a detrona pe domnitor, uitând sacra expresiune că Unirea face forța și dărâmă discordia, au gândit că va rămânea discret și că vor putea să despartă două surori care trăiesc deja într-o armonie plăcută, legându-se dulce în tandrele brațe guvernamentale ale alesului națiunii, dar o! cel Putinte care cunoaște mai bine interiorul viețuitorilor n-a voit astfel, ci glorie, fericire și pace pentru patrie a destinat.

Noi, descendenții lui Israel, astăzi nu suntem pe pământul nostru propriu, ci emigrați pe toată suprafața globului, cunoaștem drept patrie numai locul unde suntem născuți, unde ne bucurăm de protegiul unui Domn egal cu ceilalți, de unele și aceleași legi, de una și aceeași libertate, în fine fără excepțiune ne împărtășim la orice, încât a devenit aceasta patria noastră eternă. Pentru patrie sacrifică oricine tot ce-i este mai prețios și viața chiar, numai să devie demn a purta numele de patriot. O, frați! Patriotismul nu este un cuvânt în van! Am alergat și vom alerga cu toții, nu vom neglija nimic spre a arăta țării adevăratul nostru patriotism, cel ardent pentru înflorirea și gloria patriei, și ca să ne facem demni a purta nume de patrioți români.

Alteța sa domnitoarea Elena asemenea nu neglijează nimic pentru progres, civilizațiune și bună educație a fiicelor. Iată o binefacere de care ne împărtășim egal cu ceilalți, fiicele noastre se bucură de-o educațiune împreună cu fiii noștri, care studiază a deveni oameni celebri, utili și buni colaboratori pentru progresul, civilizațiunea și gloria patriei.

Înălțați dară pe lângă acestea ruga cea mai fierbinte către a tot Putinte, ca în zilele alesului națiunii domnitorul Alexandru Ioan I voalul discordiei să se rupă cu totul și lumina perfectă a gloriei să reverse razele sale lucinde în inima fiecărui individ și zilele domnitorului să fie inundate de fericire, cariera sa și a domnitoarei să fie presărate cu roze, oriunde vor călca. O, tată ceresc! revarsă deplină benedicțiune paternală asupra celor care își iubesc fiii cu o iubire egală!

Revarsă binecuvântare asupra onor. Dl. Kogălniceanu, celebrul bărbat de stat, asupra celorlalți miniștri, asupra onor. Dl. prefect Căliman și asupra celorlalți funcționari care voiesc fericirea patriei.

D. Bernhard Șraiber
iubitor de patrie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Monumentele de for public

Ana Maria ORĂȘANU

Monumentele de for public sunt componente ale decorului urban, statui sau grupuri statuare, ce înfățișează personalități din trecutul cultural și istoric, surprinse în ipostaze sugestive și amplasate în locuri evocatoare.

Ca lucrări de artă monumentală, ele cumulează valoare memorială și artistică, sporind farmecul orașului. Sunt obiective importante ale turismului cultural, repere de identitate națională și locală, dar percepția contemporană este influențată și de felul în care le pune în valoare amenajarea cadrului ambiant.

La București, arta de for public își are începuturile în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, odată cu reconfigurarea spațiilor și circulațiilor urbane.

Menționăm însă că prima propunere privind realizarea unei statui bucureștene datează din anul 1841. Atunci, Adunarea obștească a Țării Românești aproba un buget de 15.000 galbeni în vederea realizării statuii generalului rus Pavel Dimitrievici Kisseleff (1788 – 1872), în semn de recunoaștere a contribuției sale la dezvoltarea orașului. Înștiințat de propunere, Kisseleff, la acea dată ambasadorul Rusiei la Paris, a refuzat cu eleganță și a recomandat utilizarea fondurilor pentru alte nevoi comunitare. Banii au fost folosiți pentru ridicarea unor cișmele publice, precum și la amenajarea grădinii Kisseleff.

Prima statuie bucureșteană datează din 1869. Este opera sculptorului Carol Storck și îl înfățișează pe spătarul Mihai Cantacuzino, ilustrul cărturar și ctitor al câtorva celebre ansambluri arhitecturale (Colțea, Sinaia, Fundenii Doamnei). Statuia a fost amplasată în fața Spitalului Colțea și tot acolo se păstrează și în prezent, dar frumusețea romantică a distinsului personaj, înveșmântat după moda somptuoasă a secolului al XVII-lea, este remarcată doar de privirile celor informați. De regulă, statuia trece neobservată pentru că este minimalizată de dimensiunile actuale ale Spitalului Colțea, reconstruit în 1888, și de distanța de la care este văzută de pietoni.

A urmat, în 1874, statuia ecvestră a voievodului Mihai Viteazul (1593 – 1601), realizată de sculptorul francez C. Belleuse, prima lucrare de acest fel a Capitalei, amplasată în fața intrării principale a Palatului Universității și inaugurată chiar în ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril printr-o ceremonie desfășurată în prezența familiei domnitoare. A fost și a rămas centrul compozițional al Pieței Universității, iar amplasarea ulterioară, pe axul paralel cu Bulevardul Carol I, a altor trei statui a adăugat noi valențe memoriale locului, marcându-i și semnificația pentru istoria învățământului românesc. Statuile lui Ion Heliade Rădulescu (Ettore Ferrari, 1882), Gheorghe Lazăr (Ion Georgescu, 1886) și, mai târziu, Spiru Haret (I. Jalea, 1935) sugerează fiecare în parte contribuții esențiale la formarea și dezvoltarea învățământului în limba română, la crearea și organizarea sistemului național de învățământ, proces desfășurat cu consecvență în secolul al XIX-lea.

Monumentul lui Lascăr Catargiu

Astfel configurată din punct de vedere statuar, Piața Universității transmite mesajul major al României de atunci – setea de libertate și unitate națională, precum și dorința de emancipare culturală și intelectuală.

Trecutul istoric a inspirat și alte două monumente ale vremii. Statuia Domniței Bălașa, fiica lui C. Brâncoveanu, fondatoare în 1736 a așezământului de binefacere care îi poartă numele, a fost realizată de Karl Storck, odată cu recon-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

strucţia bisericii (1881 – 1885), şi instalată în vecinătatea acesteia. Cărturarul iluminist Dinicu Golescu (1777 – 1830), înfăţişat de W. Hegel într-un monument al Goleştilor instalat în anul 1908 pe bulevardul care îi poartă numele, aminteşte contribuţia acestora la evenimentele vremii. Stolnicul Golescu este prezentat statuar în picioare, iar soclul statuii are pe fiecare latură câte o nişă în care sunt plasate busturile celor patru fii ai săi, participanţi la Revoluţia din 1848 (Ştefan, Nicolae, Radu şi Alexandru).

În această perioadă, cele mai numeroase statui au fost dedicate personalităţilor vieţii publice, oameni politici sau cu recunoscută carieră în administraţie. Statuile lor au fost instalate pe noile artere bucureştene şi în locuri care le păstrează memoria.

Statuia lui Alexandru Lahovary (1841 – 1897) de A. Mercier, a lui Vasile Lascăr (1852 – 1907) de G. Horvath, a lui C. A. Rosetti de W. Hegel, a dr. Carol Davilla de C. Storck, ca şi dramatica reprezentare a lui Barbu Catargiu de R. Romanelli ş.a. sunt prezenţe cotidiene în viaţa Capitalei. Au dispărut, demolate după 1948, cele înfăţişând pe Take Ionescu, Em. Protopopescu Pake, Lascăr Catargiu, ca şi grupul statuar mo-numental dedicat lui I. C. Brătianu. Această lucrare a sculptorului E. Dubois şi arh. P. Antonescu era amplasată la intersecţia Bulevardelor Brătianu şi Carol I din 1903, înfăţişându-l pe marele om politic, participant la toate evenimentele vremii sale, instalat pe un soclu înalt, unde două basoreliefuri evocau Revoluţia din 1848 şi sosirea lui Carol I în România. Alături, două figuri alegorice imaginau România rupând lanţurile şi România recunoscătoare.

Monumentele de for public din această perioadă, creaţii ale sculptorilor străini şi români, vădesc cu prioritate intenţia memorială, aceea de a imortaliza personajele vremii ca participante la evenimentele ce au schimbat istoria şi faţa oraşului.

În totalitate, ele alcătuiesc prima etapă în istoria artei monumentale bucureştene, amintindu-ne că, anterior, cruci de piatră, măiestrit cioplite şi inscripţionate, păstrau memoria

Monumentul lui C. A. Rosetti

străbunilor. Una dintre ele, păstrată până de curând la poalele Dealului Patriarhiei, era celebra cruce memorială a lui Papa Brâncoveanu, tatăl voievodului.

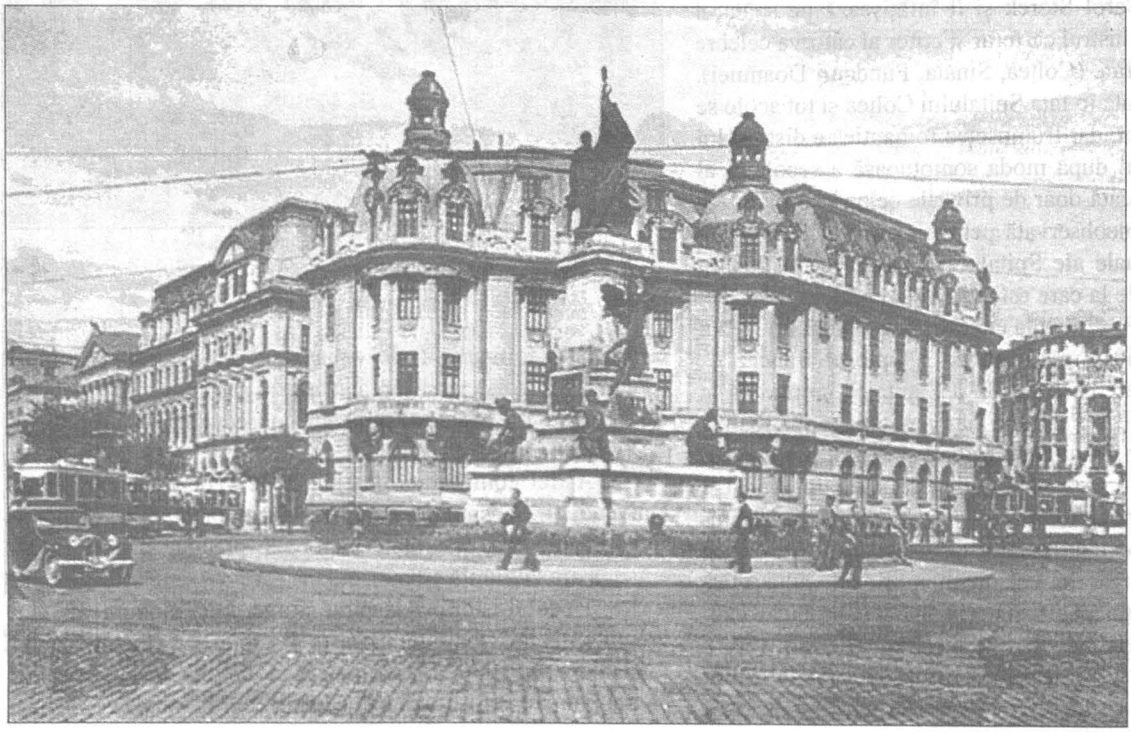

Grupul statuar dedicat lui I. C. Brătianu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

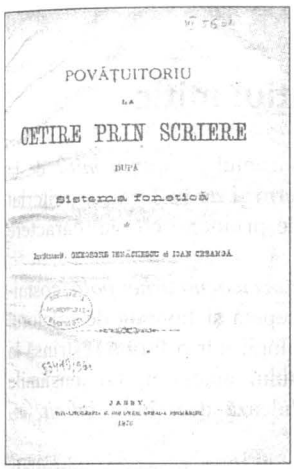
POVĂȚUITORIU
LA
CETIRE PRIN SCRIERE
DUPĂ
Sistema fonetică
JASSY

Povățuitoriu la Cetire prin scriere după Sistema fonetică **de Institutorii: Gheorghe IENĂCHESCU și Ioan CREANGĂ**
Tipo-Litografia H. Goldner, Strada Primăriei, Jassy, 1876

... Această lucrare – unică în felul seu – întru cât este productul unei esperiențe de 13 ani, dobêndite în mijlocul copiilor începĕtori, sperăm, că va fi folositoare celor ce sunt chemați a se ocupà cu asemine treabă.

De aceea avem curagiul a o recomendà cu toată siguranța, părinților de familie și Domnilor învățători și învățătoare, institutori și institutoare, cărora și ***dedicăm*** *această lucrare a noastră, rugându-i să bine-voească a urmà întocmai cu copiii începĕtori.*

Logofetul Costachi KONAKI, ***Poesii. Alcătuiri și tălmăciri***
Ediția a doua, Editura Librăriei Frații Saraga, Iași, 1887

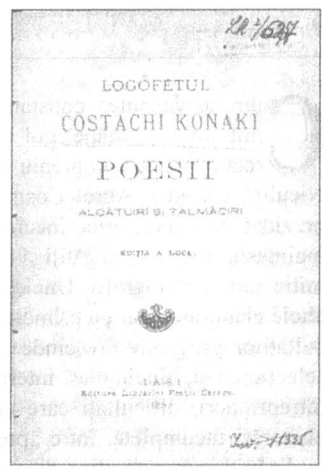
LOGOFETUL
COSTACHI KONAKI
POESII
ALCĂTUIRI ȘI TĂLMĂCIRI
EDIȚIA A DOUA

Logofĕtul Costachi Konaki, ale căruia opere se tipăresc astăzi de a doua oară, a fost unul din oamenii cei mai distinși din țĕrile noastre, din făptura cea solidă și puternică din care au fost ziditi un Luca Stroici, un Miron Costin; unul din bărbații aceia cari sunt de cinste și podoabă atât clasei vechilor boeri din Moldova, în care s'a născut, cât și neamului românesc întreg...

Această a doua ediție a poesiilor, împreună cu bucățile în prosă adause la urmă, s'au tipărit sub privigherea d-lui M. Pompiliu, care a găsit cu cale a schimba întru câtva rêndul Alcătuirilor, ținêndu-se samă, pe cât a fost cu putință, de timpul când au fost compuse, și totodată a tălmăci cuvintele prea puțin sau de fel obicinuite astăzi.

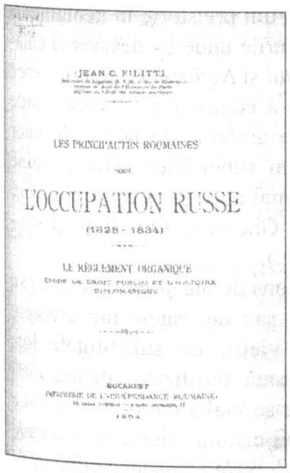
JEAN C. FILITTI
LES PRINCIPAUTÉS ROUMAINES
SOUS
L'OCCUPATION RUSSE
(1828 - 1834)
LE RÈGLEMENT ORGANIQUE
ÉTUDE DE DROIT PUBLIC ET D'HISTOIRE DIPLOMATIQUE
BUCAREST

Jean C. FILITTI, ***Les Principautés Roumaines sous l'occupation russe (1828 – 1834). Le Réglement Organique. Étude de droit public et d'histoire diplomatique***
Imprimerie de «L'Indépendance Roumaine», Bucarest, 1904

Parmi ceux qui nous feront l'honneur de lire ce livre, il s'en trouvera, peut-être, qui nous qualifieront de russophile et de réactionnaire.

Déclarons tout de suite que nous ne sommes ni l'un, ni l'autre. Ce n'est pas de la polémique que nous avons fait, mais de l'histoire, sine ira et studio.

Nous avons essayé de replacer dans leur véritable lumière deux points d'histoire sur lesquels des idées fausses – à notre avis – tendent à s'accréditer dans notre pays...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

ROMULUS VULCĂNESCU
MITOLOGIE ROMÂNĂ

Cum se va putea constata, am urmărit să umplem un gol în domeniul mitologiei române, gol care s-a resimțit tot mai mult, după tentativele ratate în acest domeniu (ale lui Sim. Fl. Marian, Tudor Pamfile, Elena Niculiță-Voronca, Aurel Cosma, Marcel Olinescu). Parcă un destin ingrat a prezidat, în trecut, orice încercare de redactare a unei mitologii române. Toți înaintașii, oricît de pregătiți și entuziaști au fost, au eșuat în antologii de folclor mitic sau în mitografii. Unele din lucrărilor lor au rămas în fază de gestație, altele elaborate doar cu primele capitole și altele în fază avansată, datorită dificultăților progresiv crescînde ale materialului imens care trebuie confruntat, selecționat și, bineînțeles, interpretat în perspectiva mondială a unei asemenea întreprinderi, dificultăți care au stopat pe undeva, între simple inițiative și elaborări incomplete, între „prefețe" și sfertotehnii de redactări. S-au împotmolit în documente pline de contradicții aparente, în tehnici de selecționare și decodificare, rămînînd pentru posteritate simple opere de arhivă, de preocupări de epocă și curiozitate științifică. Autorii lor nu s-au încumetat să continue o muncă inoperantă, lăsînd-o astfel să sucombe în hățișurile renunțărilor fără scuze. Două excepții: prima, a lui Ovidiu Papadima, *O viziune românească a lumii*, care este o mitologie completă creștin-primitivă de certă valoare literară, și a doua, *Mitologia românească* a lui Marcel Olinescu, o antologie logografică de popularizare culturală...

Prin prezentarea mitologiei române concepute ca o *sinteză integratoare* a unui aspect al spiritualității poporului român vrem să credem că această ultimă versiune stadial-istorică va contribui la cunoașterea adecvată și mai reală a istoriei culturii și civilizației autohtone și prin această cunoaștere va combate tezele eronate sau tendențioase referitoare la lipsa de creativitate elevată și de țeluri culturale corespunzătoare, teze colportate de detractorii dreptului la existența unitară teritorială și etnoculturală a poporului român...

* Romulus VULCĂNESCU, *Mitologie Română*, Editura Academiei RSR, 1985

Spațiul mitic

Restrîngînd conceptul de *spațiu mitic* de la Cosmos la Terra și de la Terra la teritoriul României, desprindem cîteva caractere esențiale.

Spațiul mitic este *oecumena arhetipală*, cosmicizată pe Terra, concepută și figurată de folclorul mitic al oricărei mitologii într-o formă restrînsă la cosmicizarea pămîntului autohton. Dimensiunile spațiului mitic pendulează deci între *infinit*, *indefinit* și *finit*.

El se creează și recreează mereu în conștiința mitologică a românului prin activitatea diferitelor făpturi sacre sau consacrate, prin teofanii parțiale, mitizări, ritualizări și ceremonii. Spațiul mitic este *descoperit* ca sacru după anumite *semne caracteristice* lui, ca loc marcat de evenimente considerate mitice. Dar spațiul mitic poate fi și *consacrat*, în sensul că este conceput ca loc de purificare în vederea unui contact cu divinitatea.

Locuțiunea românească „omul sfințește locul" nu răstoarnă ordinea sacralizării *arhetipice* a spațiului, prin instaurarea unei sacralizări *neotipice*. În realitate, sacralizarea, după concepția mitologică a românilor, este tot operă divină. *Omul fiind creația supremă*, dotată cu înțelegere panurgică a lumii și vieții, în el divinitățile gemelare au pus cîte ceva: Nefărtatul *Pămîntul* din care l-a plămădit, iar Fărtatul, *Spiritul* care l-a implantat în pămînt, schimbîndu-i astfel destinul.

În imaginația mitopeică a românului, *centrul spațiului cosmic este Pămîntul*, iar pentru români centrul interesului mitic de pe acest pămînt îl reprezintă *pămîntul românesc*...

Pămînturile sacre sînt cele în care imaginația autohtonilor se relevă din preistorie în nenumărate hierofanii bogate; locurile unde au descins și călătorit pe pămînt *Fărtatul* și *Nefărtatul*, pentru a crea în continuare, pentru a controla pe oameni, unde s-au arătat în plină zi umbrele disparate ale unor divinități principale în subordinea celor genuine sau unde au descins mai apoi în evul mediu *sfinți populari* (Sf. Ilie, Sf. Gheorghe sau sfinții și sfintele meteorologice etc.).

Spații sacre sînt considerate și *locurile* unde se află *arborele cosmic* sau derivatele lui: arborele cerului și arborele vieții, cu substitutele lor: arborele de naștere, nuntă, fertilizator, de judecată, funerar etc., sau unde se înalță coloana cerului cu *succedaneele* ei, stîlpii ciclului vieții, de judecată, profilactici, ca și *simulacrele* coloanei cerului: troițele de sat, de drum, de mormînt etc. ...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

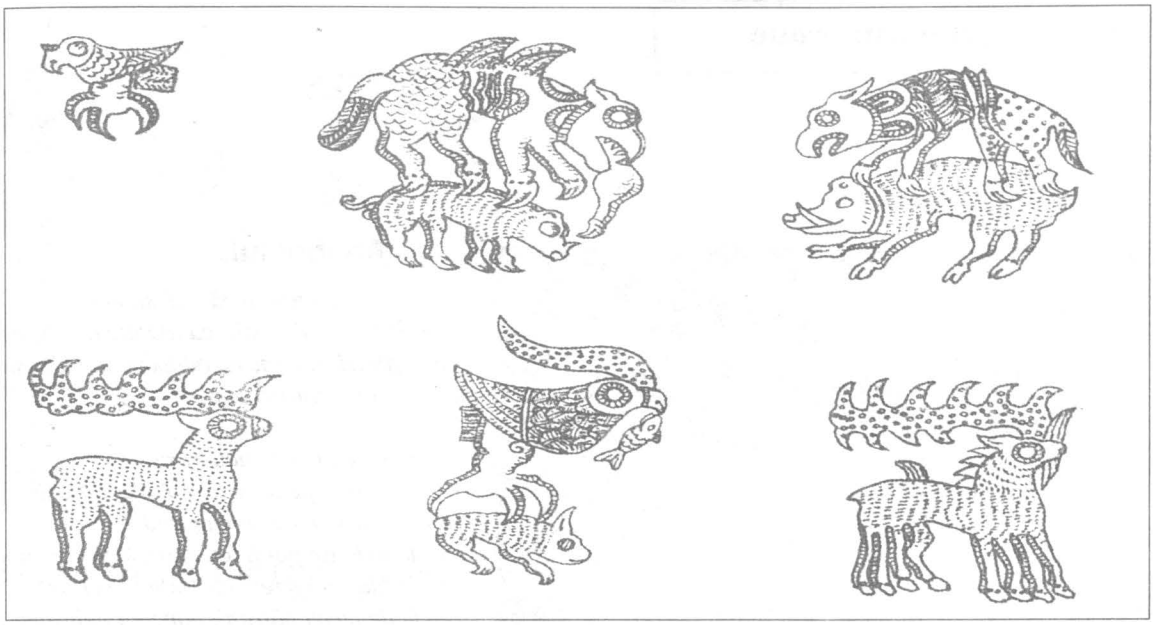

Bestiarul antic dac – **detalii de pe vasul de la Agighiol**

Cerul Tatăl

1. Zidirea cerului. – Unele credințe, datini și tradiții despre cer au fost prezentate analitic de: I. Otescu, Tudor Pamfile, Apostol D. Culea, Ion Ionică și altele menționate numai incidental.

I. Otescu a alcătuit *un studiu comparativ-istoric* despre cer, axat mai ales pe mitologia greco-romană; Tudor Pamfile, un studiu de *sinteză a materialelor de teren* publicate de înaintași și majoritatea culese chiar de el; Apostol D. Culea, un eseu în care a conceput cerul ca un *acoperiș mărginit* al pământului, a cărui *hartă cerească „cuprinde lumea satului în obștescul ei hotar, prelungit în înălțimi (...) cu numiri familiale și gospodărești*", ce reflectă ocupațiile lui pastoral-agricole – animalele, uneltele și rosturile lor; iar Ion Ionică, un capitol dintr-o monografie sociologică referitoare la satul Drăguș din Țara Oltului, în care *cerul e un ecran pe care se proiectează în desfășurarea timpului, concepția cosmică a locuitorilor unui singur sat.*

Din toate aceste lucrări reiese că în istoria lui *cerul prefigurează splendoarea și măreția cosmosului*, așa cum a fost închipuit la începutul creației și cum s-a perfectat mai apoi.

Pentru mitologia română, *cerul este una din creațiile majore ale celor doi demiurgi cosmocrați*, Fărtatul și Nefărtatul, realizată abia după *creația bradului ca arbore cosmic* și după creația pământului și omului, în timp îi urmează cîteva *creații minore*: uneltele de muncă, obiectele casnice etc. Considerat de două ori sfînt în credințele poporului, cerul este întîi *locașul divin al panteonului românesc* și, apoi, cum vom constata, sediul antropocosmic al tuturor corpurilor cerești.

2. Imperfectibilitatea cerului. – Din legendele mitice române reiese limpede: cerul *nu a fost creat deodată perfect* de către Fărtați. De aceea nu putem vorbi de *perfecțiunea lui inițială*, originară, ci numai de *perfectibilitatea lui evolutivă*, rezultată din tatonări creatoare de lungă durată, din experimentări repetate, din eșecuri și succese treptate.

3. Arborele cosmic și arborele ceresc. – Din relatări legendare, cosmogonia a început cu creația spontană a arborelui cosmic – bradul la români – și implicit cu *coloana cerului* și cu pământul, primele nuclee vitale phito-geomorfice care au adăpostit pe fărtați în haosul ce-i înconjura. Unele legende mitice susțin cum că Cerul a fost alcătuit în a treia zi de la crearea pământului. E foarte posibil ca să fi făcut parte din arborele cosmic, și anume din coroana lui. Din alte legende mitice reiese că cerul constituie partea imediat de deasupra pământului, însă lipită de pământ. Tot legendele mitice în discuție atestă că, atunci cînd oamenii au fost creați, umblau pe pământ, *la fundul cerului*. De aceea ei nu făceau distincția netă între cer și pământ. Aceasta e faza *hierogamiei cerului cu pământul*, a complexului de elemente ce se opun prin *structura lor mitontogenetică*. Cerul fiind socotit de esență masculină și pământul de esență feminină.

Separarea cerului de pământ s-a realizat în condiții excepționale de viață cosmică, atunci cînd între corpurile cerești și pământeni au început să apară conflicte de ordin antropocosmic, și anume atunci cînd *corpurile cerești închipuite ca oameni trăiau pe pământ*. O legendă mitică bucovineană consemnată de Elena Niculiță-Voronca spune: „mai întîi și întîi Soarele și Luna mergeau pe sus, prin aer, nu prin ceriu cum merg acum, și le era tare greu. De aceea s-au rugat lui Dumnezeu să pue ceriul deasupra, pentru ca să poată umbla". Tudor Pamfile transcrie la modul personal aceeași legendă ca și Elena Niculiță-Voronca: „se povestește că după ce lumea s-a înmulțit chiar Luna și Soarele, neavînd cer, *umblau pe pământ*". „O dată însă – fie și din pricina drumurilor grele, fie că ardeau pe oameni prea tare, fiind aproape – fie Soarele și Luna, fie oamenii s-au rugat lui Dumnezeu ca *să le facă cer de umblat*".

4. Ridicarea cerului în rate. – Atunci demiurgii fratrocrați au *ridicat cerul în coroana bradului* și reședința lor divină din munți (care pentru români nu puteau fi decît Carpații) în vîrful bradului. Deci cerul, în forma lui primară, nu corespundea nevoilor celor doi *aștri-oameni*: soarele și luna și nici primilor oameni. În socotința lor, lipsită de experiență, Fărtații au făcut drept cer un *pod de lemn* prin care trecea trunchiul arborelui cosmic (devenit astfel totodată și suport ceresc, care a fost numit coloana cerului). Acest pod era prevăzut la margini cu *uși imense* prin care se putea intra în cer. Cerul se mai sprijinea, pe lîngă trunchiul arborelui cosmic, și pe poalele ce cădeau pe marginile pământului. Podul astfel conceput era nepotrivit pentru scopul urmărit, deoarece cei doi *aștri-oameni* nu puteau lumina pământul de sub ei decît prin crăpăturile podului și pe deasupra podul era și șubred; la orice mișcare a pământului se puteau rupe „poalele" lui în bucăți.

A doua încercare, de fapt al doilea experiment, a urmărit perfectarea cerului ca pod, prin tăierea lui la mijloc în două părți egale, care să se poată trage în lături, ca un canat dublu de gîrlici, astfel încît cerul să se deschidă și soarele și luna să poată lumina lumea. Dar și acest alt soi de cer-pod care se desfăcea la mijloc nu corespundea pretențiilor divine ale *Bărbatului-soare* și *Femeii-lună* și nici nevoilor omenești...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Ion MIRCEA

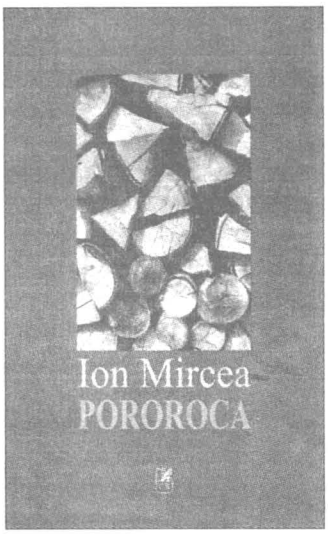

Biobibliografie

Ion Mircea s-a născut în 1 septembrie 1947, la Sărmaş (Mureş). Se numără printre membrii fondatori ai grupării şi publicaţiei studenţeşti de cultură „Echinox" (1968). Este laureatul pentru poezie al primului Festival naţional studenţesc de literatură (Bucureşti, 1969). A absolvit Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca, secţia română-italiană. Devine membru al Uniunii Scriitorilor (1979) şi, ulterior, membru în Consiliul ei de conducere (între anii 1998 – 2002). În 1990, prin ordin semnat de Andrei Pleşu, Ministrul Culturii, este numit redactor-şef al revistei „Transilvania" din Sibiu. În acelaşi an, este ales Secretar al Filialei Sibiu a Uniunii Scriitorilor. Ca vicepreşedinte şi apoi preşedinte al Centrului European de Poezie şi Dialog Cultural Est-Vest „Constantin Noica" din Sibiu (organism înfiinţat printr-o rezoluţie a Adunării Generale a Parlamentului European) a organizat două ediţii ale Festivalului European de Poezie: prima, în 1992, cu tema *Încotro satul?*, desfăşurată în România şi Belgia, iar a doua, în 1995, cu tema *Cele două Americi – O viziune poetică*, desfăşurată în România, Belgia, Olanda şi Spania. Din anul 1999 se stabileşte în Bucureşti. În acelaşi an e cooptat ca membru în Consiliul de administraţie al „CopyRo", organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor şi a drepturilor conexe, Bucureşti. În prezent este director în cadrul Institutului Cultural Român.

• Semnează poezie, teatru, scenarii (radiofonice şi cinematografice), proză, eseu, critică literară, traduceri (din limbile italiană şi franceză), literatură pentru copii.

• A publicat volumele de versuri: *Istm* (1971), *Tobele fragede* (1978), *Copacul cu 10.000 de imagini* (1984), *Die Würde der Rose / Demnitatea trandafirului*, volum antologic în limba germană, traducere de Reimar Alfred Ungar (1989), *Piramida împădurită* (1989), *Poezii*, antologie de autor (1996), *Zalesnená pyramida a ine basne*, volum antologic în limba slovacă, traducere de Ondrej Štefanko (2000), *Şocul oxigenului* (2002), *Pororoca*, antologie de autor (2004).

• Este coautor (alături de Eugène van Itterbeek) al volumului *Europa şi Americile – O viziune poetică* (Editura Cartea Românească, 1994).

• Poemul *Corabia lui Noe* a fost pus în scenă, în regia colectivă şi interpretarea Companiei Thespis din Timişoara, în cadrul Festivalului Internaţional de Teatru de la Sibiu (1997).

• Basmul *Nu am nume sau Pereche în căutarea unei inimi* a stat la baza scenariului radiofonic *Pereche în căutarea unei inimi* (dramatizare: Claudia Tiţa, regia artistică: Cristian Munteanu), producţie a Teatrului Naţional Radio-

Adăpostul

Abia după moarte dacă mai suntem
atât de bine adăpostiţi ca înainte de naştere.
taina fiinţei: noi înşine adăpostim adăpostul.
iar prostul e pururi afară.

bufonul curţii şi câinele roşu
sub crinolina pe oase de balenă a Mariei Stuart
merg la pas cu ea spre eşafod.
cât de hidoase pot fi feţele-acestea care umplu piaţa
cât de hidoase ferestrele date la perete
cetele de femei bătrânii gângavi atârnând peste
pervazuri
ca mătasea broaştei ca nişte limbi mov de animal.

dacă ar fi ea
cu pântecul la gură acum înaintea sfârşitului
până şi ultimul zarzavagiu al Londrei ar şti.
dar suplă cum e şi nepământesc de înaltă
nimeni dar nimeni nu vede.

două catedrale
se înalţă uşoare-n văzduh ca două licorne
îndreptându-şi turnurile una spre alta.
dar nici lucrul acesta nu e văzut.

soarele îşi târăşte ombilicul violet peste pământ.
femeia la lunaţie întunecă oglinda.
sângele-n var va-nrâuri o cimentaţie puternică.
nimeni nu mai ştie zidi pe lumea aceasta.
nimeni. am să mă mut.

Îndrăgostiţii din Barcelona

În centrul catedralei
piaţeta unui orăşel
în care oficialii vorbesc despre o catedrală
invizibilă.

oaspetele cel mai masiv
lumina de-afară
e-atâta neîntinare-n penajul porumbeilor
o făină zero se lasă din cer
peste clădiri peste arbori pe umerii oamenilor.

zuruie îndelung oscioarele în micul coşciug al
chitarei
în timp ce fericirea nu mai încape în lume.

sus
pe un zid
doi îndrăgostiţi împletiţi ca un 8.
e târziu. la umbra lor

un cal orb
plânge cu sudoarea de pe gât.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Viziune de iarnă la Gura Râului

Aprindem chibrituri.
funiculare coboară oase enorme din lună.
fericit
în ger străveziu
golemul își poartă mireasa pe palmă.
lacrimi cât pâinea, cât pernele cad din văzduh
peste mesele de nuntă,
îngheață în farfurii și pahare,
îngroapă viorile, toba, contrabasul,
îngroapă capetele nuntașilor în aureole de gheață.
într-un țurțur de gheață
ca un 8 e mireasa
cu palmele scrise și încă nu împreunate:
ea spune promoroaca-ndurării.
golemul
încălțând două case
calcă pe dealuri, prin cer
purtându-și pe palmă nunta-nghețată.

Matrița

„La început, ceea ce era sus nu se numea cer"
Enûma elish

Când scriu,
sub hârtia pe care scriu,
un alt om, culcat cu fața în sus,
ca sub o matriță de sticlă,
scrie același text, de la dreapta la stânga.

eu închei, aștern punctul
la finele manuscrisului. celălalt om,
de sub hârtie, departe de-a încheia,
continuă să scrie febril
în elină, în hindi, în ebraica pătrată...

În sacul ființei

În mine însumi m-ai
înmormântat,
o, mamă,
în sacul
ființei mele m-ai cusut –
și nimeni nu mă vede, nimeni
nu mă vede,
nici eu nu mă văd, nici eu
pe mine însumi,
și soarele meu încă o dată a
trecut,
încă o dată soarele meu,
încă o dată a trecut soarele
meu.

fonic pentru Copii (București, 1997).

• În 1998, piesa *Noe care ne străbate memoria e o femeie* e onorată cu Premiul UNITER pentru „Cea mai bună piesă de teatru a anului", distincție acordată de Fundația „Principesa Margareta a României". În anul următor, piesa vede lumina tiparului la Editura Unitext.

• Traduce din limba italiană *Omul bizantin*, antologie de studii de istoria mentalităților, coordonată de Guglielmo Cavallo, care apare la Editura Polirom, în anul 2000, cu o postfață semnată de Claudia Mircea-Tița, și *Omul secolului al nouăsprezecelea*, coordonat de U. Frevert și H.-G. Haupt, care apare la aceeași editură, în anul 2002.

• Cea mai recentă apariție editorială a autorului este *Ocolul României în 80 de poeme. Cu un jurnal de bord de Ion Mircea* (Editura Media Pro, 2005).

• Are sub tipar, la Editura Corint, o antologie de poezie Nichita Stănescu.

• Este coordonator al volumelor: *Rugăciunea TATĂL NOSTRU. Tâlcuiri de Părintele Galeriu* (Editura Harisma, 2002), *Cu Părintele Galeriu între Geneză și Apocalipsă. Convorbiri realizate de Dorin Popa* (Editura Harisma, 2002), *Cartea celor nouă Fericiri. Tâlcuiri de Părintele Galeriu* și *Părintele Galeriu, Astăzi* (ambele apărute la aceeași editură, în 2004) etc.

• Este autorul piesei în trei acte *Iisus Nazarineanul* (regia artistică: Gavriil Pinte), producție a Teatrului Național Radiofonic (București, 2004).

• Din anul 2000, este titular al rubricii de critică literară „Poemul de duminică", ulterior al rubricii „Punctul de raster" (din „Ziarul de duminică", supliment al „Ziarului financiar") și al rubricii „Cu ochii larg închiși" (din „Ziua literară", supliment al cotidianului „Ziua").

• Pentru volumul *Copacul cu 10.000 de imagini*, autorul a obținut Premiul pentru Poezie al Uniunii Scriitorilor (1984). În același an, a fost distins cu Premiul special pentru poezie al revistei „Luceafărul", iar revistele „Amfiteatru" și „Viața studențească" l-au declarat, în urma unui sondaj național, „Cel mai popular poet român al anului 1984".

• Antologia *Poezii* primește Premiul SOROS al Uniunii Scriitorilor (1997), iar volumul de versuri *Șocul oxigenului*, Premiul Asociației Scriitorilor din București (2003). Pentru același volum a obținut alte patru premii: Premiul pentru poezie al revistei „Ateneu" (Bacău, 2003), Premiul pentru poezie al Festivalului „Emmia" (Deva, 2003), Marele Premiu al Festivalului „Dafora", acordat de redacțiile publicațiilor de cultură din Transilvania și Banat (Mediaș, 2003) și Marele Premiu pentru poezie al Festivalului internațional „Lucian Blaga" (Cluj-Napoca, 2004).

• Poeziile autorului au fost traduse în peste 15 limbi străine.

• Ion Mircea este nominalizat pentru **Marele Premiu Național de Poezie „Mihai Eminescu"**.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Trofeul „Bibliotecarul și biblioteca sa“

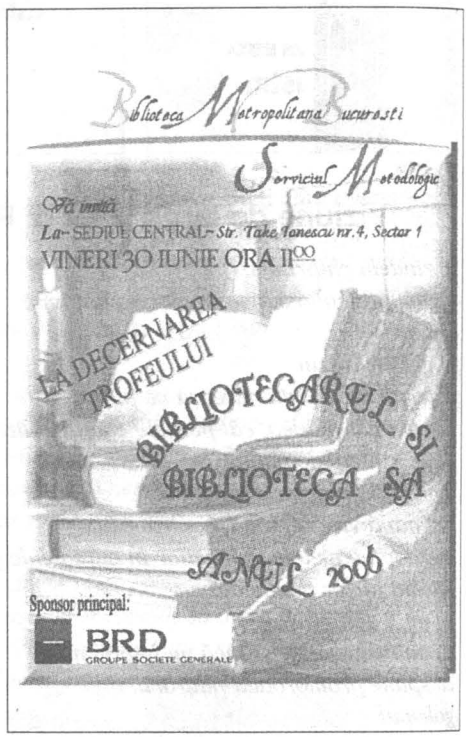

Vineri, 30 iunie 2006, la sediul Bibliotecii Metropolitane București, sub egida ABIDOR și a Serviciului Metodologic, a avut loc festivitatea de premiere a bibliotecarilor cu activitate deosebită în anul 2005. Spre deosebire de anii anteriori, pentru eliminarea subiectivismului, preferențialului și aleatoriului, Comisia de nominalizare și evaluare a utilizat un set de criterii ponderate, după cum urmează: număr de utilizatori activi – 20%, frecvență cotidiană – 20%, număr de documente de bibliotecă difuzate – 15%, grad de fidelizare a utilizatorilor – 5%, acțiuni de publicitare, socializare culturală și inclusiune socială – 15%, organizarea și vizualizarea colecțiilor – 15% și ambient de lectură – 10%. În urma deliberării, Comisia de jurizare a acordat următoarele distincții:

Marele Premiu și Trofeul „Bibliotecarul și biblioteca sa”: Biblioteca *LIVIU REBREANU*, al cărei colectiv s-a evidențiat prin constanța performanțelor statistice, prin modul de organizare a colecțiilor și prin manifestări culturale atractive și cu impact la public.

Premiul I: colectivului Bibliotecii *IOAN SLAVICI*.

Premiul II: colectivelor Bibliotecilor *B.P. HASDEU* și *NICHITA STĂNESCU*.

Premiul III: colectivelor Bibliotecilor *LUCIAN BLAGA* și *DIMITRIE BOLINTINEANU*.

La secțiunea „Biblioteci pentru copii”, Trofeul a fost adjudecat în continuare de filiala *ION CREANGĂ* – etalon de organizare și activitate specializată în rândul structurilor infodocumentare de profil. Tot aici, juriul a acordat o *mențiune specială* colectivului Bibliotecii *VASILE ALECSANDRI* care, în cursul anului anterior, a acționat pentru reorganizarea spațiului, a colecției și a ambientului, dând filialei un aer de prospețime și modernitate.

Diplome pentru merite deosebite au mai fost acordate bibliotecarelor: *Ileana Șerbănescu* (Serviciul Informare Bibliografică), *Liliana Matei* (Serviciul Intranet – Informatizare), *Dana Petrescu* (Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor) și *Olimpia Sultana* (Serviciul Comunicarea Colecțiilor).

Un *Premiu de Excelență*, pentru întreaga activitate de câteva decenii în BMB, a fost acordat Doamnei Cornelia Olteanu, profesionist desăvârșit și mentor de suflet pentru numeroși discipoli.

Pe lângă diplome, distinșii au fost răsplătiți și cu premii în obiecte puse la dispoziție de sponsorii principali: BRD Société Générale, Dacia Textile și Elmiplant. (*L. B.*)

REMBRANDT
***Peisaj*, cca. 1654**

Reproduceri în paginile 20 și 35

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nicolae Bălcescu în memoria românilor

Filiala *NICOLAE BĂLCESCU*, care poartă numele marelui cărturar şi om politic paşoptist, a organizat, în ziua de 29 iunie a.c., un moment aniversar. A fost un binevenit prilej de evocare a personalității unuia dintre mentorii societății româneşti de la mijlocul secolului al XIX-lea. Istoric cu o operă neatinsă de uzura morală a timpului (v. monografia despre Mihai Viteazul), publicist şi editor de mare erudiție (întemeietor al „Magazinului istoric"), membru în guvernul revoluționar provizoriu de la 1848, Nicolae Bălcescu rămâne, fără îndoială, în istoria noastră, un model de om şi de cetățean.

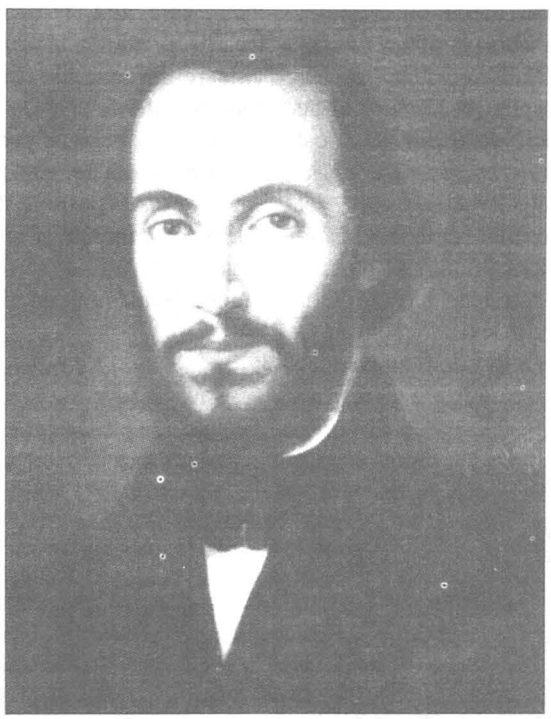

Acest lucru a fost evidențiat în expunerea făcută la filiala noastră de vicepreşedintele Academiei Române, Dan Berindei, binecunoscut istoric al epocii moderne. Domnia sa a creionat portretul celui care a înțeles în chip superior, în anii '40 ai secolului al XIX-lea, nevoia românilor de a-şi afirma identitatea, de a se elibera de sub suzeranitatea turcească revolută şi apăsătorul protectorat rusesc.

Cofondator al „Frăției", societate cu țeluri revoluționare, organizator al tineretului român studios din capitala Franței, om de acțiune în timpul zilelor revoluționare din 1848, Nicolae Bălcescu s-a vădit deopotrivă un diplomat de excepție când a încercat, în 1849, o împăcare, în interesul ambelor părți, cu insurgenții maghiari. Academicianul Dan Berindei a evocat şi momente dramatice legate de posteritatea revoluționarului, mort departe de țară, la Palermo. N. Bălcescu a devenit rapid, pentru cei rămaşi acasă, un mit. Persoane oficiale ori cu statut particular i-au căutat de-a lungul anilor mormântul, încercând să omagieze, cum se cuvine, locul unde zac rămăşițele sale. Acad. D. Berindei însuşi, alături de Horia Nestorescu Bălceşti şi Cantemir Rişcuția, a întreprins, fără succes, în 1979, un asemenea demers. Rămâne şi azi o datorie a statului român ca măcar hotelul *Trinacria*, aflat în ruină, unde a închis ochii N. Bălcescu, să fie restaurat.

În continuare, Georgeta Filitti, şef Serviciu Relații internaționale. Documentare. Publicații al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, istoric modernist, a înfățişat unele aspecte din viața personală a lui N. Bălcescu.

Evocarea patronului filialei *NICOLAE BĂLCESCU* are o dublă semnificație: pe de o parte, e adusă în fața cititorilor personalitatea de excepție a acestui român, iar pe de alta, se repară parțial o nedreptate. Şi aceasta pentru că după Revoluție figura sa a intrat într-un con de umbră, fiind socotit, în mod aberant, un colaborator postum al regimului comunist.

Filiala *NICOLAE BĂLCESCU*, care păstrează şi o mică statuie a patronului său, a organizat cu acest prilej o expoziție de carte despre el, între care două titluri datorate acad. D. Berindei.

Discuțiile urmate după conferință dovedesc că bibliotecarii rămân oameni mereu bine informați, curioşi şi a căror cultură nu se face în funcție de modă. Constatarea ne îndreptățeşte să sperăm că vor transmite cu acelaşi profesionalism cunoştințe publicului cititor, în majoritate provenit din şcolile sectorului.

* * *

Înființată la data de 4 decembrie 1949 sub denumirea de *Bibliotecа Populară nr. 12* (Şos. Giurgiului nr. 65, Raionul „Nicolae Bălcescu"), în 1958 îşi schimbă denumirea în *Biblioteca Raională NICOLAE BĂLCESCU* (Şos. Giurgiului nr. 175), iar în 1969 devine *Biblioteca Publică NICOLAE BĂLCESCU*, având de atunci adresa: Şos. Giurgiului nr. 86.

Zona de acoperire cuprinde Sectorul 4 (Parcul Tineretului, Parcul Carol, Bellu, Orăşelul Copiilor ş.a.). Pe raza Sectorului 4 se găsesc Casa Memorială *TUDOR ARGHEZI* (Mărțişor) şi Muzeul *GEORGE BACOVIA*.

Pe o suprafață de 90 m^2, sunt amenajate două săli pentru împrumut, cu acces liber la raft şi o sală de lectură. Biblioteca are abonament la trei ziare („România Liberă", „Adevărul", „Jurnalul Național") şi la revistele: „Magazin", „Formula AS", „National Geographic", „Renaşterea", „Biblioteca", „Biblioteca Bucureştilor".

Pe lângă serviciile generale asigurate membrilor comunității, Biblioteca *NICOLAE BĂLCESCU* coordonează editarea Foii Sectorului 4, „Orizont", ca supliment al revistei „Biblioteca Bucureştilor".

Fondul de publicații totalizează 22.842 u.b.

Accesul la bibliotecă se face cu metroul, până la stația „Eroii Revoluției", apoi cu autobuzele 275 şi 323 sau cu tramvaiele 7 şi 12 până la stația „Progresul" (Piața Progresul).

G. F.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ziua Internațională a Muzeelor la Biblioteca LIVIU REBREANU

Este bine cunoscută biblioteca publică pentru serviciile sale tradiționale, dar activitatea noastră, a bibliotecarilor, nu se oprește aici. Bineînțeles, unde am fi putut marca *Ziua Internațională a Muzeelor* decât într-un cadru adecvat. Am ales Muzeul Memorial *LIVIU REBREANU* din mai multe motive: pentru că biblioteca noastră îl are ca patron spiritual pe marele scriitor; pentru că avem un acord de parteneriat cu Muzeul Național al Literaturii Române; și nu în ultimul rând, pentru că domnul Corneliu Lupeș, cel care ne-a fost gazdă, a fost alături de noi la fiecare manifestare pe care am organizat-o.

În cadrul acestei manifestări culturale ne-am propus să parcurgem, firește imaginar, un itinerar literar bucureștean. Astfel am putut pătrunde în atmosfera câtorva muzee memoriale: *LIVIU REBREANU*, *ION MINULESCU*, *TUDOR ARGHEZI* și *GEORGE BACOVIA*. Altfel spus, joi 18 mai a.c., de la ora 13.00, la Muzeul Memorial *LIVIU REBREANU* a fost organizată masa rotundă cu titlul *Itinerare literare bucureștene*. Ghidul nostru a fost domnul Corneliu Lupeș, șef secție Muzee Memoriale în cadrul Muzeului Național al Literaturii Române, care a moderat întâlnirea. Alături de domnia sa ne-au călăuzit în periplul nostru bucureștean scriitorii Grigore Traian Pop, C. Stănescu, Ion Crețu, Alexandru Buican. O prezență deosebită și foarte dragă nouă a fost domnul Niculae Gheran, istoric literar. Și pentru că Biblioteca *LIVIU REBREANU* are un acord de parteneriat și cu Muzeul de Istorie a Bucureștiului, am avut-o alături de noi pe d-ra Mihaela Rafailă, muzeograf.

De ce o bibliotecă publică marchează o asemenea zi? Pentru a răspunde la această întrebare este bine să spunem mai întâi că Muzeul Memorial *LIVIU REBREANU* a devenit neîncăpător pentru invitați: bibliotecari, muzeografi, membri ai comunității bucureștene și, bineînțeles, utilizatori ai filialei noastre. Astfel am ieșit din tiparele obișnuite, biblioteca având un rol nou, și anume acela de a readuce în atenția celor care iubesc literatura, cartea în general, oameni care au fost și locuri care sunt. Totodată, în ce ne privește pe noi, bibliotecarii, evenimentul a constituit o bază pentru proiectele viitoare. Informațiile prezentate au fost transmise utilizatorilor pe diferite căi. De exemplu: se apropie sfârșitul anului școlar; pentru elevi o perioadă cu multe activități extrașcolare și extracurriculare. Am profitat de ocazie și le-am oferit perspectiva unor posibile itinerare literare bucureștene. Așadar, vor putea cunoaște și altfel, într-un mod plăcut spunem noi, viața și opera unor scriitori români. Și, de ce nu, poate vor îndrăgi și mai mult istoria Bucureștiului.

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE

Sacrificiul lui Abraham, 1655

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

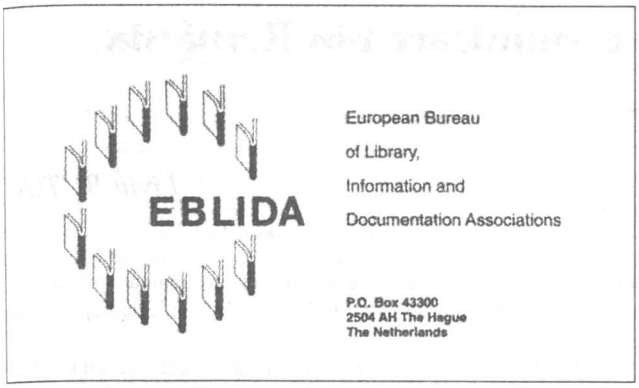

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Către o Societate Informațională Securizată

Pledoarie pentru arhive și biblioteci

Andrew Cranfield, director EBLIDA, transmite:

Prima lună de directorat a fost foarte încărcată. A început cu întâlnirea anuală a Consiliului EBLIDA de la Budapesta, care mi-a dat ocazia să cunosc mai multe persoane cu care voi lucra de aici înainte. Acolo s-a convenit că strategia de comunicare a organizației noastre este de importanță vitală, fiind anexată Planului de activitate pe 2006. Într-un număr viitor al buletinului „Hot News" voi da îndrumări despre cum trebuie EBLIDA să țină legătura cu membrii săi și cu lumea din afară pentru a-și asigura eficiența, furnizând informații necesare bibliotecilor și comunității informaționale europene.

În luna mai a.c., o delegație EBLIDA s-a întâlnit la Bruxelles cu reprezentanții Federației Editorilor Europeni pentru a discuta probleme de interes comun, inclusiv despre Biblioteca Digitală Europeană, ca și unele aspecte legate de legislația copyright în Uniunea Europeană. Desigur, Federația și EBLIDA au păreri diferite asupra unor aspecte privind drepturile proprietății intelectuale, copyright-ul și accesul liber la surse, dar în același timp au și țeluri comune. Intenționăm ca aceste întâlniri să devină bianuale, convinși fiind că, de fapt, sunt modalități pentru o mai bună înțelegere a diferitelor puncte de vedere. Vizita la Bruxelles mi-a oferit, de asemenea, prilejul să mă întâlnesc cu reprezentanții Federației Europene a Librarilor și să discutăm probleme de interes comun.

Studiul evoluției economice și tehnice a pieței de publicații științifice în Europa, publicat la începutul acestui an, a însemnat mai multe luări de atitudine din partea celor interesați, poziția EBLIDA putând fi consultată pe site-ul nostru (www.eblida.org). Studiul e o analiză amănunțită a provocărilor aduse de era digitală publicațiilor științifice, iar EBLIDA susține călduros recomandările lui.

EBLIDA a răspuns și la *Carta albă despre politica de comunicare*, precizându-și poziția privind dreptul cetățenilor la informație și liberă exprimare și cum trebuie acesta privit prin prisma măsurilor exagerate de protecție.

La întâlnirea Consiliului s-a pus și problema colaborării cu alte organizații interesate; în acest sens, m-am întâlnit cu reprezentanți IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare) și mă voi întâlni la mijlocul lunii iunie cu cei de la LIBER. Socot că, nu în ultimul rând, din sfera comerțului (WTO, GATS, WIPO) putem profita de orice sugestie și participare – în ceea ce adesea înseamnă o lume foarte complexă și puțin transparentă.

Societate informațională

Potrivit primului raport anual asupra societății informaționale europene (*i2010*), statele membre UE au nevoie de planuri mult mai ambițioase pentru a se bucura de beneficiile tehnologiilor informaționale și comunicaționale; astfel, ele trebuie: să îmbunătățească accesul Internet de bandă largă, să faciliteze circulația conținutului digital, să deschidă frecvențele radio pentru noi aplicații, să integreze cercetarea și inovația și să modernizeze serviciile publice.

În privința apariției a noi dispozitive, rețele și servicii, raportul evidențiază nevoia de a difuza material digital protejat prin copyright la nivel european, de a furniza soluții de Management al Drepturilor Digitale, de a actualiza regulile consumului și ale protecției datelor, precum și de a acționa împotriva distribuirii online a conținutului ilegal.

Trei mesaje vor continua să susțină inițiativa *i2010* în anii 2006 – 2007: urgență, parteneriat și acțiune. Primele măsuri luate sub această inițiativă includ, printre altele: revizuirea cadrului reglementativ al UE privind comunicarea electronică; o nouă strategie pentru un management mult mai coordonat și eficient în UE; modernizarea regulilor UE pentru serviciile de media audiovizuale fără frontiere. Următorii pași vor viza o Strategie a unei Societăți Informaționale Securizate.

Pe parcursul anilor 2006 – 2007, Comisia Europeană va face și alte propuneri privind subiecte precum: cercetarea și inovația în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale; alfabetizarea digitală; infracțiunile în spațiul cyber; bibliotecile digitale; tehnologiile informaționale și comunicaționale pentru educație și instruire în susținerea învățării permanente și a inovației.

Internet

Într-un document adoptat la 31 mai a.c., Comisia Europeană informează despre o nouă Strategie de Securitate Informațională pentru Europa. Un parteneriat între statele membre, utilizatori și ENISA (the European Network and Information Security Agency) este menit să creeze un cadru informațional și comunicațional mult mai securizat.

Comisia propune drept repere ale politicilor naționale în domeniul securității informaționale: îmbunătățirea dialogului dintre autoritățile publice, identificarea celor mai bune practici și conștientizarea utilizatorilor finali asupra acestui domeniu.

ENISA va avea responsabilitatea de a dezvolta un cadru adecvat colectării datelor, pentru a rezolva incidentele care pot surveni și pentru a urmări cotele de încredere ale consumatorilor din Europa. Se va avea în vedere și un sistem de alertă și de partajare multilingvă a informației. Statele membre și sectorul privat sunt chemate să joace un rol mult mai activ în consolidarea securității informaționale.

(Din buletinul EBLIDA „Hot News",
mai 2006)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

- VI -

Liviu BUTUC

6. Presa scrisă între anii 1859 – 2000

6.1. Introducere

Presa scrisă este o formă de comunicare mijlocită (mediatizată) de mesaje sau cogninformații cu ajutorul textului tipărit. Sub această formă a cunoscut perioade evolutive, de stagnare sau chiar regres, având ca determinant parcursul istoriei mondiale sau naționale.

„*Istoria presei* – spune Pierre Albert – *este și, mai mult decât o arată sensul, o știință auxiliară a istoriei moderne și contemporane. Arhive ale cotidianului, jurnalele sunt sursa cea mai completă și, în diversitatea lor, sursa cea mai obiectivă a istoriei generale (...) Poate că, dintre toate subiectele de cercetare istorică, ziarul este cel care are raporturile cele mai strânse cu starea politică, cu situația economică, organizarea socială și nivelul cultural din țara și din epoca pe care o reflectă*“[230].

Depășind etapa de la începutul presei scrise, evocată în alt capitol, relevăm în continuare faptul că dacă în secolul XVII jurnalismul este apanajul unei elite sociale, în secolul XVIII presa scrisă își lărgește publicul prin dezvoltarea unor noi modele de lectură (cafenele, saloane de lectură), ea apărând acum „ca un instrument esențial de organizare a spațiului public“ (Jurgen Habermas), ca element de interval între societatea civilă și stat, adjudecându-și rolul civic de formare a opiniei publice. În secolul XIX, acestei funcții i se adaugă cea de informare a cetățeanului și chiar de divertisment. Apariția presei politice, partinice face din presă așa-zisa a patra putere în stat, expresie creată de istoricul Macauley și des utilizată, pe la 1850, de ziaristul F. Knight Hunt într-o carte despre presă. În acest secol beneficiază de legi de protecție a exprimării și de înlăturare a restricțiilor, de abrogare a taxelor de timbru și pe hârtie, care au drept consecințe dezvoltarea fără precedent a presei, descentralizarea prin apariția jurnalelor locale, accesibilizarea prețului și prin volumul mare de reclame publicate. În a doua jumătate a secolului XIX începe profesionalizarea presei scrise prin apariția primelor forme de învățământ în jurnalism, în 1860 (înlăturând astfel autodidacticismul și ucenicia), precum și a primelor forme de asociere, ca Asociația Națională a Ziariștilor în 1886, la Birmingham. La sfârșitul secolului XIX, ziarul tinde să devină un produs cultural supus industrializării, tendință căreia, pe parcursul primei jumătăți a secolului XX, i se vor adăuga diversificarea surselor de informare, a targetului și marketizarea după principiul segmentării lectoratului conform criteriilor de vârstă, sex, venit, stil de viață, pasiuni, profesii etc., sfârșind prin adresarea unor grupuri delimitate mai mult decât masei („triumful class-mediei“). Evoluția presei scrise în ultimele două secole trebuie urmărită, însă, și în concordanță cu dezvoltarea tehnologiilor de redactare și imprimare, cu inovațiile intervenite în acest sens.

Astfel, în 1799, Aloys Senefelder din München introduce *fotoilustrarea* cu ajutorul *litografiei*. Câteva decenii mai târziu, Nicephore Niepce descoperă *heliografia* (1813), principiu pe baza căruia se va dezvolta fotografia și în subsidiar fotogalvanografia, heliogravura și fototipia, ultima brevetată de chimistul francez Alphonse Poitevin, în 1855. În secolul XX, se inventează *linogravura* (matriță în linoleum, intens folosită în anii '20 ai secolului XX de pictori celebri precum Matisse și Picasso, iar în România de M. Olinescu și A. Mărculescu) și *serigrafia*.

Mașina de tipărit, care a stat trei secole în același format, cu mici adaosuri, va cunoaște în secolul XIX, dar mai cu seamă în secolul XX, optimizări care vor duce la creșterea randamentului și a fiabilității. Astfel, în 1796, contele Charles Mahon Stanhope inventează *presa metalică*.

1810. Friedrich Köenig realizează acționarea cu abur a mașinii de tipar și alimentarea automată cu cerneală a suprafeței active.

1811. Friedrich Köenig brevetează *presa plano-cilindrică*, prin care placa de presare e înlocuită cu un valț greu, pe care este așezată coala de tipar ce rulează peste forma de tipar plană cerneluită. Cu aceste inovații, în 1814, cotidianul englez „The Times“ ajunge la o productivitate de 300 exemplare pe oră.

1813. Americanul George Clymer, ebenist (tâmplar de mobilă fină), înlocuiește șurubul de presare cu un sistem ingenios de pârghii și contragreutăți. Tot el, asociat cu R.W. Cope din Anglia, scoate o mașină de tipărit, *Albion*, mai suplă, mai ușoară și mai ieftină.

1821. Daniel Treadvell realizează *Tigel*-ul, o mașină simplă, de mici dimensiuni, cu închidere și deschidere mecanică a presei de plan-pe-plan.

1822. *Mașina de turnat* a lui William Church, cu un randament de 12 – 20.000 de caractere pe oră.

1828. Applegart și Cowper perfecționează mașina lui Köenig, introducând patru valțuri, și cresc productivitatea la 4.000 exemplare/oră.

1834. David Napier aduce îmbunătățiri care permit imprimarea succesivă pe ambele fețe.

1846. Americanul Richard Hoe realizează *rotativa* (forma de tipar este un semicilindru cu coala plasată pe un cilindru) la tipografia ziarului „Philadelphia Public Ledger“.

1848. Germanul J.N. Kronheim brevetează *flancul* – un carton termoplastic care preia elementele în relief ale zațului și formează o matriță cilindrică ce servește drept formă de tipar pe valț.

1849. Se inventează mașina de tăiat hârtie – un dispozitiv cu foarfece și ghilotină, folosit pentru tăierea colilor de imprimat, rotunjirea blocurilor de carte etc. – de către francezul Guillaume Massignot (1797 – 1870), fiind cunoscută și sub numele de Massicot.

1854. Americanul Charles Craske realizează formele de tipar curbe.

1860. Englezul Jean Walter construiește o mașină de tipărit alimentată cu hârtie din bobină.

1861. Richard Hoe pune în funcțiune rotativa cu valțuri de stereotipie, cu alimentare din sul și tipărire pe ambele fețe.

1867. Marinoni creează o rotativă ce scoate 18.000 exemplare/oră.

1868. Alexander Mackie creează o mașină de cules pe baza indicațiilor primite de la banda perforată de hârtie. Prin aceasta se anticipa monotipul și variantele sale.

1884. Ottmar Morgenthaler din Baltimore (SUA) inventează *linotipul* numit Blower, care, din 1890, va intra în producție de serie, iar din 1894 se vor utila tipografiile ziarelor din America și Europa. Linotipul este o mașină de culegere de rânduri întregi de tipar înalt (line-of-types – linie de caractere).

1897. Tolbert Lanston brevetează *monotipul*, prin care culegerea se face pe un monotaster, cu claviatura asemănătoare celei a mașinii de scris, de unde rezultă o bandă perforată care se introduce în mașina de turnare și comandă turnarea și alinierea.

1905. Germanii Gaspar Herman și J.W. Rubel introduc în New Jersey tiparul *offset*.

1930. Americanul W. Marey inventează *teletipul*, combinație între linotip și monotip, numai că banda perforată poate fi transmisă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la distanță prin telefon, telegraf sau radioelectronic către linotipul ce execută turnarea.

1948. Americanii R.M. Schaffert și J.C. Wilson inventează *xerografia*.

1954. Americanii Higonne și Moyrand realizează fotoculegerea cu ajutorul invenției lor numită *Lumityp* – o mașină hibrid ce combină acționarea foto cu litera metalică (alte variante perfecționate: *fotosetter*-ul și *monofoto* – 1957). Francezii Bafour, Blanchard și Raymond realizează *fotoculegerea* pe bază de calculator.

1958. Apare mașina de fotoculegere *Type-setler*, o mașină electronică de scris, ce dă o bandă perforată, care produce filmul cu textul fotocules.

1965. Firma Hell produce *Digiset*, prima mașină de fotoculegere fără litere, cu memorie magnetică și cu o productivitate de 1,5 milioane de semne/oră.

La acestea se adaugă realizarea facsimilului, cu transmiterea textului la distanță, asigurând astfel tipărirea aceluiași ziar în mai multe locuri simultan („Asahi Shimbun", 1959) și distribuirea online la domiciliu, lansată de „Asahi Shimbun", ca și printarea acestuia în formă tradițională cu ajutorul imprimantelor auxiliare calculatoarelor[231].

Concurența presei audio-vizuale, prin apariția radioului și televiziunii, impune presei scrise adaptarea la noua situație prin proliferitatea tipologiei, senzaționalismul conținutului, accentul pe retorica imaginilor infografice, lapidaritatea discursului după tipul limbajului televizual (lectura de tip Zapping), sfârșind prin a deveni o parte a complexului mediatic (după ce mare parte din istoria sa a funcționat pe cont propriu) prin integrarea în mari trusturi de presă scrisă și audio-vizuale ca Murdoch, IPG, CNN. Cu toate aceste artificii de seducție, presa scrisă pierde tot mai mult din audiență în fața televiziunii și Internetului, fiind astfel obligată, la începutul secolului XXI, să accepte numerizarea și formatul multimedia online, ca alternativă a presei tradiționale opusă ofensivei noilor mijloace de comunicare în masă. În sprijinul presei scrise au venit și mijloacele de transport (căile ferate, vaporul, automobilul, avionul) care au asigurat rapiditatea difuzării; dezvoltarea poștei, a comunicațiilor telegrafo-telefonice și a agențiilor de presă, ca surse de colectare și diseminare a informațiilor. Din confruntarea cu puterea politică, presa scrisă a reușit smulgerea recunoașterii libertății de exprimare, dar nu puține au fost perioadele de legislație restrictivă, cu cenzură preventivă ori de cădere în obediențe umilitoare în regimurile de factură dictatorială. De-a lungul timpului, presa scrisă a cunoscut patru tipuri de regimuri de presă și și-a modelat funcția principală de informare – educație – divertisment după comandamentele mediului politic. Pe lângă regimurile liberal și de responsabilitate socială, au funcționat și regimurile autoritare (de tipul monarhiilor absolutiste sau state fasciste și comuniste).

Presa de tip comunist apare după revoluția bolșevică din 1917 din Rusia. Este o presă etatizată, controlată de regimul de dictatură a proletariatului prin organisme ca Agitprop (aparat de agitație și propagandă), Gosidat (de distribuire a hârtiei și dezvoltarea tipografiilor) și Glavlit (1923), serviciu de cenzură. Presa centrală, organ de partid, reprezentată de „Pravda" și „Izvestia", este matricea presei locale și regionale. Astfel că agenția centrală dă tonul, furnizează versiunea oficială a actualității, iar celelalte medii, deci și radioul și televiziunea, le copiază. Rolurile presei comuniste sunt de difuzare a instrucțiunilor date de putere, de exortație (de mobilizare), de îndoctrinare (de inoculare a ideologiei oficiale, care avea ca scop formarea omului nou – homo sovieticus) și de celebrare a cultului personalității. Ingerințele cenzurii sunt la discreția puterii politice. În acest caz avem de-a face cu o decădere de la comunicarea democratică de masă la cea intrapersonală (monologală) sau interpersonală restrânsă (în mediul familial). Fluxul de informație prelucrată este unidirecționat dinspre puterea partidului unic (stat sau dictator) către mase, presa, în general, devenind astfel un reflex al acestui ultim tip de comunicare. În România au fost practicate aproape toate tipurile de regim de presă, dar cel mai dur a fost tipul comunist impus după Al Doilea Război Mondial.

6.2. Presa scrisă românească între 1859 – 1918

Unirea celor două principate, Moldova și Țara Românească, și dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Principatelor Unite consfințeau o nouă etapă în istoria românilor, fundamentarea statului modern. Reformele inițiate de Cuza și continuate de Carol I configurează mutații substanțiale de ordin economic (dezvoltarea întreprinderilor industriale, comerciale și bancare), avântul instituțiilor culturale și de învățământ, extinderea urbanismului și restructurarea social-ideologică (apariția burgheziei și proletariatului), consolidarea suveranității statale. Rămâneau sub formă de deziderat neatârnarea și coagularea tuturor provinciilor românești într-un stat unitar și independent, idealuri în slujba cărora, alături de factorul politic, se va angaja și presa călăuzită de cele mai ilustre figuri ale intelectualității românești din a doua jumătate a secolului XIX. Schimburile de informații sunt impulsionate de apariția și extinderea vertiginoasă a noilor mijloace de comunicație și de comunicare (căile ferate, automobilul, telegraful, telefonul etc.), de dezvoltare a agențiilor de presă, precum și de inovațiile aduse tehnicilor de imprimare. Cadrului istoric favorizant expansiunii gazetăriei i se adaugă decelarea și configurarea ideologic-doctrinară, cu apariția pluripartidismului și a politicianismului zgomotos polemic și promulgarea unor acte normative cu conținut democratic de factură occidentală (în care la loc de cinste stau principalele libertăți): *Legea presei* din 1862 și *Constituția* din 1866. Ambele documente conferă un cadru legislativ permisiv activității slujitorilor gazetăriei, dar și cu excepții care acordau autorităților posibilități de control al mesajelor publicistice, control exprimat nu de puține ori prin măsuri restrictive, de cenzură brutală, cu precădere în cazurile în care fondul expresiei aducea ofense persoanei domnului și, ulterior, din 1881, regelui și familiei sale ori suveranilor statelor străine. Sunt cunoscute în epocă situații în care însuși A.I. Cuza a hotărât suprimarea unor publicații indezirabile și chiar pedepsirea cu privare de libertate a ziariștilor (I.G. Valentineanu de la „Reforma", Constantin G. Florescu de la „Aripile furtunoase", N.T. Orășanu de la „Opiniunea națională") sau Carol I care, în 1872, a suprimat revista „Adevărul" datorită discursului virulent antidinastic. Pe acest fond consemnăm nu numai o creștere exponențială a numărului de publicații, dar și diversificarea acestora, modernizarea de fond și formă, introducerea unor noi specii publicistice (articolul de fond, interviul, reportajul, ancheta și reclama), creșterea tirajelor și accesibilizarea prețurilor. În concluzie: industrializarea și occidentalizarea jurnalismului românesc, în unele cazuri chiar cu ajutorul unor prestigioși profesioniști străini precum Émile Gali (fondatorul ziarului „L'Orient" în 1877), Frédéric Damé (colaborator la „L'Indépendance Roumaine"), Ulysse de Marsillac (fondatorul ziarului „Le Journal de Bucarest") și, cel mai celebru caz, italianul Luigi Cazzavillan care a intrat în istoria presei românești nu numai ca întemeietor al ziarului „Universul", ci și ca inițiator al unor măsuri de modernizare a instituției presei prin introducerea primei rotative, a serviciului telegrafic direct, creșterea tirajului și ieftinirea per exemplar, prin acoperirea parțială a prețului din publicitate etc. Achiziția de tehnologie modernă a contribuit la creșterea tirajelor în unitatea de timp și la rentabilizarea presei. Astfel, în 1864, au fost aduse în țară, la *Imprimeriile Statului*, primele mașini cu aburi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

GAZETA
DE
TRANSILVANIA.

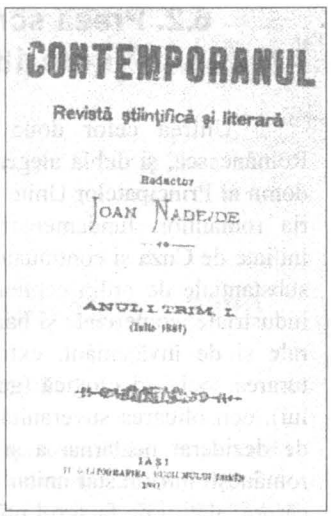
CONTEMPORANUL
Revistă științifică și literară
Redactor
JOAN NADEJDE
ANUL I. TRIM. I.
(Iulie 1857)
IAȘI

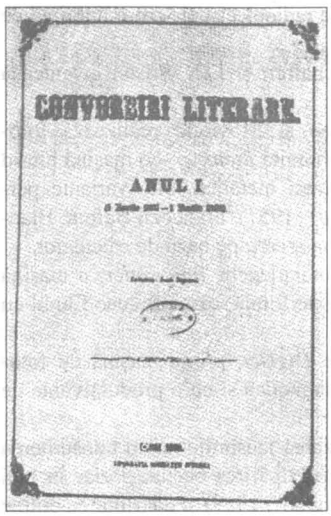
CONVORBIRI LITERARE
ANUL I

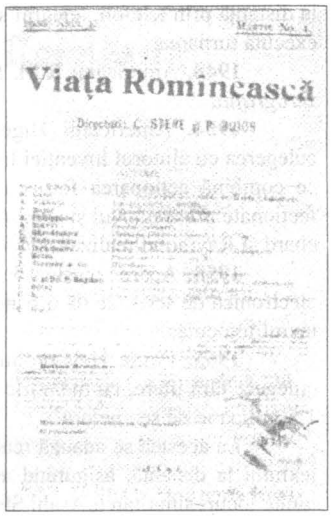
Viața Romînească

de imprimat, iar în 1890 („Universul") și 1895 („Adevărul") a fost introdusă în producție mașina rotativă Marinoni. Așa se face că *„în ajunul Primului Război Mondial* Universul *și* Adevărul *se imprimau pe trei rotative,* Dimineața, *la două rotative, în tiraje de masă:* Dimineața – *100.000 exemplare,* Adevărul – *60.000 exemplare,* Universul – *80.000, acesta din urmă ajungând în 1916 la 170.000 de exemplare"*[232].

De asemenea, după ce în 1884 fusese inventat linotipul, C-tin. Mille l-a importat în 1907, pentru ca în 1914 să existe opt, progresul fiind foarte evident: cu linotipul erau culese 4.000 de semne/oră în loc de circa 1.000 de semne câte se puteau culege manual. Tot el a fost acela care a introdus telefonul în redacție și a instalat un fir telefonic pe linia Budapesta – Viena – Berlin – Paris – Londra. În 1887, Tipografia *Socec* introduce redarea fotografiei prin procedeul zincografiei (preluat în 1910 – 1911 și de Tipografia Baier), iar în 1902 a fost adoptat procedeul redării fotografiilor în culori pentru revistele ilustrate. Pentru ziare, tehnica tiparului în culori a fost utilizată la ziarul „Dimineața", acesta fiind primul cotidian din lume tipărit în două culori (al doilea a fost „Le Figaro"). Modernizarea tipografiilor merge simultan cu creșterea numărului acestora. Așa, de pildă, de la zece tipografii, câte erau în 1859, în 1881 numai în București erau 24, iar în anul 1890 numărul lor se ridica la 40. Tipografii mai existau: zece la Iași, câte trei la Craiova și Turnu Severin, șase la Galați, apoi la Sibiu, Brașov, Cluj, Arad, Lugoj, Cernăuți etc.

Cele mai importante erau *Socec* (1871), *Universul* (1882), *Carol Göbl* (1885) și *Adevărul*. Crește numărul ziariștilor, deși nu exista o școală superioară de jurnalism, iar informația este tot mai mult accesată de la agenții internaționale de presă (*Havas*, *Reuter*), dar și de la corespondenți voluntari. De exemplu, în anul 1907, ziarele „Adevărul" și „Dimineața" ale lui Constantin Mille aveau aproape 50 de corespondenți și se întreceau în a fi primii pe piața presei cu informațiile, la concurență acerbă cu „Universul". Modelul occidental al publicității, aducătoare de venituri substanțiale, va fi introdus cu succes în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și extinsă în secolul următor. Prima astfel de agenție a fost fondată în 1880 de negustorul evreu David Adania (*Agenția de publicitate D. Adania*), urmat la scurt timp (1880 – 1886) de Emil Melber, Carol Schulder, Isidor A. Stern și de *Oficiul de Publicitate România*, creat de George Albert Tacid, care va edita și „Almanahul comercial" cu motto-ul *„Anunciul și reclama sunt sufletul comerțului"*, iar în preajma Primului Război Mondial, fostul administrator al ziarului „L'Indépendance Roumaine", A. Marcu, va înființa *Agenția Amargo*, care prelua comenzi și din Ardeal, Bucovina și Basarabia[233]. Această dotare va permite și o creștere substanțială a numărului de periodice. Sub aspect statistic, evoluția presei este mai mult decât vizibilă. Astfel, între anii 1850 – 1862 numărul periodicelor nou apărute în fiecare an era în medie de 30 – 40 pentru ca după 1865 să se tripleze[234]. În deceniul 1866 – 1877 se înregistrează 250 de titluri la care se adaugă așa-zisele „foi", în 26 de orașe, plus edițiile de provincie ale unor ziare centrale (de exemplu: „Informații bucureștene" avea ediții la Galați și Iași).

În 1885, numai la București apăreau peste 40 de publicații, dintre care 20 erau cotidiane. În preajma Primului Război Mondial, numărul publicațiilor depășește 2.000, cu o mare diversitate de tipuri. De pildă, în 1908, apăreau 219 publicații cu profil social-politic, 91 economice, 37 enciclopedice, 26 medicale, 20 umoristice, 15 sportive, 11 militare, 10 pedagogice etc., Capitala deținând întâietate numerică. *„Aici apăreau nu mai puțin de 250 de publicații, din care 17 ziare cotidiene, urmând, în ordine, Iașiul, Craiova, Galați etc. La acestea se adăugau alte 69 de publicații ale românilor din afara granițelor Regatului, multe în limbile minorităților sau în limbi de circulație internațională"*[235].

După Unirea din 1859, centrul politic al țării se mută la București fapt ce face ca circa 75% din publicații să se concentreze aici[236]. Dintre periodicele progresiste, care susțineau acțiunile politice ale lui A.I. Cuza, amintim: „Dâmbovița", „Buciumul" (1862), „Țeranul român" (1861 – 1863), „Românul" lui C.A. Rosetti, cu orientare liberal-radicală. Curentul politic conservator, reprezentând interesele marilor latifundiari, se exprima prin „Conservatorul progresist", „Unirea", „Proprietarul român" etc. Publicistica literară, științifică, economică își făcea timid prezența cu „Revista română pentru științe, litere și arte" (1861, condusă de Al. Odobescu), „Foița de istorie și literatură" (1860, condusă de B.P. Hasdeu), „Agronomia" (1859 – 1861), „Natura" (1856 – 1865), „Medicul român" (1859 – 1861), „Analele economice" (1860 – 1864), „Dreptul" (1862), „România militară" (1864) etc. La acestea se mai adaugă presa umoristică precum: „Nichipercea" (1859) lui N.T. Orășanu și „Aghiuță" a lui B.P. Hasdeu. Nu lipseau gazetele în limbi străine: franceză („La Roumanie" – 1860), germană („Deutsche Zeitung" – 1864), maghiară, idiș etc.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

După abdicarea forțată a domnului Unirii, în țară, cu concursul liberalilor, este adus principele Carol, care va fi înscăunat ca domnitor și (după 1881) rege, România devenind astfel o monarhie constituțională, funcționând pe temeiul principiului separării puterilor în stat. Modernizarea statului român continuă prin introducerea sistemului electoral cenzitar; modificarea raportului dintre agricultură (ramura dominantă) și industrie, care capătă un mai mare ritm de dezvoltare; creșterea puterii burgheziei în structura socială, din rândurile acesteia ridicându-se elita politică; opoziția tot mai acerbă a marilor latifundiari față de „problema agrară" a redistribuirii proprietății, care va duce la ample confruntări sociale (răscoalele țărănești din 1888, 1893 și 1907); configurarea pe scena politică a principalelor doctrine și organizarea acestora pe principiul pluripartidismului. Așa se face că în ultimul pătrar al secolului XIX se oficializează principalele partide care de aici încolo își vor pune amprenta pe întreaga viață social-politică a României. Astfel, în 1875, apare Partidul Național Liberal, monopolizat vreme de aproape trei sferturi de veac de neamul Brătienilor, în 1881, Partidul Conservator – reprezentant al intereselor latifundiarilor –, iar în 1893, ca urmare a dezvoltării proletariatului, PSDMR. Aceste trei partide, cu numeroasele facțiuni dizidente ulterioare, vor domina alegerile și emulația pentru putere în deceniile următoare și vor decide destinele țării în lupta pentru independență și realizare a României Mari, idealuri care se vor înfăptui cu mari sacrificii.

În acest context istoric, presa românească va cunoaște o adevărată explozie, impresionând prin număr, diversitate și tendințe moderniste recuperatoare. Oficioasele politice, deși în tiraje mici, vor reflecta pe larg propensiunile românilor pentru politicianismul acerb polemic și demagogic, așa cum îl creionează cu vână genială I.L. Caragiale în piesele sale. Liberalii vor patrona gazete partizane ca: „Românul" (al cărui suflu scade după moartea lui C.A. Rosetti în 1885), „L'Indépendance Roumaine" (1879), „Voința națională" (1884), „Democrația" (1888), „Mișcarea" (1900, ziar al aripii tinere liberale conduse de Ion I.C. Brătianu), „Secolul" (1902) și „Viitorul" (1906). Culoarea conservatoare se regăsește în „Timpul", ziar dominat de personalitatea lui Eminescu („*organ de expresie al poetului*" – spune George Călinescu, pentru care „*își crease antipatii chiar în rândul conservatorilor*"), alături de Caragiale și Slavici; „Epoca" (B.Șt. Delavrancea – 1885), „La Roumanie" (1898), „Conservatorul" (1900), „Acțiunea conservatoare" (1906) și „Ordinea" (1908).

Orientarea social-democrată, reprezentantă a intereselor muncitorești și a mișcării socialiste, după primii pași în plan publicistic cu „Tipograful român" (1865), „Analele tipografice" (1869), „Uvrierul" (1872) și „Lucrătorul român" (1872), se va maturiza cu „Contemporanul" (Iași, 1881 – 1891) sub directa îndrumare a unor mentori „inițiați" ca Ioan și Sofia Nădejde sau C.D. Gherea. S-au mai impus în peisajul publicistic de aceeași culoare: „Revista socială" (Iași, 1884 – 1886), „Drepturile omului" (1885), „Munca" (1890 – 1894), „Lumea nouă" (1894 – 1899), „România muncitoare" (1902; 1905 – 1914), „Viitorul social" (1907 – 1908), „Viața socială" (1909 – 1910) și „Facla" (1911 – 1914), cu colaborări de substanță ale lui T. Arghezi și G. Galaction. Pentru cei mai puțini loviți de morbul politicii, piața presei acestei perioade oferă numeroase „independente", gazete imparțiale, croite pe calapodul informării cu obiectivitate și consecvență a cetățeanului, deși nu de puține ori interesele redacționale cad în partizanate. Multe, chiar efemere-evenimențiale, apar în preajma Războiului de Independență, pentru susținerea și exprimarea entuziasmului popular și pentru informarea privind desfășurarea evenimentelor. Amintim în acest sens „România liberă" (15 mai 1877), „Resboiul", „Independența română", „Steaua României" (22 mai 1877), „Dorobanțul" (15 noiembrie 1877). Acestea, alături de consacratele periodice „Românul", „Gazeta Transilvaniei", „Timpul" etc. își vor avea rostul de „*a mobiliza energiile tuturor, de a îmbărbăta armata, de a arăta că România își merită statutul de țară suverană, de a face cunoscute opiniei publice europene virtuțile poporului de la Dunărea de Jos, problemele societății românești*"[237].

Cu o viață mai lungă și cu o activitate publicistică mai consistentă se impune „Tribuna", cotidian politic și literar al românilor din Transilvania, apărut la Sibiu, în 1884, sub girul spiritual al unor intelectuali români ca Ioan Slavici, Nicolae Popea, N. Cristea, Eugen Brote și cu corespondenți în principalele orașe transilvănene, dar și în București, Iași, Suceava, Budapesta și Viena. Își va menține independența până în 1896, când proprietatea ziarului trece în mâinile lui Ion Rațiu și va deveni oficiosul Partidului Național Român. În întreaga sa existență, până în anul 1903, va sprijini acțiunile memorandiste din 1892 și va milita pentru propagarea ideii de unitate politică și culturală a poporului român în confruntarea cu duritatea dualismului austro-ungar, de pe urma căreia se va alege cu nu mai puțin de 20 de procese. Asemenea Junimii și „Convorbirilor literare" (Iași), „Tribuna" s-a implicat în cultivarea limbii literare unitare, a promovat ideea apropierii românilor de minoritățile naționale și a făcut operă de culturalizare prin numeroase suplimente ca „Foaia ilustrată" (1891), „Tribuna literară" (1900 – 1902) și „Calendarul poporului". În același an cu „Tribuna", George Panu scoate la Iași ziarul „Lupta" care, după doi ani, se va muta la București, iar din 1892 va deveni oficiosul Partidului Radical, născut din violenta campanie a directorului său cu guvernarea brătienistă. „Lupta" era un ziar modern, combativ, de atitudine, în care s-a introdus pentru prima dată editorialul zilnic, amprentat de personalitatea ironic-zeflemistă a lui George Panu. Pe 20 august 1884, italianul Luigi Cazzavillan (1852 – 1902) începe editarea „Universului", jurnal cu viață lungă și cu o biografie consistentă. Bun întreprinzător și gospodar destoinic, Cazzavillan va reuși în scurt timp să modernizeze tipărirea, să crească tirajul, să reducă prețul, să implementeze publicitatea aducătoare de profit și să-i dea o înfățișare occidentală, cu conținut variat și atractiv. Prestigiul „Universului" a crescut și datorită unui corp redacțional de profesioniști (D. Teleor, Grigore Ventura, Panait Macri), dar și grație colaboratorilor renumiți (I.L. Caragiale, Al. Vlahuță, Șt.O. Iosif). De-a lungul timpului și-a adăugat numeroase suplimente de nișă („Universul copiilor", „Universul literar", „Universul ilustrat" etc.). Un concurent redutabil pentru „Universul" s-a dovedit curând a fi „Adevărul", hebdomadar independent fondat de V. Beldiman (1832 –1898) la Iași, 1871 – 1872, și cu o a doua serie începută la București, în 1888, sub formă de cotidian ce-și va continua existența până în 1951. După 1898, sub conducerea lui C-tin Mille, „Adevărul" va înclina spre stânga eșichierului politic. A avut mereu o ținută modernă, impunându-se prin anchete de presă care aduceau la lumină cazuri grave de abuzuri și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

corupție, din această cauză suportând numeroase procese și mulți ziariști arestați. Și-a etalat și suplimente sectoriale ca: „Adevărul literar" (condus de C. Bacalbașa), „Adevărul ilustrat", „Adevărul de Joi", „Adevărul pentru copii" și „Adevărul de dimineață", care va deveni ziar de sine stătător și va apărea până în anul 1937.

Din efervescența creatoare a marelui istoric N. Iorga, se naște, la 10 mai 1906, „Neamul românesc", mai întâi bisăptămânal, până în 1907, apoi trisăptămânal, până în 1916, după care va deveni cotidian până în 1940. Dacă la început avea o tentă literară, din dorința patronului său de a continua „Semănătorul", după 1910 „Neamul românesc" devine oficiosul Partidului Național Democrat. Pentru a putea pătrunde și în Transilvania, cotidianul iorghist își va modifica în câteva rânduri titlul, apărând sub numele de „Sfătuitorul", „De la noi" (1909), „Din țară" sau „Foaia Jiului" (1910).

La începutul secolului XX (1908) apare „Minerva", purtător de cuvânt al aripei filogermane – Marghiloman din Partidul Conservator. A avut colaboratori de marcă dintre literați și publiciști: Ioan Slavici, Octavian Goga, Constantin Rădulescu-Motru, G. Țițeica, Al. Tzigara-Samurcaș ș.a. În afara publicațiilor independente sau cu caracter partinic, statisticile și sursele bibliografice relevă și o multitudine de alte periodice sectoriale care vin să întregească peisajul pluricolor al publicisticii românești din această perioadă. Bunăoară, pentru a impulsiona dezvoltarea și plasarea economiei pe orbita capitalismului european se editează numeroase ziare și reviste cu profil economic precum: „Economia națională" (1885), „Revista științifică", dirijată de P.S. Aurelian, „Capitalistul" (1893), „Creditul" (1898), „Agrarul" (1901), „Bursa" (1902), „L'Industrie Roumaine" (1905), „Argus" (1910), „Câmpul", „Reporterul petrolului" etc.

Dezvoltarea centrelor universitare și a societăților științifice se exprimă prin reviste specifice: „Revista pentru istorie, arheologie și filologie" (1882) condusă de Grigore Tocilescu, „Revista nouă" (1887) avându-l ca mentor pe B.P. Hasdeu, „Revista de drept și sociologie" (1899), „Revista judiciară" (1905), „Revista generală a învățământului" (1905) etc.

Creatori din vastul domeniu al literaturii, începând cu Eminescu, Creangă, Slavici, Macedonski, Caragiale, Vlahuță, Coșbuc, Maiorescu, Ilarie Chendi, Ibrăileanu, Minulescu și alții beneficiază de reviste de profil precum: „Convorbiri literare" (1867), „Literatorul" (1880), „Viața" (1893), „Vatra" (1894), „Semănătorul" (1901), „Viața literară" (1906), „Viața românească" (1906) etc.

Teatrul și literatura umoristică se afirmă în paginile unor publicații de genul: „Nichipercea" (1893), „Moftul român" (1901), „Revista teatrală", „Spiriduș", „Cicala", „Sarsailă", „Urzicătorul", „Teatrul" (1912) ori „Zeflemeaua" și „Furnica" lui George Ranetti. Dar nu trebuie uitate nici suplimentele ziarelor independente citate mai sus.

Pe linia dezvoltării și diversificării s-a înscris și presa din provinciile românești aflate sub dominație străină și având ca deziderate fundamentale rezistența în fața opresiunii, cultivarea limbii române, lupta pentru unitatea națională a tuturor românilor. Acestor idealuri s-au dedicat „Gazeta Transilvaniei", „Observatorul" (1878, editat de G. Barit), „Tribuna", „Tribuna poporului" (Arad, 1897), „Dreptatea" (Timișoara), „Drapelul" (Lugoj, 1901), „Luceafărul" (Budapesta, 1902), „Românul" (Arad, 1911).

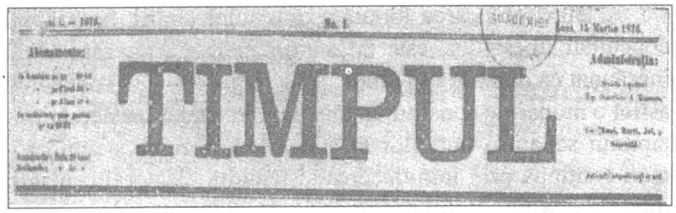
TIMPUL

În Bucovina va apărea *Societatea pentru Literatura și Cultura Română din Bucovina*, alături de alte societăți științifice care vor da glas aspirațiilor românilor prin „Foaia" (1865 – 1869), „Aurora Română" (1881 – 1884), „Revista politică", „Gazeta Bucovinei" (1891). În 1897, Partidul Național din Bucovina scoate organul de presă „Patria", iar Partidul Social Democrat editează „Lupta" (1906 – 1910).

În Basarabia apare încă din 1854 oficiosul în limba rusă „Foaia regională basarabeană", pentru ca abia în anul 1884 să se tipărească „Mesagerul Basarabiei", primul ziar scris în limba română. În română cu litere chirilice mai apar: „Basarabia", hebdomadar îngrijit de tânărul Pantelimon Halippa, în 1907, săptămânalul „Viața Basarabiei", urmat de „Moldovanul" (1907), „Luminătorul" (1908), „Glasul Basarabiei" (1913) și „Cuvântul Moldovenesc", avându-l printre conducători pe Pan Halippa. Această ultimă gazetă a publicat programul Partidului Național Moldovenesc în care se sublinia că *„Basarabia dorește să-și cârmuiască singură viața ei din lăuntru, ținând seama de drepturile naționale ale tuturor românilor"*[238].

În plin război, între 1 octombrie 1917 și 20 noiembrie 1918, Onisifor Ghibu, ardelean refugiat în Basarabia, scoate „Ardealul" care, din 24 ianuarie 1918, când Basarabia s-a proclamat independentă, va purta numele de „România nouă".

La Cernăuți, în 22 octombrie 1918, sub conducerea lui Sextil Pușcariu (1877 – 1948) apare „Glasul Bucovinei", care saluta votarea actului Unirii. Realizarea actului național al Unirii, la 1 decembrie 1918, a fost salutată cu ardoare și reflectată cu simpatie și de publicații străine („Le Matin", „The New York Times") sau de presa românească din diaspora („Semănătorul" din Ohio, „America" din New York, „Romania" din Chicago, „La Roumanie" și „La Transylvanie" din Paris). Astfel, presa a contribuit la deschiderea unei noi epoci în istoria națională, o epocă de profunde schimbări care se vor reflecta în anii postbelici în paginile viitoarelor publicații.

Bibliografie și note

230. Albert, Pierre – *Istoria presei*, Iași, Editura Institutului European, 2002.

231. Thoveron, Gabriel – *Istoria mijloacelor de comunicare*, Iași, Editura Institutului European, 2003.

232. Badea, Marin – *Scurtă istorie a presei românești*, București, Editura Economică, 2004.

233. Pasailă, Vasile – *Presa în istoria modernă a românilor*, București Editura Fundației PRO, 2004.

234. Craia, Sultana – *Comunicare și spațiu public la români*, București, Editura Meronia, 2005.

235. Pasailă, Vasile – *Ibidem.*

236. Antip, Constantin – *Contribuții la istoria presei române*, București, 1964.

237. Pasailă, Vasile – *Ibidem.*

238. Pasailă, Vasile – *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scrisoare din Belgrad

Evocări și distincții literare

Sima PETROVICI

Joi, 26.01.2006, Editura Libertatea şi revista „Lumina" au organizat la sediul lor două manifestări cultural-artistice şi literare de o mare însemnătate pentru etnia românească. În faţa unui public relativ numeros – cu toate că am avut o zi siberiană!

Festivitatea a început cu *Atelierul artistic alternativ Lumina*, pe care l-a deschis redactorul şef al revistei, distinsul poet Ioan Baba. Dânsul a vorbit despre regretatul poet şi prozator, prof. Ion Bălan, ani în şir redactor al revistei „Lumina", apoi despre regretatul profesor, ziarist, poet şi traducător Ioan Flora, ambii decedaţi la o vârstă relativ tânără – numai 50 de ani, dar cunoscuţi şi în România, mai ales ultimul – ca fost secretar al Uniunii Scriitorilor din România, nu numai în mediul româno-sârbesc de aici. După un cuvânt introductiv, Ioan Baba a dat cuvântul redactorului cultural al ziarului „Libertatea", Simeon Lăzăreanu, care a evocat figura distinsului nostru poet Ioan Flora – din anii studenţiei la Bucureşti, elogiat, la vârsta de 21 de ani, de ilustrul Geo Bogza, amintind şi de intuirea morţii sale în ultimul volum, *Prânzul de sub iarbă*. Poetul şi redactorul Editurii Libertatea, Vasa Barbu, a evocat amintirile sale despre poetul şi prozatorul Ion Bălan, încurajatorul şi promotorul tinerilor condeieri, ca redactor al „Luminii", iar subsemnatul a evocat o noapte din anul 1953, de la Căminul elevilor feroviari, cu o cină cu cârnăciori şi slănină friptă în cuptorul de faianţă şi discuţii literare, sau cum Ion Bălan a evitat să doarmă la prof. univ. dr. Radu Flora, ca să nu-i ceară obligaţii noi istorico-literare, cum avea obiceiul să-i oblige pe toţi studenţii lui şi pe cei de la fără frecvenţă...

Directorul CPE Libertatea, Nicu Ciobanu, poet de factură modernistă, a dezvelit apoi, împreună cu pictorul academic Ionel Popovici, portretele regretaţilor confraţi, în prezenţa soţiei lui Ion Bălan, d-na Ofelia Beba, octogenară.

A urmat o pauză de pioşenie, apoi o muzică a Grupului Wekant din satul natal al poetului Ioan Flora, care cultivă muzică medievală, cu instrumente medievale şi o interpretă vocală, de altfel cunoscuţi de la Festivalul *Tinereţea cântă* de la Uzdin, 2005.

În partea a doua a programului, *Un an editorial într-o singură zi*, în expunerea redactorului responsabil Vasa Barbu a fost subliniat faptul că editura a reuşit să publice zece titluri în condiţii financiare grele, printre care volumul lui Ion Deaconescu (Craiova), cu 20 de poezii, antologia de texte intitulată *Cultură politică şi democraţie*, redactată de Ion Deaconescu şi Aurel Piţurcă (România) şi *Almanahul Libertatea*, 2006, dar şi şapte volume de creaţie originală a autorilor români din Banatul Sârbesc-Voivodina: Slavco Almăjan, *Faptele imaginarului*, poeme; Mărioara Baba, *Porţile oraşului*, poeme; Eugenia Bălteanu, *Mona*, roman; Pavel Gătăianţu, *Balastologie*, manual alternativ, eseuri; Eufrozina Greoneanţ, *Poveştile Giei*, amintiri din copilărie; Costa Roşu, *Bibliografia Editurii Libertatea*, vol. II, Cartea a II-a (1995 – 2005) şi Mariana Stratulat, *Nelinişti şi speranţe*, roman.

Creaţiile acestea au fost evaluate de un juriu de specialitate, în componenţa prof. univ. dr. Lia Magdu, prof. univ. dr. Marina Puia-Bădescu, şefe ale Catedrei de limba şi literatura română a Universităţii din Novi Sad, şi prof. de limba română şi sârbă, jurist, Sima Petrovici din Belgrad, scriitor şi critic literar.

Moderatorul Vasa Barbu a dat cuvântul autorilor să-şi expună mesajul operelor. După aceea, distinsa profesoară Lia Magdu a expus pe scurt aprecierea operelor prezentate la concurs. A urmat expunerea d-nei Marina Puia-Bădescu, cu ilustraţii scurte, precum şi expunerea lapidară a subsemnatului, doar despre romanul *Mona* al Eugeniei Bălteanu. S-a subliniat bucuria că anul acesta a prevalat proza, până acum deficitară, că nivelul valoric este în ascensiune, mai ales al celor două volume de poezie, precum şi debutul Eufrozinei Greoneanţ cu volumul de amintiri.

Într-o nouă pauză, tânărul ansamblu ne-a dăruit noi acorduri de muzică medievală şi clasică, dar şi cântece româneşti stilizate şi interpretate cu simţ clasic şi nerv medieval, pe motive populare. Redactorul Vasa Barbu a proclamat hotărârea juriului, în unanimitate, care a desemnat romanul *Mona* drept cartea anului 2005 al Editurii Libertatea, cu toate că volumul de poezii al lui Slavco Almăjan, *Faptele imaginarului* şi cel al Mărioarei Baba, *Porţile oraşului*, au fost în concurenţă serioasă. Este un roman de amploare, scris în *trend*-ul modern de azi şi redă o generaţie de teenageri optimistă în mod real şi bine conturată.

În baza hotărârii CPE Libertatea, autorul cărţii premiate a primit o diplomă şi o pictură a aceluiaşi pictor academic Ionel Popovici, înmânate de directorul Nicu Ciobanu. A mulţumit Eugenia Bălteanu în termeni aleşi, nu numai juriului, ci şi Editurii, familiei sale, cum a făcut-o şi în dedicaţia sa, dat fiindcă i-a creat condiţii optime de lucru.

Atelierul alternativ Lumina a continuat la Casa pictorului Ionel Popovici, tradiţional, ospitalier, lângă mănăstirea Voilovica, în pădurea apăsată de ger, scutită de vânt, într-o atmosferă de colegialitate agreabilă, dar, din păcate, nu ca anul trecut, fără prezenţa lui Ioan Flora...

* * *

În prezentarea de mai sus, am redat succint ambianţa celor două manifestări însemnate ale etniei noastre ţinute la Panciova. Simţim nevoia de a informa mai pe larg despre volumele editate şi caracterul lor, respectiv valoarea indubitabilă pentru suflarea românească de aici şi nu numai, aşa că o vom face în ordinea alfabetică.

Distinsul şi cel mai des premiatul **Slavco Almăjan** are deja peste 18 volume de poezie, proză şi eseistică, şi-i prezentat într-o seamă de antologii din ţară şi din România, în mai multe limbi. La vârsta de 65 de ani, ne-a surprins cu volumul *Faptele imaginarului*, cu noile sale idei, alegorii, imagini,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

metafore şi mai multe aforisme, ecoul experienţelor vitale şi cărturăreşti – ca un adevărat poet adept al modernităţii ideatice şi expresive. Poetul este şi pe mai departe inovator şi pledează pentru o dualitate a eului – existenţei şi naturii – de aceea avem şi un titlu aparent contradictoriu, dar care, pe parcurs, demonstrează o gândire şi o denumite adecvată. Poetul îşi argumentează denumirea prin însăşi expunerea, am sublinia, frământărilor umane şi creative. Acestea se îmbracă mai puţin în extravaganţe stilistice şi alegorii abstractizante, şi mai mult în mici distihuri – tristihuri paradoxiste şi aforistice, în cel mai nou *trend* de tip Smarandache, cu toate că nu lipseşte nici acestuia, nici lui Slavco, ecoul peste decenii blagian! Volumul cuprinde trei cicluri cu 64 poeme. Primul, ciudat intitulat *Anotimpul crescătorilor de enigme* – 33 poeme, al doilea, *Fata morgana cu portocală* – 29 poeme, şi al treilea, *Intruziuni* – două poeme, ceva mai lungi, concluzive.

Poetul foloseşte contradicţiile ca să-şi exprime frământările şi dualitatea pe care o resimte în natura omului şi în natura înconjurătoare şi caută un răspuns la dilemele existenţiale tot mai insistente cu cât înaintează în vârstă; dar se pare că nu a aflat răspunsurile adecvate la întrebările sale, de aceea le caută în folclor şi în literatura aforistică, ajungând şi singur la soluţii aforistic-filozofice originale. Este o calitate nouă şi o trecere de la poezia imaginativă şi metaforică închistată la o alta mai explicită şi mai cursivă şi pe înţelesul unui public mai larg. Este formula expresivă care i se potriveşte poetului mai bine şi prin care şi-a depăşit lirica anterioară simbolistă, alegorică, ermetică, suprarealistă şi abstracţionistă, şocantă şi viguroasă a tinereţii şi maturizării sale. Avem aici o altă maturizare benefică şi definitorie, credem, care a dospit un nou aluat inventiv şi imaginativ, noi fapte aevea, nu ale imaginarului, ci ale unei trăiri şi meditaţii intense.

Poetul apelează acum atât la simţuri, cât şi la un mai mare efort cerebral ca să se pătrundă în lumea lui poetică plină de noi sensuri şi sugestii, de noi imagini poetice inedite şi tulburătoare la adresa firii şi rostului existenţial al omului în ea. Sunt ecourile din lecturile ideilor marilor existenţialişti şi ale marilor noştri gânditori-mitologi de talia lui Blaga, Eliade, Noica, Cioran.

Avem de a face cu un volum bine structurat, în care imaginile picturale se impun viguros şi-s un ecou din Dali, Picasso, dar şi din toate creaţiile moderniste şi postmoderniste pentru care Slavco are o preferinţă aparte, nu numai pentru pictura naivă şi oarecum arhetipală. Mai resimţim un ecou al „Medialei" şi picturii Cercului nostru din Paris, ceva şi din zborurile măiestre ale lui Brâncuşi, dat fiindcă Slavco Almăjan a depăşit pictura lui Grigorescu şi impresionismul european.

Mărioara Baba: *Porţile oraşului*, un nou volum de poeme cu care şi-a depăşit vârfurile atinse în volumele anterioare: *Ape cristaline*, *Ploaia eternă*, *Dubla fiinţă a naturii* şi *La dans cu ciufulitul*, impunându-se în lirica noastră feminină ca lider cu o voce lirică sugestivă, distinctă şi autentică. Dacă în *Ape cristaline* poeta a avut iluzii şi a cântat luminos dragostea tinerească, iar în *Ploaia eternă* şi-n *Dubla fiinţă a naturii* pe cea aevea, încorporată în fiinţa sa proprie, ca

dublură a omului şi poetului, cu încredere în forţele proprii creative şi de un rost pozitiv al iubirii şi creaţiei, în volumul de faţă Mărioara Baba face un salt valoric, cu o pledoarie completă liric-reflexivă în cântarea dragostei personale şi generale, cu întrebări la care cere răspunsuri adecvate, care, credem, nu au fost decât parţial aflate. Poeta e la vârsta de aur şi a devenit mult mai vigilentă dar şi mai directă în expunerea sentimentelor şi meditaţiilor despre dragoste şi viaţă, despre dualitatea din făptura fiecărui om, dar mai ales a poetului care, pare-se, cere de la toate mai mult decât omul de rând şi-i veşnic nemulţumit cu aceea ce-i dăruieşte partenerul ori soarta. În cazul concret, poeta cântă o lirică feminină plină de întrebări într-un alt stil – aforistic, metaforic inedit, căutând răspunsurile adecvate la dubiile sentimentale şi reflexive. Anterior, aveam soluţii alegorice, simboliste, azi avem concluzii frumoase aforistice şi adesea, ca la Slavco Almăjan ori Ioan Baba, stihuri paradoxiste şi uşor haiku-uri japoneze, dacă s-ar repartiza formal aşa. Acum ideile nu se mai ascund, mesajul se vrea adesea elucidat şi dat clar, aşa că cititorul şi interpretul mai uşor pătrund în lumea poetică frământată a autoarei. Din înseşi titlurile celor opt cicluri, ceea ce se întâmplă mai rar, dar concludent, ilustrativ: I. *Paradisul meu particular*; II. *Corabia sacră*; III. *Umbre de vânt*; IV. *Fructul sferic*; V. *Cercul etern*; VI. *Şoapta nisipului*; VII. *Lumina perfectă* şi VIII. *Umbra semilunii*, se poate vedea că preocupările poetei sunt cele existenţiale şi filozofice. Ea pune accentul pe relaţia bărbat – femeie, în căutarea armoniei dragostei şi liniştii cosmice, pornind de la trăirile personale şi aşteptările-n tremur şi nelinişte, în mari tensiuni emotive adesea neîmplinite.

Structurarea volumului şi deschiderea fiinţei sale duble – uman-creative, evocativ-mărturisite – dau volumului, cu încă vreo câteva simboluri – reminiscenţe din volumele anterioare greu descifrabile, într-o ploaie de noi imagini şi metafore rare, cel mai înalt grad de calitate liric-meditativă, o lirică autentică feminină care devine reprezentativă atât numeric, cât şi valoric, pe un plan românesc mai larg.

Eugenia Bălteanu în romanul *Mona* – după experienţele poetice din volumele *Variaţii în albastru*, *Inevitabilul fluviu* şi *Concert pentru strada mea* şi cele narative din romanul pentru copii *Ultima poveste înainte de zbor* – s-a avântat într-o mare aventură creativă de plăsmuire a unei adolescente de la finea secolului XX şi începutul secolului XXI, care a urmat în fosta Iugoslavie după bombardamentele NATO.

Romanul *Mona* este un tablou veridic al unui grup tânăr aparţinând unei generaţii postbelice nefericite de soarta vitregă şi de conducătorii fără clarviziune, tineri care au reuşit să învingă cursul dramatic existenţial, să nu cadă victimă sorţii tragice. A venit după mai mulţi ani de secetă în proza noastră să o promoveze, cu toate că are un caracter universal, nu pur etnic-românesc, ci cetăţenesc, cu aspiraţii de o viaţă tihnită şi mai bogată în Comunitatea Europeană în care trebuie să aibă toţi un loc de lucru şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

de cinste, după meritele individuale. Este o pledoarie în favoarea cetățenilor localității, etniei, regiunii și lumii. *Mona* se impune ca roman realist și modern, optimist (și romanțios, ca tinerețea), valoros, ceea ce bucură aparte, dat fiindcă îmbogățește literatura noastră încă săracă în creații narative, așa că trebuie salutat aparte și evaluat foarte serios în concursul pentru cartea anului 2005 a Editurii Libertatea! Aceasta și datorită limbii alese, dar mai ales pentru că-i un roman realizat și formal-expresiv la un nivel valoric foarte înalt.

În volumul său *Balastologie*, poetul modernist-cotidianist **Pavel Gătăianțu** ne aduce un „manual alternativ", cum afirmă, compus din câteva eseuri, pornind de la noțiunea de „balast" – după *DEX*-ul românesc al Academiei – în viața de toate zilele, în artă și literatură, în societate. Din Cuprinsul volumului: I. *Eseuri și alte obsesii*; II. *Devastarea tradiției prin conservare și refacere*; III. *De ce căpiază doamnele după Hercule* (sic) și IV. *Addenda* – ne putem da seama că diapazonul interesului autorului este foarte larg și variat. El are preocupări multiple, adesea ieșite din comun, să nu zicem bizare. Un poet cu vibrații proeuropene pornește de la filozofia lui Andy Warhol și de la Heidegger (nu și de la Sartre), ca existențialiști și de la structuraliști și pledează pentru ecologie și păstrarea armoniei stabilite-n lumea materiei. După ce dă definiția „balastologiei", ca obiect de studiu, relativizează problema și alegerea temelor și-și expune conceptul creativ. Apoi elaborează materia sa într-un colaj neunitar. Avem un volum-colaj variat, nu și o eseistică veritabilă și de vârf care numai arare depășește efemerul.

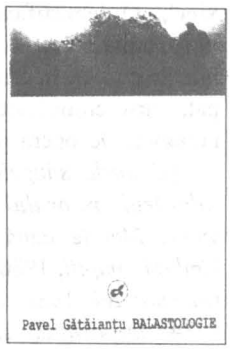

În volumul de debut *Poveștile Giei*, **Eufrozina Greoneanț** ne surprinde printr-o proză introspectivă redată prin unghiul de vedere al unei fetițe preșcolare, o proză a vieții proprii, de la cele mai fragede zile de care-și amintește, până la ziua plecării la Școala primară. Toate trecute printr-un filtru profesoral și ziaristic – ecou al experiențelor și povestirilor bătrânilor care au înviorat amintirile din copilărie.

Eufrozina Greoneanț reușește să ne dea un tablou real, dar numai în linii mari, al satului natal – Nicolinț, cu toate că s-a hotărât să plăsmuiască doar galeria de tipuri familiare, săteși și de copii, să ne evoce jocurile din satul natal la copiii din Ulița din Deal (în plină câmpie) și mai ales viața de la via familiei, în tovărășia unui bunic excepțional, în Dealul Dâlmii la marginea Pesacului Deliblății. Icoanele viei i s-au tipărit în minte și i-au fost cele mai dragi, de aceea și descrierea este mai vioaie și mai cromatică, dar și mai lirică.

Discursul narativ, fie și cu lacune geografic-sociale despre satul natal, ne vădește un povestitor de talie, care poate da o frescă a unei copilării rare într-un cadru mult mai bine conturat-cromatic, adică boit local și fixat mai bine în timp și spațiu.

Laureatul de anul trecut pentru *Lexiconul personalităților românești din Voivodina*, **Costa Roșu**, cu sârguință și tenacitate, ne-a dăruit încă o unitate bibliografică din proiectul său grandios *Bibliografia românilor din Voivodina*. Este vorba de *Bibliografia Editurii Libertatea, 1995 – 2005*, I, Cartea a II-a. Prin aceasta, cum au menționat just directorul Nicu Ciobanu în Prefață și Vasa Barbu, redactorul editurii, în articolul său „Respirații străjuite de veșnicii", eforturile editurii au fost complet conturate bibliografic, de la primele începuturi până-n zilele noastre, în două volume de referință.

Toată cinstea autorului și gratitudinea cuvenită. Fără aceste Bibliografii, posteritatea nu va putea aprecia la justa valoare eforturile nobile ale Editurii Libertatea și ale redactorilor ei, dar mai ales contribuția autorilor cărților publicate la ridicarea nivelului cultural-artistic, literar și științific al etniei noastre. Ea mai este și un document care ne distinge în cadrul celorlalte minorități și ne include în cel mai larg spațiu spiritual sârbo-românesc.

Bibliografia a fost elaborată cu cea mai rigidă legitate lexicografică actuală de un lexicograf încercat, versat și consacrat, unic în spațiile noastre. Dovadă sunt și cele 65 de titluri dibuite în bibliotecile particulare de care nu dispunea, din motive subiective – obiective, arhiva editurii, astfel că nu au fost pierdute pentru totdeauna.

Romanul **Marianei Stratulat**, *Neliniști și speranțe*, este scris în stil modern, totuși, ca un colaj literar-reportericesc și pseudopolițist, cu aplicații tematice și expresive care pulsează între umanism și criminalitate. Romanul aduce în câmpul literar un subiect foarte greu și neobișnuit – nașterea copiilor din eprubetă și problema secretului acestei nașteri, precum și pe cea a existenței lor și a adaptării la viață aevea, regăsirea lor în viață. Prea multe probleme de soluționat în fața tinerei autoare, cu care s-a luptat curajos și le-a rezolvat în felul ei doar parțial. Fără îndoială este faptul că autoarea ne-a dat o viziune plastică și dramatică a regăsirii copiilor din eprubetă în viața de toate zilele, dramatică și tragică, chiar tocmai datorită faptului că trebuia să se confrunte la maturitate cu dezvăluirea secretului despre părinții lor biologici, dar și cu dubiul dacă ei nu sunt decât un proces chimic, nu și oameni adevărați. Proba psihologică, o soră-geamănă a trecut-o cu succes – de aceea titlul metaforic, iar cealaltă soră geamănă n-a reușit s-o depășească și s-a sinucis.

Romanul este scris cu nerv, are fraze tensionante, dar și poticniri și episoade șterse, nu-i un tot unitar. Uneori dramatismul predomină, alteori se pierde acțiunea în lucruri bizare, cotidiene. Totuși, inventivitatea autoarei este indubitabilă.

Mariana Stratulat ne-a dat un roman de concepție obiectivistă-realistă, dar și tezistă. Poate că și-a depășit puterile creative zămislindu-l cu prea multe personagii, în loc să-l simplifice și să-l construiască mai sublimat, ca să-și ducă mai ușor povestirea și să obțină un efect mai sigur.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

O monografie monumentală

Gheorghe BULUȚĂ

Nu sunt numeroşi scriitorii care au parte de monografii din timpul vieții, dar *Mihail Diaconescu* (n. 8 noiembrie 1937) este o excepție, de vreme ce a apărut a treia lucrare cu acest caracter, după *Stil şi artă literară în proza lui Mihail Diaconescu* de Gh. Bulgăr, în două ediții, în 2001 şi 2004, şi *Critica arhetipală şi fenomenologia narativă* de Valeriu Filimon, în 2004.

Această a treia carte dedicată romancierului, de către *Theodor Codreanu* (n. 1 aprilie 1945), se numeşte *Mihail Diaconescu – Fenomenologia epică a istoriei româneşti* şi însumează 368 pagini. Nu este o monografie convențională, căci, de la început, cronologia cu care se deschide volumul (p. 9 – 42) este una neobişnuită şi are ca prim reper anul 1763, coborând până la cei mai îndepărtați strămoşi cunoscuți ai prozatorului. Este o istorie a locurilor din Transilvania şi a familiei din care se trage Mihail Diaconescu, bogată în amănunte şi scrisă ca o poveste, în care se recompune în culoare locală existența mai multor generații. Toate faptele şi atmosfera contribuie la configurarea psihologiei şi modelelor scriitorului, profund marcat de trecutul alor săi şi de acela al soției sale, Corina Ligia Vlad, şi ea ardeleancă din Brad, dintr-o familie foarte veche şi cu merite culturale. Povestea vieții lor este plină de inițiative legate de lumea literară şi universitară, de viața revistelor de cultură, bogată în călătorii şi în evenimente culturale, în legături intelectuale şi cărți, cu permanentă raportare la viața de familie.

Prima parte a cărții în sine, *Fundamentele fenomenologiei epice*, conturează singularitatea prozatorului în peisajul literar, ca scriitor cu program şi având „curajul de a fi tradiționalist", ca autor de romane istorice aspirând la complementaritate exemplară şi la construcția unei „fenomenologii epice naționale", cu o analiză a stilisticii acesteia.

Partea a doua, *Analize fenomenologice*, reprezintă o abordare nu cronologică, în mod standardizat aproape în cazul multor monografii, ci din perspectivă tematică („Eminescianismul în ipostază epică", „În căutarea adevărului istoric", „O parabolă epică despre justiție – *Adevărul retorului Lucaci*", „Fenomenologia epică a puterii", „Mitul Meşterului Manole sau relația sacrificiu-creație", „Memoria arheică a Unirii", „Epopeea Marii Uniri", „O parabolă epică despre *mirabilis spiritus loci*"). Fiecare temă face obiectul de analiză al unui capitol cu 6 – 8 subcapitole structurate fie pe sub-teme, fie pe anumite simboluri, metafore, caracteristici stilistice şi/sau ideatice. Din marele număr de subtitluri citām câteva pentru a ilustra puterea lor de sugestie asupra semnificațiilor şi specificității prozei lui Mihail Diaconescu: „Tentația puterii", „Romanul total", "„Idealul dreptății", „Fantasticul, *ars magica* şi trăirea faustică", „Urme şi umbre", „Himera lui Anteu", „Triumf şi singurătate".

A treia parte, *De la fenomenologia epică la fenomenologia culturii*, se deschide cu o schiță de cadru şi cuprinde capitole mari precum „Eonul românesc", „Esteticul Ortodoxiei", „O demistificare a istoriei şi culturii". Ca şi în secțiunile anterioare, în care s-a ocupat, într-o cronologie fenomenologică, de opera prozatorului (*Culorile sângelui*, 1973; *Adevărul retorului Lucaci*, 1977; *Marele cântec*, 1980; *Umbrele nopții*, 1980; *Călătoria spre zei*, 1982; *Speranța*, 1984; *Depărtarea şi timpul*, 1986; *Sacrificiul*, 1988) şi prin care a identificat dimensiunile, accentele, ideile şi formele care îl caracterizează şi îl singularizează pe romancier, relevând unitatea sistemică a programului său epic şi a reprezentărilor despre istorie, dar şi substanța erudiției sale din care se nutreşte această fenomenologie epică, Theodor Codreanu se ocupă, în a treia parte a cărții sale, de volumele de istoric al culturii ale lui Mihail Diaconescu, „realizări ştiințifice de mare anvergură" (*Istorie şi valori*, 1994; *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*, 2 vol., 1996; *Terra Mirabilis*, un studiu introductiv la albumul *Biserici şi mânăstiri ortodoxe*, 1998; *Istoria literaturii dacoromane*, 1999 şi *Antologie de literatură dacoromană. Texte comentate*, 2003).

Componenta analitică a volumului se încheie cu un text conclusiv, intitulat *Steaua la apogeu*, urmată de o *Bibliografie* structurată şi ea în mai multe secțiuni: „Volume publicate de Mihail Diaconescu", „Bibliografia exegezelor asupra creației lui Mihail Diaconescu" (în volume, de la dicționare şi istorii literare până la volume de critică literară şi monografii, în publicații periodice şi pe Internet). Titlurile enumerate în această bibliografie acoperă numai ele 110 pagini din volum.

Ultima parte a cărții este consacrată iconografiei. În 46 pagini sunt reproduse fotografii ale strămoşilor lui Mihail şi ai Corinei Vlad-Diaconescu, ale locurilor de care se leagă trecutul şi prezentul familiei, ale apropiaților, colaboratorilor, principalilor exegeți. Se adaugă ilustrații şi coperți ale romanelor lui Mihail Diaconescu, scene de la evenimente culturale în care a fost implicat scriitorul, fotografii ale acestuia din diferite etape şi momente ale carierei sale.

După cum se vede, volumul lui Theodor Codreanu (publicat de *Editura Ager-Economistul* în 2005) prezintă un dublu interes: din perspectiva analitică şi din perspectiva documentară. Modernă prin concepție, amplă şi exhaustivă, monografia conține un volum impresionant de informații şi se impune prin calitatea demersului de critică literară în care acribia se împleteşte cu eleganța stilistică.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Vise înstelate cu două vârste și un anotimp schimbător

Gabriela TOMA

Vise înstelate este volumul de versuri al poetei de origine română, *Diane de Rivoire*, absolventă de Litere Moderne, stabilită în Franța, pe care a avut amabilitatea de a-l trimite Bibliotecii Metropolitane București, însoțit de un autograf în care își prezintă recunoștința pentru cei care lucrează pentru prestigiul național și internațional al acestei instituții, precum și pentru cititorii săi. Cu această ocazie, redacția noastră îi mulțumește poetei pentru gândul său frumos printr-o scurtă prezentare a discursului său poetic.

Primele două părți ale acestei culegeri de poeme sublimează perioada copilăriei și a adolescenței Dianei, dezvăluind privirile ființei întru tristețea și frumusețea acestor lumi. Cea de-a treia parte conferă vigoare elementelor poetice prin interogarea unor teme și motive cu ecouri romantice, dar și actuale: iubirea ideală, Alesul, femeia-copil, femeia-poet, *tempus fugit*, *pantha rei*, eternul și efemerul, oglinda, apropierea și distanța, identitatea și alteritatea, privirea Celuilalt.

În lumina copilăriei – prima parte a *Viselor înstelate* – înfățișează un portret remarcabil al micului copil al Saharei la sfârșitul unui întreg secol, nefericit, *cu ochii puri și gânditori*, dar plini de visele speranței, strigând după compasiune și milă. *Copleșit de greutatea unei lumi atât de imperfecte*, copilul Saharei – *minunata floare albă crescută pe pământ arid* – va muri pe o colină de nisip, sub privirea Celuilalt, o privire de încredere și iubire, care nu-l va uita. Această artă poetică actualizează prin imagini vizuale tema pustiului, a rătăcirii, a identității și a Celuilalt. Mama fiului Saharei a fugit, iar tatăl îi este acoperit – metaforă a morții – și doar imaginea Străinului îndepărtată și totuși apropiată clipei trecerii lasă deschisă o alternativă acestui tablou pustiit de tristețe. Întâlnirea cu Celălalt, clipa alterității, se întâmplă în absență. Trupul se dematerializează și în locul său rămâne o privire a spiritului căruia îi rămâne să refacă spațiul vital, să-i așeze visul înstelat al pustietății. Prin rememorare, privirea copilăriei este chemată pentru a fi martora nostalgică a poetului matur. Prin urmare, nostalgia și confesiunea sunt elementele definitorii ale acestei perioade interogate poetic.

Re-descoperite, re-formulate, visele copilăriei traversează noianul de *gânduri fluide* din *cavernele blestemaților*, unde predomină o *liniște prăfuită*. Ecourile alegoriei peșterii din *Republica* lui Platon străbat poemul despre melancolie și tristețe. Lumea inteligibilului și lumea vizibilului sunt despărțite printr-o privire. Copilăria se rescrie cu fiecare cadru pe care retina următoarei vârste îl răpește pentru a-i defini vizibilul, caverna, blestemul. A ști să privești corect echivalează cu *starea-de-neascundere* pe care Heidegger o atribuia luminii adevărate opuse în acest poem metaforei *liniștea prăfuită*. Poetul rămâne fără a mai avea ceva de spus. Ideea poetică revine în poemul *Femeia-poet*: *Femeia poet a adormit și arborele lui Dumnezeu s-a copt*. Rămâne ceva nespus, nevăzut, neatins, aproape imperceptibil în acest dat spre visare.

Sub lumina adolescenței, a doua parte a *Viselor înstelate* continuă curgerea implacabilă a timpului, *pantha rei* heraclitean. Agățată de visele copilăriei, adolescența este redată prin imagini vizuale sugestive din câmpul semantic al pustiului – *foi uscate*, *lemn mort*, *pietre și surcele*, elemente care *se vor pierde în remușcări*. Adolescentul nu este decât un copil dezamăgit, care conștientizează că lumea nu a fost creată pentru el. O lume străină destrămată, înstrăinată, de nerecunoscut, o metaforă a inertului, a cristalinului, o *statuie de sare cu privirea de gheață*.

Imaginea iubirii este sugerată de poetă printr-o axă a ființei în oglindă – axa orizontală și axa verticală. *Dragostea este o floare pură care răsare acolo unde te aștepți mai puțin*. Cu cât încerci să cunoști mai mult idealul iubirii, cu atât distanța crește. Este o comparație integratoare, dez-văluind neputința apropierii totale – echivalentă a morții – și totodată denunțând reprimarea libertății de a străbate o distanță. Îndrăgostitul deconstruiește, în termenii lui Derrida, uită, revine, se întoarce, se lasă moștenit, se reflectă într-o imagine ideală a iubirii: *Cu cât ai încerca să cunoști limita gândurilor sale,/ Abisurile care îi străbat sufletul,/ Adâncurile privirii/ Te-ai îneca, te-ai pierde.../ Cu cât ai cunoaște elanurile sufletului său/ Înălțimile amețitoare ale fantasmelor sale/ Imensele citadele ridicate de iubirea sa.../ Ți-ai uita de tine, (...)/ Condamnat să rătăcești* (Femeia-copil).

Viziunea feminină asupra iubirii este a privirii lui Ianus – una îndreptată spre copilărie, alta spre maternitate. A încerca să privești înlăuntrul acestei priviri ar însemna să orbești, să rătăcești drumul spre sine, să călătorești spre Alter. În poemul *Ființa ideală*, distanța este apropiată de *un cuvânt duios* care dispare *în spatele oglinzii unde alunecă râsul în lacrimi*. Celălalt este așteptat ca un miracol: *inima mea strânsă în palma-ți înstelată de iubire/ poartă în sfârșit inscripția vieților noastre unite*.

Într-un secol în care doar poezia mai poate salva această lume imperfectă, zeița Venus *plânge și suferă*, *blestemă și pedepsește*. Imaginea privirii pure a zeiței, a lacrimii ce înnobilează genele amintesc de copilul Saharei, adăugându-i *pharmakon*-ul senzualității: fragilitatea gâtului și a șoldului, paloarea frunții pure, curba dulce a sânilor, mâna albă și frumoasă.

Vitrina buticarului este refugiul unei ființe asaltate de mulțime care așteaptă întristată, cu un aer absent, de o tristețe fără sfârșit. Este copilul *unui* secol, o esență împărțită în mii de fragmente, care își caută identitatea în timpuri și nu în timpul său: *ce vârstă să aibă acest copil? Suntem în secolul al XX-lea sau în al XVIII-lea?* Unde își va ascunde visele înstelate? Este *copilul trist/ Al secolului trecut*, cu îmbrăcămintea necorespunzătoare spiritului vremii, un copil ce aruncă priviri dezgustate acestei vitrine a bătrânului buticar cu inima tandră.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cuvintele sunt aduse aici sau acolo, sunt prinse, răsucite, golite de sens în poemul *Ție*. Clipa golirii cuvintelor de sensul propriu este urmată de clipa meșteșugului, a atribuirii unui sens personal, figurat, original ce adăpostește semnificația poetică specifică celui care creează: *Fac din ele trese pe care le rup/ Și biciuiesc furioasă aerul cu ele/ Din asta ies palide, întinse, mohorâte/ Apoi îmi fac din ele șuvițe roșcate și blonde/ De-o frumusețe nemaivăzută/ Pe care le scutur nebunește pe după gâtul meu/ Fugind, vesel și nestatornic copil*. Cele două clipe se regăsesc în crearea identității poematice și a sinelui. Poezia se naște din iubire, din nevoia de a explica Celuilalt, *fiindcă voiai să știi de unde am acest talent*.

Poemul *Alesul* este o invocație ce amintește de pictura naivă *Vino, vino!*, invocație care consumă iubirea în posibil, a unui Celălalt în care se privește acolo unde *se oglindesc stele și tu te ridici în zbor/ Foarte sus, mereu mai sus/ Până când dispare iubirea amanților sacri/ Ce se face nevăzută rotindu-se*. Oamenii îl aclamă, iar gloria este a lui, *ești pentru totdeauna/ Gravat în spiritul lor*, întrucât tot ceea ce face este simplu, adevărat, generos și mai ales pentru că el este Alesul.

Cea de-a treia parte a volumului de poeme se intitulează *De la un țărm de vârstă la altul* și propune treceri prin culoarele timpului.

Zidarul și ploaia surprinde frumoasa poveste a identificării poetului cu cel care construiește într-un oraș în care plouă *în inimile noastre de copii*. Cuvintele zidite se năruiesc odată cu zidurile, nici un sacrificiu nu este de ajuns pentru a alunga tristețea *de ore a inimilor noastre reunite*. Este un cântec sacru tocmai pentru că rămâne scris, nezidit, neașezat într-o formă în care cineva să poată ființa.

Tristețea are tăceri, zgomote nebănuite și mai ales priviri *într-un prea plin deodată de lacrimi*, într-un anotimp al *Reverberației* în care *Îmi simt pulsul în cadența unui strigăt de trecător*. Însingurarea și înstrăinarea sunt sentimente ale unui decupaj al onticului. Rămâne uimitorul chip roșu și verde al castanului *a cărui sevă-ncetinită consumă vara-ntreagă*, mijlocul lucrurilor, esența lor.

În poemul *Scrisoare de adio unei iubiri carnivore*, interogarea iubirii se face din dubla perspectivă – a eternului și a efemerului, două drumuri a căror întâlnire duce la rătăcire și necunoscut. O privire a eternului ce promite stele și foc, o reflectare în efemerul care citește greșit și se simte *en vogue* mai degrabă *pe planeta iubirilor efemere și dulci*. O scurtă întâlnire a două inimi ce *navighează la unison, purtate de simțuri* până în ziua în care încep să coboare ca un reflux. Fuga se consumă într-un univers sonor, de furori și lumini orbitoare. Este fuga de Unul spre mai mulți alter-ego a căror sumă nu pot reface întregul holistic al Unului.

Metamorfoza peștelui de apă dulce în orcă este metafora ființei umane care pendulează, fără să-și cunoască locul pe pământ, între *a fi însuși* și *a fi prin participare*, amuțit de ecuația ambiguității ontologice pe care încearcă să o descifreze și a cărei soluție se definește numai prin raportare la o imagine superioară: om – Dumnezeu și, respectiv, pește de apă dulce – orcă. Încercarea de a părăsi finitudinea duce la însingurare: *Cei din specia mea ar spune că sunt un solitar*, la sentimentul de superioritate prin rememorarea permanentă a chipului din trecut, *trăind cu speranța de a nu fi luați niciodată prizonieri/ liberi de a atinge limitele timpului și ale oceanului*. În final, vălul iluziei este ridicat de aceeași apă dulce ce spală retina peștelui care aspiră să devină o ființă oceanică. Sentimentul zădărniciei și al micimii ființei umane ce se privește în oglinda eternului transpare și în poemul *O eternitate*. Poeta mărturisește: *prin fața ta eu aspir spre primăveri trecute, nimic/ Nu egalează splendoarea ta divină (...) Efemeră-i viața pe pământul așezat la est*. Omul – un punct cardinal definit în indefinibilul eternității, cuprins de o *singurătate punctată de fugitive clipe de bucurii, de râsete, de mânii, de extaz*.

Contrapunctul se întrevede în poemul *Gândirea logică și rațională*. Atât titlul în raport cu poemul însuși, cât și cele două imagini în oglindă au ca structură contrapunctul afirmație – interogație: *Eu iubesc muzica: iubești tu muzica?/ Eu iubesc pisicile: iubești tu pisicile?* Contrapunctul se consumă într-un semn de punctuație – cele două puncte traversează necesitatea identificării Eu – Tu, El – Ea, fără de care comunicarea sentimentelor nu ar putea avea loc.

Poeta Diane de Rivoire, printr-un admirabil joc de roluri, împrumută deseori unuia dintre *personagiile* sale – Alesul – propriile însușiri de simplitate, generozitate, sinceritate, propriile priviri – înlăuntrul și în afara nostalgiei, de conștientizare a finitudinii, de pierdere a unui paradis de care mulți par a fi uitat. Printr-un limbaj simplu ce caută în puritatea privirii copilului Saharei sau a zeiței Venus, poeta reunește în această carte de poeme două vârste și un anotimp schimbător, două trepte și un joc de imagini sugestive ale unui caleidoscop.

Vitrine de boutiquier

Elle est là, noire et triste.
Adossée à l'encoignure d'un mur jaune, elle attend.
Son corps, informe et froissé, tressaille sous l'assaut de la foule
Se pressant contre la noire vitrine, pour se railler d'elle.

Bien que son long visage pâle regarde la foule d'un air absent,
Dans ses larges yeux océans se lit une tristesse sans fond.

Parfois, lorsqu'un garnement passe et lui lance quelques ordures,
une larme amère roule sur sa joue lisse et décolorée.
Quel âge a-t-elle cette enfant? Sommes nous au dix-huitième
siècle ou au vingtième siècle?
Il me semble avoir déjà aperçu sa robe ocre de tulle chiffonnée,
aux rubans roses arrachés,
ne serait-ce que des siècles auparavant.

J'aimerai lui tendre la main, à cette misérable enfant
D'un siècle passé.
La prendre, la bercer, la caresser.
Mais elle lèverait sur moi un de ces regards pâles où une flamme
De fierté et d'amour propre scintillerait.
Son visage de porcelaine prendrait la couleur d'une nuit d'orage
Et ses traits se tordraient comme sous l'effet d'une ultime brimade.
Pauvre âme!
Violée, elle tournerait une fois de plus son regard absent
vers cette foule avide où dans quelques instants un malotru viendrait
Jeter des regards dégoûtés à cette vitrine de vieux boutiquier sale,
Mais au cœur tendre.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dovezi antice ale limbii noastre scrise: inscripțiile rupestre din Carpați

Maria CRIȘAN

Munții noștri au nenumărate peșteri, ba încă cel puțin de pe vremea lui Decebal, adevăr semnalat și de Annaeus Florus dar și de către Dio Cassius în a sa *Istorie romană* (48, 14) – adăposturi destule și pentru daci, în vremurile de restriște, dar și pentru comorile geto-dace. Pereții multor peșteri sunt încărcați de inscripții runice, nedescifrate: materie primă pentru paleografi, pentru epigrafiști, filologi, istorici.

Și, după cum se subliniază în prefața voluminoasei opere *Codex Argenteus Upsaliensis* (1927 – ediție facsimilată), atribuită episcopului Ulfila, se cunoșteau 25 de tipuri de rune, în funcție de regiune, ba chiar în aceeași regiune se scria cu rune diferite. Acesta este cazul multora dintre inscripțiile rupestre din Carpații noștri. Înarmați cu stăpânirea alfabetelor vechi, paleografii noștri oficiali le-ar putea descifra, nu chiar cu ușurință, dar precis cu dăruire. (De reținut că substantivul rună înseamnă: *săgeată cu vârful întors*, amintind de sabia dacă, *secret*, *scrisoare*, *valah*, *cal castrat* – vlahii au fost primii care au îmblânzit calul, în epoca de bronz), iar în româna veche valah se mai numea și berbecul castrat. Am publicat deja microstudiul *Codex Argenteus* (var. rom. și engl.) – cel mai vechi document scris preponderent în getă, în care am subliniat că nu numai alfabetul dar și lexicul este, într-o bună măsură, getic. Alfabetul folosit de Ulfila în *Codex Argenteus* este cel *getic*, după cum o subliniază toți cărturarii din Evul Mediu, i.a. și Bonaventura Vulcanius Brugensis (*De litteris et lingua Getarum sive Gothorum = Despre literele și limba Geților sau Goților*, Leyda, 1597), Ulfila folosindu-se de alfabetul *getic*, care era demult creat, când a tradus din ebraică, parțial și din arameică și greacă, acest *Codex* – el *simplificând* unele caractere getice; acest lucru se poate vedea foarte clar privind atent alfabetele vechi: getic primitiv, grec primitiv, ebraic, etrusc primitiv, latin rustic și cel din *Codex Argenteus*, plus cel de pe Tăbliețele de plumb de la Sinaia: toate acestea probează că se trag din cel getic primitiv care a fost analizat pentru prima oară de către senatorul roman Cato Major (234 – 149 î.Ch.) de pe acea rocă uriașă pe care fusese încrustat de către uriași, pe vremea Potopului, când este fixată domnia acestora. Deci, privind cu luare aminte alfabetele vechi, veți constata că ele seamănă destul de bine între ele, iar toate au caractere comune cu cel getic primitiv: B, F, L, M, N, O, P (= B în geticul primitiv). În el mai sunt prezente și grupele *ce*, *ci* și *ge*, *gi*, reprezentând palatalizarea consoanelor guturale urmate de *e* și *i*, caracteristică a limbii gete, subliniate, i.a., și de către Vulcanius (*op. cit.*). Fenomenul de palatalizare, inclusiv în cazul consoanelor dentale *d* și *t* în aceeași poziție, este prezent și în *Manuscrisul Ponticelor de la Alba-Iulia*, „defect" de care autorul *Ponticelor*, P. Ovidius Naso, fusese contaminat, scuzându-se deseori prietenilor de la Roma, că fonetismul getic era prezent în poemele sale scrise în latină. În primii doi ani, Poetul s-a înțeles cu localnicii prin semne, apoi, le-a învățat limba, ba a scris și o cărțulie în idiomul getic/geto-sarmat, ne mărturisește în Elegia a 13-a din Cartea a IV-a a *Epistolelor din Pont* (Ex Ponto), unde, între versurile 23 – 32, ne este redat și rezumatul poeziei *Laudes de Caesare* (Elogiu lui Octavian Augustus), poem pe care îl citise în fața Geților-Sarmați la una din seratele literare care se desfășurau în căsuța lui de la Tomis [din Bosforul-Cimerian-Kerč, un orășel portuar care reglementa navigația între Marea Neagră, Marea de Azov și fluviul Don și care cu siguranță zace de mult pe fundul mării ca urmare a catastrofelor naturale frecvente în zonă; *Ara Pacis Augustae*, sculptură, copie în argint după cea de aur din Museo delle Terme, făcea parte din inventarul vestibulului lui – reprezentând familia imperială după victoria din Panonia: un punct de reper!]. Tomis se numea acea așezare în graiul localnicilor de la verbul grecesc τέμνω = a tăia în bucățele, căci acolo își ucisese Medeea pe fratele ei Absyrthos – al cărui mormânt era o realitate și în secolul II, căci Arrian îl menționează în al sau *Periplu*; numele oficial al orășelului era multiplu: Porthmeion/ Kimmeris/ Kimmeriké/ Cimmerium/ Cherson/ Chersones/ Cedren/ Aezegrin, dar și Zegrinus, așa cum se află acest toponim și pe fila 52 al *Manuscrisului Ponticelor de la Alba Iulia* (publicat de noi în 2003, var. engl. și rom., prefațat de dl. profesor dr. Florin Rotaru).

Conform informației de pe Internet, în Ucraina s-au folosit runele gotice/getice, dar și limba gotică/getică, până în secolul al XVII-lea, de aceea socotim că ar fi binevenit un studiu comparativ al acelora cu runele de la noi (faimosul *Codex Rohonczi* este, în opinia mea, scris tot în rune).

Alfabetele vechi – 25 la număr – se găsesc în cartea mea *Concordanțe istorice între traci-geto-daci, hitiți și etrusci pe bază de lexic și alfabete*, Arvin Press, 2005, pp. 191 – 199.

Consider util a se analiza cartea d-nei Cornelia Velcescu, *Inscripții rupestre din Munții Carpați*, Tempus, 2002, căci, ocolind unele misticisme în comentarea inscripțiilor, rămâne osatura pe care se pot insera date pur științifice de astronomie, fizică și mecanică cerească, științe pe care strămoșii noștri le stăpâneau atât de bine.

Desigur, trebuie să acordăm atenție deosebită și mitologiei geto-dace – izvor de istorie și cultură al civilizației – bazându-ne atât pe autori greci și romani – Herodot, Platon, Aristotel, Thucidide, Tacit, Plinius, Festus, Varro, Cato, Dioder, cât și pe cei medievali – Saxo Grammaticus, J. Magnus și Olaus Magnus, Gotihus, C. Lundius și Finnus Magnusen, i.a., autor al unui dens *Lexicon de mitologie a popoarelor nordice*, furnizând informații prețioase de istorie a primilor geți, locuind în „Ultima Tula", azi Islanda, cu numele de *Gautai*, și în sânul cărora s-a născut zeul/zisul-zeu străbun *Attin*, făuritor al primei legi, un plebiscit numit *Lex Attinis/Lex Attinia*, de aceea a și fost zeificat. Acest străbun Attin a devenit la popoarele germanice *Odin/ Wodan/ Wotan*, având încă vreo două sute de nume printre care și cel de *Buda*, *Gauta* și *Gautama*, la vechii indieni, *Vodă* și *Voievod* și *Har* la populațiile traco-geto-dace. Acel străbun *tătuc* Attin va deveni la greci și Adonis, frumosul tânăr îndrăgostit și îndrăgit de Afrodita, care moare în floarea vârstei, ucis de un mistreț (probabil soțul Afroditei, *Ares*, mascat în mistreț), iar la ebraici *Adonai* = Stăpâne!, Doamne!, formulă de invocare de origine frigiană. În *Codex Argenteus*, Attin va însemna D-zeu – Atotputernic – Zeus/deus pater/ în elină și latină, *Frauja* pentru Jesus Christus și simplu – *Atta* când vrea să spună *Tată*, cum este cazul în rugăciunea *Tatăl Nostru – Unsar Atta* (Ev. Matei 6,9 – 13). *Codex Argenteus*, în opinia mea, este primul document scris în geta veche/medievală; Ovidiu a scris o întreagă cărțulie în geta veche-sarmată, iar inscripțiile rupestre sunt dovezi în plus de limbă scrisă a strămoșilor noștri, pe care nu le putem nega, căci ele nu s-au mișcat din loc! Acestea așteaptă să fie studiate și traduse fără idei preconcepute și fără misticism; după aceea, se va putea face o analiză științifică a faimosului *Codex Rohonczi* care a stârnit atâtea controverse, pentru că autoarea descifrării nu a oferit cititorului cheia, metoda de descifrare a lui.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Noul Testament de la Bălgrad
Simion Ştefan
(1643 – 1656)

Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE

Noul Testament de la Bălgrad, tipărit de mitropolitul Simion Ştefan în 1648, apare într-o perioadă de grele încercări pentru ortodoxia românească, perioadă în care se încerca, prin toate metodele, „calvinizarea" Bisericii Ortodoxe Române. Mitropolitului Simion Ştefan *„i-au fost impuse 15 îndatoriri umilitoare"*[1] care urmăreau tocmai acest lucru, şi anume: *„catehizarea tineretului după Catehismul calvin, înlocuirea Sfintei Împărtăşanii cu pâine şi vin nesfinţite, înlăturarea ritualului ortodox de la botez şi înmormântare, a cultului icoanelor, al crucii, anumite protopopiate erau scoase de sub jurisdicţia mitropolitului şi subordonate superintendentului calvin maghiar din Alba Iulia, precum şi altele"*[2].

„În pofida atâtor prevederi pe care mitropolitul nu le-a îndeplinit, căci ele ar fi dus la calvinizarea completă şi chiar la maghiarizarea românilor, mitropolitul Ştefan a căutat să ţină mereu trează conştiinţa ortodoxă şi românească în sufletele păstoriţilor săi. Acest lucru îl dovedeşte mai cu seamă una din cele mai importante cărţi din cultura veche românească, editată sub directa sa îndrumare, Noul Testament de la Alba Iulia din 1648, prima ediţie românească integrală"[3].

Faptul că traducerile parţiale făcute până nu de mult nu mai corespundeau nevoilor – Coresi dăduse numai cele patru evanghelii din *Noul Testament* – duce, de asemenea, la apariţia *Noului Testament* tipărit de mitropolitul Simion Ştefan.

Mai întâi, *Noul Testament de la Bălgrad* a ridicat problema necesităţii folosirii unei limbi comune care să fie înţeleasă de toţi românii din provinciile româneşti şi nu numai. Întâmpinând aceeaşi problemă ca şi înaintaşii săi, mitropolitul Simion Ştefan a găsit soluţia folosind cuvinte de largă circulaţie. Pentru a exemplifica acest lucru el dă celebra comparaţie cu circulaţia banilor: *„cuvintele trebuie să fie ca bani: că banii aceia sunt buni carii îmblă în toate ţările, aşa şi cuvintele: acelea sunt bune, carele le înţeleg toţi"*[4].

O altă problemă întâmpinată la traducere a fost cea a cuvintelor care nu aveau corespondent în limba română. Pentru acea vreme aceste cuvinte, care au fost lăsate în forma lor originală din limba din care au fost traduse, erau neologisme, îmbogăţindu-se astfel limba română: diverse substantive – synagoga, publican, gangrena, nume de pietre preţioase şi veşminte, sau nume de *„lemne"* (copaci).

„Aciasta încă vom să ştiţi, că vedem că unele cuvinte unii le-au izvodit într-un chip, alţii într-alt; iar noi le-am lăsat cum au fost în izvodul grecesc, văzând că alte limbi încă le ţin aşia, cumu-i: synagoga şi poblicanu şi gangrena şi pietri scumpe, carele nu să ştiu rumâneşte ce sunt, noi încă le-am lăsat greciaşte, pentru că alte limbi încă le-au lăsat aşia"[5].

НОУЛЪ ТЕСТАМЕНТЪ

De asemenea, s-a adoptat o redactare folosită în toate limbile, de a numerota versetele, dându-se şi explicaţia pentru această preferinţă: *„pentru că-i foarte lesne a găsi îndegrabă ce va vrea să caute"*[6].

Consecvenţi principiilor stabilite pentru elaborarea cărţii, traducătorii au încercat să scrie într-o limbă accesibilă tuturor, fiind pregătiţi să primească şi critici, dar care sperau să fie obiective:

„Noi derept aceea ne-am silit, den cât am putut, să izvodim aşa cum să înţăleagă toţi; iar, că nu vor înţeleage toţi, nu-i de vina noastră, ce-i de vina celuia ce-au răsfirat rumânii printr-alte ţări, de şi-au mestecat cuvintele, de nu grăiesc toţi într-un chip"[7].

Format in folio, cartea are un aspect grafic impresionant. Deşi litera este măruntă, rândurile sunt la distanţe egale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ornamentația este sobră, rezumându-se la înfloriturii pentru majuscule. Pagina este încadrată în linii drepte care o împart în trei spații – unul pentru text, al doilea pentru numerotarea versetelor, iar al treilea pentru glosele marginale. În titluri a fost folosită cerneală neagră și roșie de calitate superioară. Există două xilogravuri – una ce reprezintă stema principelui Transilvaniei, Gheorghe Rakoczi, și cealaltă, un frontispiciu floral la începutul textului. Titlurile pe fiecare pagină sunt poziționate sus, între patru linii drepte, și sunt tipărite între două desene[8].

„Conștient de unitatea poporului român, în ciuda faptului că împrejurările istorice îl <răsfirase> în mai multe <țări>, Simion Ștefan e conștient deopotrivă de necesitatea a ceea ce vom numi mai târziu o limbă literară comună. ... Ceea ce caracterizează traducerea este apropierea de limba populară“[9].

Noul Testament de la Bălgrad prevestește apariția în 1688 a *Bibiei de la București*, aceasta fiind un punct culminant al strădaniilor unor cărturari însuflețiți de idealuri nobile într-ale slujirii limbii românești, pentru ca ea să devină *„limbă cât mai unitară, bazată pe fonetismul graiului muntean“*[10].

Aceste strădanii au fost răsplătite de apariția *Bibliei de la București*, numele celor care, în secolele anterioare trudiseră la tălmăcirea diferitelor părți sau scrieri ale Sfintei Scripturi, rămânând în istoria culturii românești.

Într-o altă epocă, Andrei Șaguna spunea despre înaintașii săi că: *„lauda cea netrecătoare se cuvine mitropoliților Teodosie și Simion Ștefan... căci tălmăcirile lor sunt ușile, pe care s-a înviorat și poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al Dumnezeeștilor învățături, care în mijlocul vijeliilor și valurilor lumii rămân neclintite și adevărate, din veac în veac“*[11].

Bibliografie și note

1. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 132.
2. *Ibidem*, p. 132.
3. *Ibidem*, p. 132.
4. N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996, p. 172.
5. *Ibidem*, pp. 171 – 172.
6. D. Simonescu, Gh. Buluță, *Pagini din istoria cărții românești*, Editura Ion Creangă, București, 1981, pp. 55 – 56.
7. N. Cartojan, *op. cit.*, p. 172.
8. D. Simonescu, Gh. Buluță, *op. cit.*, pp. 55 – 56.
9. G. Ivașcu, *Istoria literaturii române*, I, Editura Științifică, București, 1969, p. 158.
10. Al. Rosetti, B. Cazacu, L. Onu, *Istoria limbii române literare*, Editura Minerva, București, 1971, p. 180.
11. I. Lupaș, *Sfânta Scriptură în limba română*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1912, p. 13.

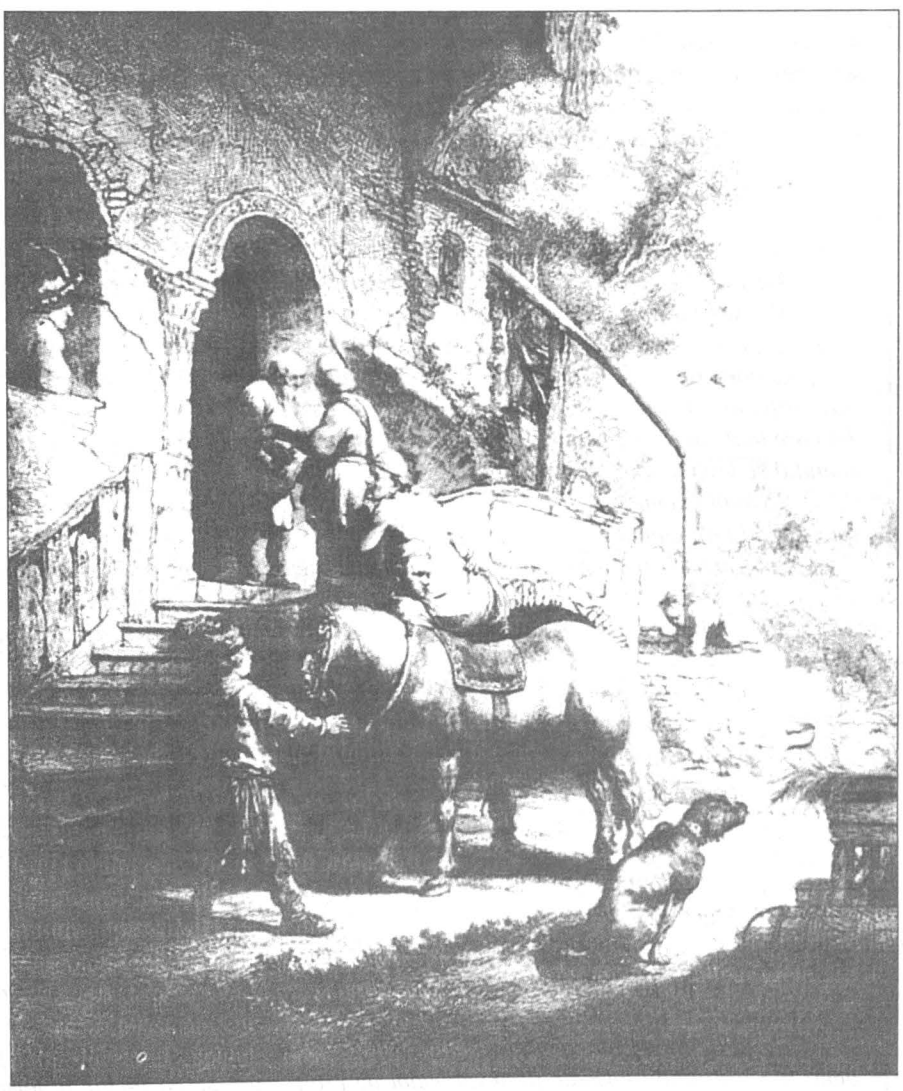

***Bunul Samaritean*, 1633**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

Mircea ELIADE, *Jurnalul portughez şi alte scrieri*, 1

Prefaţă şi îngrijire de ediţie de Sorin Alexandrescu, studii introductive, note şi traduceri de Sorin Alexandrescu, Florin Ţurcanu, Mihai Zamfir, traduceri din portugheză şi glosar de nume de Mihai Zamfir, Editura Humanitas, Bucureşti, 2006, 515 p.

Un volum impresionant prin dimensiuni şi valoare, ce reuneşte aproape tot ce a scris Mircea Eliade în perioada cât a trăit şi a lucrat în Portugalia, epocă de răscruce în existenţa marelui savant român, „cumpănă a apelor" în viaţa şi opera sa, când se încheie etapa românească şi începe cea europeană şi universală. Volumul, conţinând trei importante studii introductive (semnate de Sorin Alexandrescu, Florin Ţurcanu şi Mihai Zamfir), cuprinde, în primul rând, mult aşteptatul text integral – şi, în mare parte, inedit! – al Jurnalului portughez (1941 – 1944), Jurnalul romanului „Viaţa nouă" (1940 – 1942), *corespondenţa, rapoartele diplomatice, studiile istorice* Salazar şi revoluţia din Portugalia, Românii, latinii Orientului...

Mircea ELIADE, *Jurnalul portughez şi alte scrieri*, 2

Îngrijire de ediţie de Sorin Alexandrescu, traduceri din portugheză şi glosar de nume de Mihai Zamfir, Editura Humanitas, Bucureşti, 2006, 507 p.

*... precum şi toate articolele (*Ginta latină e regină..., Camões şi Eminescu, Eminescu – poetul rasei române, Cântece româneşti de Crăciun, Întâlnire cu Mircea Eliade, autorul celei mai recente cărţi despre Salazar şi Revoluţia naţională *[interviu],* Dor – *saudade* românească, Legenda Meşterului Manole, Liviu Rebreanu, Panorama intelectuală a României *[interviu],* Nicolae Iorga, omul care a scris cel mai mult din lume, Literatura română contemporană, Este sociologia instrument de reformă socială?, Un mit românesc al morţii, Câţiva lusofili români*), piesa de teatru* Oameni şi pietre *etc. În mare parte, textele cuprinse în prezentele două volume sunt inedite sau sunt publicate pentru prima oară în traducere românească.* (Humanitas)

Dan DAMASCHIN, *Rugăciunile pictorilor*

Editura Palimpsest, Bucureşti, 2005, 52 p.

Autorii tablourilor de faţă ne invită să contemplăm Invizibilul. Misterul care li s-a relevat şi pe care astfel ni-l împărtăşesc. Împărtăşirea cu Misterul fiind împărtăşirea cu Logosul din care purcede, din care toate purced: rostire, formă, culoare, sunet, semn şi sens. Rugăciunea pictorului, rugăciunea poetului se vrea o aducere aminte a Logosului unificator.

Ei sunt ucenici ai sfântului Luca, evanghelistul, dar şi pictorul care a zugrăvit, cel dintâi (ne spune Tradiţia), chipul Maicii lui Dumnezeu...

Rugându-se pictând, autorii tablourilor comentate aici ne invită să fim părtaşi la rugăciunea lor.

Eu am încercat să tălmăcesc această chemare la împărtăşire / împărtăşanie. (Autorul)

European Council of Information Associations, *Euroreferenţial I&D*

Ediţia a 2-a revăzută integral, referent de specialitate Nicoleta Marinescu, postfaţă de Liviu Butuc, traducere vol. 1 Julieta Moleanu şi Micheline Trancu-Boscoff, vol. 2 Nicoleta Marinescu, ABIDOR, Editura Centrului de Pregătire şi Formare a Personalului din Instituţiile de Cultură, Bucureşti, 2006, 82 p.

... Prin conţinut şi obiectivele sale, noul Euroreferenţial *invită pe toţi salariaţii în domeniul infodocumentării la autoexigenţă, autoformare şi autoevaluare profesionale, dar în acelaşi timp este şi un foarte bun îndreptar pentru angajatorii sau recrutatorii de specialişti ori pentru factorii decidenţi din instituţiile formale de învăţământ de profil, care au ca finalitate formarea viitorilor specialişti, în elaborarea şi structurarea modulelor de instruire formală...* (Liviu Butuc)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Liviu REBREANU, *Opere 23. Caiete - Vania 1907 – 1944*

Ediție critică de Nicolae Gheran, Fundația Națională pentru Civilizație Rurală „Niște Țărani", Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, București, 2005, 608 p.

... Între sublim și ridicol, editorul și comentatorul acestei serii de opere complete s-a străduit, vreme de 40 de ani, să demonstreze că ea poate fi și ispravită, după repetatele eșecuri de valorificare a tipariței interbelice. Reproducând integral opera magna a scriitorului în 12 volume (proza, dramaturgia, eseistica), a adunat apoi, în alte III tomuri, creația lui din periodice și arhive (publicistica, memorialistica și corespondența). Volumul de față conține caietele tânărului Rebreanu, precum și vreo câteva pagini ce întregesc seria deja tipărită. Apare cu prilejul a 120 de ani de la nașterea romancierului (1885 – 2005) și dispare datorită tirajului redus. Fie ca o ediție viitoare să aibă parte de-o soartă mai bună. ((Nicolae Gheran))

De la cuvinte la necuvinte. 50 de poeți români contemporani, vol. I

Ediție bilingvă româno-maghiară, traducere de Horwath Dezideriu, Editura Contrast, București, 2005, 449 p.

... Cartea vine după 40 de ani, de când unul dintre cei mai importanți poeți maghiari, care a creat în România, mume de răsunet european, Franyó Zoltán, a tălmăcit în limba sa de origine o antologie cuprinzând 36 de poeți români, între care vârfurile veacului XX: Arghezi, Blaga, Eftimiu, Beniuc, Nichita Stănescu. Franyó Zoltán a dus la apogeu opera de traducător reprezentată de numeroși tălmăcitori în limba maghiară, mulți dintre ei apanțând culturii maghiare din România și prieteni apropiați ai scriitorilor români... ((prof. dr. Victor Crăciun))

Paula ROMANESCU, *Dialog // Dialogue*

Versiune română și franceză, ilustrații de Adina Romanescu, ediția a 2-a revăzută, Editura Alcor Edimpex, București, 2006, 68 p.

De ce ai ivit omul – miez de lumină-n noapte? // O, n-ai aflat ce-nseamnă marea singurătate?
Pourquoi l'homme – étincelle dans la nuit sans voie? // Du mot „la solitude" en connais-tu le poids?

E rai de aur crângul și aur în livadă.... // De dragul tău spun frunzei cum trebuie să cadă...
C'est Paradis doré le bois, d'or – le verger. // De t'aimer tant je dis aux feuilles comment tomber....

Nicolae DRAGOȘ, *Fabule din două veacuri*

Ilustrații de Aurel Ștefan Alexandrescu, Editura Ager, București, 2006, 265 p.

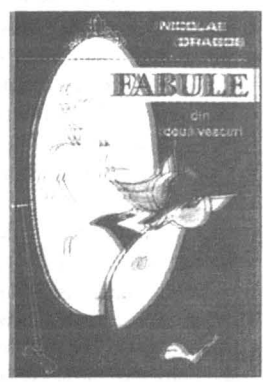

... Cititorul neprevenit va descoperi – iar prototipul, dacă există!, se va descoperi – numeroase alte ingenioase formule și scenarii mai mult sau mai puțin «esopice» unde Nicolae Dragoș, respectând norma argheziană a fabulei, strecoară în țesătura poeziei «pișcătura» veninoasă a adevărului usturător care tumefiază chipul înșelător al eroilor săi. Dar «sumâsul»? Există și el, ca de pildă în comedia burlescă a «elopului perfect»: simbolul sau masca imponderabilității morale.

Cu sau fără morală, fabula lui Nicolae Dragoș este o bună exemplificare a definiției argheziene: «Fabulă se cheamă vechea corcitură // Dintre pilda bună și caricatură; // O minciună blândă-n care se prefac // Hazurile snoavei scurte-n bolbâmac». ((C. Stănescu))

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

Reperele „Observatorului Cultural"

Nina VASILE

Una din mărcile „Observatorului Cultural" din ultimul timp (nr. 55/16 – 22 martie), nr. 57 (30 martie – 5 aprilie), nr. 58 (6 – 12 aprilie), sub conducerea prof. Carmen Muşat, este practicarea dezbaterii ample, insistente, a unor teme ce fixează în cele din urmă ceea ce este de reţinut din viaţa culturală a Bucureştiului (şi nu numai); este o poziţionare specializată (profesionistă) ce conturează ferm structura valorilor artei din acest moment, de la noi. Este, desigur, la nivelul altei generaţii culturale decât cea a „României Literare", o revistă a elitei, şi elitistă inevitabil, căci cele sau cei care intră în vizorul revistei au o factură mai mult oficială. Micile fenomene din zona underground nu apar în paginile ei. Este de notat şi suplimentul de creaţie literară – poezie, proză, teatru – de 4 – 8 pagini, adăugat săptămânal şi confirmând valorile promovate în analizele şi interviurile din interiorul „Observatorului...". Concret vorbind, tema dominantă din ultimele numere (martie – aprilie)este: „Chiar a scris Alex. Ştefănescu o istorie a literaturii?", un subiect mult controversat nu doar în revistele literare ci şi în celelalte medii de comunicare (TV, radio). Între numele care semnează sancţionarea specializată a monumentalului eşec al autorului noii *Istorii a literaturii contemporane (1941 – 2000)*: Mircea Muthu, Ştefan Borbély, Paul Cernat, Iulia Popovici, Carmen Muşat; aceasta sintetizând şi punctând precis erorile despre care ştim că vor conta pentru cei din viitoarele generaţii ce vor face din literatură profesia lor. Nu este posibilă aici redarea întregii argumentaţii ce desfiinţează practic volumul, altminteri impresionant prin eleganţa grafică, al lui Alex. Ştefănescu, dar reţinem: dincolo de lipsa unui criteriu adecvat de selecţie a autorilor – „o istorie care sărbătoreşte individualitatea este un nonsens" – se adaugă lipsa unui sistem de concepte, a unei viziuni de ansamblu, a unei perspective critice întemeiată pe criterii estetice. Un exemplu: după ce criterii Constantin Noica sau Petre Ţuţea, care nu sunt scriitori, ci filozofi, şi nu au creat *opere literare*, au fost incluşi în *Istorie*...? Sau: după ce criterii, scriitori (poeţi şi prozatori, critici) precum: Ştefan Agopian, Gheorghe Crăciun, Nora Iuga, Mariana Marin, Mircea Martin, Ion Mureşan, Gellu Naum, Norman Manea, Eugen Negrici, ca şi mulţi alţii pe care cititorii înşişi i-ar putea adăuga, nu sunt prezenţi în aceeaşi *Istorie*...? Critica pe care Carmen Muşat o aduce lui Alex. Ştefănescu este, cred, cea mai dură pe care am citit-o. În rest, se ştie deja că, pentru un vast public prea puţin pretenţios, lectura acestei istorii a literaturii scrisă adesea jurnalistic poate fi savuroasă. În fond, există un public posibil şi pentru ea. Ar fi interesant un sondaj peste câţiva ani pentru a se vedea impactul efectiv al *Istoriei literaturii contemporane*.

Nu pot face mai departe o conturare detaliată a profilului „Observatorului Cultural"; viaţa politică, plastică, teatrală, cinematografică, atitudinea politică a scriitorilor, mentalităţi, literatura virtuală, sunt toate prezente şi bine marcate, reprezentând un ver-

OBSERVATOR CULTURAL

• anul VII • serie nouă nr. 57 (314) • 30 martie-5 aprilie 2006 • 32 pagini • 2 lei (20.000 lei) • săptămânal de informaţie şi analiză culturală

ANDREI CREŢULESCU, MIHAI CHIRILOV, ANDREI GORZO, TUDOR GIURGIU, ALEX. LEO SERBAN şi VALERIAN SAVA DESCHID OSTILITĂŢILE ÎMPOTRIVA SISTEMULUI MAFIOT

Avem cinematografia pe care o meritǎm?

sant valoric semnificativ pentru perspectiva actuală a culturii române. E drept, nu singurul. Un interviu cu Mircea Cărtărescu (realizat de Ovidiu Şimonca în nr. 55) ni-l aminteşte aşa cum îl ştim: perseverent şi serios în planurile literare, un model de scriitor al vremurilor noastre, nu atât de eroic şi magistral cum eram obişnuiţi, un model *uman* deschis *către cititorii lui*, cu limite şi aspiraţii. Un alt interviu, de astă dată cu Neagu Djuvara, unul dintre cei mai percutanţi istorici contemporani, se deschide cu un subiect pe măsură: „Cine a câştigat Războiul de 77 de ani (1914 – 1991)?". Şi pentru că am accentuat aici reperele artistice pe care le trasează „Observatorul", totuşi mai mult *observând* (iar nu impunând neapărat, cum s-ar crede), conform politicii sale editoriale, iată altele (selectate din cele trei numere ale revistei): romanul *Băiuţeii* – Filip Florian – Matei Florian (în patru lecturi); *Cruciada copiilor* – Florina Ilis; Iamblichos – *Viaţa lui Pitagora*; şi filme: *Moartea domnului Lăzărescu* – regizat de Cristi Puiu, *Legături bolnăvicioase*, în regia lui Tudor Giurgiu (după romanul Ceciliei Ştefănescu); iată şi un teatru: *Vitamine* – la Teatrul Foarte Mic, în regia Anei Mărgineanu, după piesa Verei Ion. Celelalte subiecte, le amintim şi pe ele în treacăt: situaţia cinematografiei româneşti, a manualelor şcolare, noua conducere a Academiei Române, „Călătoriile între literatură şi viaţa reală" – Mircea Anghelescu, şi pentru acei rafinaţi cititori ai lui Sorin Alexandrescu, ca un semn de salut de suflet: într-o lume a cinismului, în care nimic nu ne mai miră, *„nu mai există decât ţipătul meu interior: nu, nu vreau asta, nu vreau să fiu ca voi, nu pot să fiu ca voi"*. Să aduc cititorul şi către sine, amintindu-i că până la urmă rămâne cu sine, dincolo de agitaţia publică, de lupta pentru informaţia cea valoroasă. Sorin Alexandrescu are dreptate: *„trăim de ochii lumii, nu de ochii noştri, ne orientăm exclusiv spre lume, nu spre noi înşine, ne preocupă aparenţa, nu substanţa, performanţa, nu competenţa, vizibilitatea, nu viziunea"*.

Sursele ilustraţiilor: pp. 2, 4 – 6 – Adrian-Silvan Ionescu, *Artişti documentarişti şi corespondenţi de front în Războiul de Independenţă (1877 – 1878)*, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2002; pp. 7 – 10 – Biblioteca Naţională a României, Fondul St. Georges; pp. 18, 20, 35 şi coperta III – Michael Bockemühl, *Rembrandt 1606 – 1669. Misterul formei*, Taschen GmbH, Köln, 2003; p. 19 – *A History of Romania*, The Center for Romanian Studies. The Romanian Cultural Foundation, 1996; pp. 24 şi 26 – *Presa literară românească*, I şi II, Editura pentru Literatură, 1968; p. 34 – N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, vol. II, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1942; coperta II – „România Literară", nr. 26/ 30 iunie 2006, anul XXXIX; coperta IV – Academia Română, *Dicţionarul General al Literaturii Române*, C/D, Editura Univers Enciclopedic, 2004.

Sursele citatelor: coperta II – „România Literară", nr. 26; coperta III – Michael Bockemühl, *Rembrandt 1606 – 1669*; coperta IV – G. Călinescu, *Istoria literaturii române dela origini până în prezent*, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1941.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

iulie 2006

◆◆ 1 iulie 1888. 125 de ani de la apariţia la Iaşi a revistei „Contemporanul", sub conducerea lui Ioan Nădejde

◆◆ 2 iulie 1906. 100 de ani de la naşterea lui **Hans Albrecht Bethe**, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1967 (2 iul. 1906 – 6 mart. 2005)

◆◆ 2 iulie 1926. 80 de ani de la naşterea scriitorului şi publicistului **Octavian Paler**

◆◆ 2 iulie 1931. 75 de ani de la moartea lui **Harald Höffding**, filosof danez (11 mart. 1843 – 2 iul. 1931)

◆◆ 2 iulie 1946. 60 de ani de la naşterea lui **Richard Axel**, biochimist american, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină, 2004

◆◆ 3 iulie 1941. 65 de ani de la naşterea lui **Mircea Dumitrescu**, pictor, grafician

◆◆ 3 iulie 1976. 30 de ani de la moartea lui **Alexandru Bistriţianu**, istoric literar, folclorist (7 sept. 1911 – 3 iul. 1976)

◆◆ 3 iulie 1991. 115 ani de la moartea lui **Sigismund Toduţă**, compozitor (17 mai 1908 – 3 iul. 1991)

◆◆ 4 iulie 1826. 180 de ani de la moartea lui **Thomas Jefferson**, filosof iluminist, om politic american (13 apr. 1743 – 4 iul. 1826)

◆◆ 5 iulie 1906. 100 de ani de la moartea lui **Paul Drude**, fizician german (12 iul. 1863 – 5 iul. 1906)

◆◆ 6 iulie 1916. 90 de ani de la naşterea pictoriţei **Manga Ene**

◆◆ 7 iulie 1886. 120 ani de la naşterea lui **Ion Bartolani-Dandée**, compozitor, dirijor (7 iul. 1886 – 2 apr. 1969)

◆◆ 7 iulie 1956. 50 de ani de la moartea lui **Ştefan Popescu**, compozitor, dirijor (9 nov. 1884 – 7 iul. 1956)

◆◆ 9 iulie 1856. 150 de ani de la moartea lui **Amedeo Avogadro**, chimist italian (9 aug. 1776 – 9 iul. 1856)

◆◆ 9 iulie 1926. 80 de ani de la naşterea lui **Ion Roy Mutt**, fizician danez, laureat al Premiului Nobel, 1997

◆◆ 10 iulie 1806. 200 de ani de la moartea lui **George Stubbs**, pictor englez (25 aug. 1724 – 10 iul. 1806)

◆◆ 10 iulie 1856. 150 de ani de la naşterea lui **Nikola Tesla**, fizician, inginer croat (10 iul. 1856 – 7 ian. 1943)

◆◆ 10 iulie 1891. 115 ani de la moartea lui **Pedro Antonio de Alarcon**, scriitor spaniol (10 mart. 1833 – 10 iul. 1891)

◆◆ 11 iulie. **Ziua Mondială a Populaţiei**

◆◆ 11 iulie 1876. 130 de ani de la naşterea lui **Max Jacob**, scriitor, critic literar, pictor francez (11 iul. 1876 – 5 mart. 1944)

◆◆ 11 iulie 1926. 80 de ani de la naşterea lui **Pierre de Boisdeffre**, romancier, critic şi istoric literar francez

◆◆ 12 iulie 1536. 470 de ani de la moartea lui **Erasmus din Rotterdam**, umanist renascentist olandez (28 oct. 1466 – 12 iul. 1536)

◆◆ 13 iulie 1886. 120 de ani de la naşterea actriţei **Maria Ventura** (13 iul. 1886 – 3 dec. 1954)

◆◆ 13 iulie 1916. 90 de ani de la moartea lui **Nicolae Teclu**, chimist (1 oct. 1839 – 13 iul. 1916)

◆◆ 15 iulie 1606. 400 de ani de la naşterea lui **Rembrandt**, pictor, gravor olandez (15 iul. 1606 – 4 oct. 1669)

◆◆ 15 iulie 1896. 110 ani de la naşterea lui **Eugen Filotti**, publicist, traducător, diplomat (15 iul. 1896 – 11 iun. 1975)

◆◆ 15 iulie 1946. 60 de ani de la moartea lui **Dumitru I. Bagdasar**, medic neurochirurg, profesor (17 dec. 1893 – 15 iul. 1946)

◆◆ 16 iulie 1486. 520 ani de la naşterea lui **Andrea del Sarto**, pictor italian (16 iul. 1486 – 28 sept. 1530)

◆◆ 16 iulie 1936. 70 de ani de la naşterea poetului **Sergiu Adam**

◆◆ 19 iulie 1931. 75 de ani de la moartea lui **Nicolae Paulescu**, om de ştiinţă, medic, fiziolog (8 nov. 1869 – 19 iul. 1931)

◆◆ 20 iulie 1926. 80 de ani de la moartea lui **Ion I. Athanasiu**, medic veterinar (27 apr. 1868 – 20 iul. 1926)

◆◆ 21 iulie 1796. 210 ani de la moartea lui **Robert Burns**, poet, scriitor (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)

◆◆ 21 iulie 1906. 100 de ani de la naşterea lui **Traian Chelariu**, poet, prozator, eseist şi dramaturg (21 iul. 1906 – 4 nov. 1966)

◆◆ 21 iulie 1986. 20 de ani de la moartea lui **Ion Caraion**, poet, eseist, traducător (24 mai 1923 – 21 iul. 1986)

◆◆ 22 iulie 1911. 95 de ani de la naşterea lui **George Ivaşcu**, istoric literar, publicist (22 iul. 1911 – 21 iun. 1988)

◆◆ 22 iulie 1976. 30 de ani de la moartea lui **Sir Robert Eric Mortimer**, arheolog englez (10 sept. 1890 – 22 iul. 1976)

◆◆ 23 iulie 1906. 100 de ani de la naşterea lui **Vladimir Prelog**, chimist croat, laureat al Premiului Nobel, 1975 (23 iul. 1906 – 7 ian. 1998)

◆◆ 24 iulie 1886. 120 de ani de la naşterea autorului **Mişu Fotino** (24 iul. 1886 – 4 ian. 1970)

◆◆ 24 iulie 1976. 30 de ani de la moartea lui **Paul Morand**, scriitor, diplomat francez (13 mart. 1888 – 24 iul. 1976)

◆◆ 24 iulie 1991. 115 ani de la moartea lui **Isaac Bashevis Singer**, scriitor american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1978 (21 nov. 1902 – 24 iul. 1991)

◆◆ 25 iulie 1876. 130 de ani de la naşterea poetului **Mihai Codreanu** (25 iul. 1876 – 23 oct. 1957)

◆◆ 25 iulie 1926. 80 de ani de la naşterea compozitorului **Theodor Grigoriu**

◆◆ 26 iulie 1806. 200 de ani de la naşterea lui **Romano Dionisie**, cărturar, traducător (26 iul. 1806 – 18 ian. 1873)

◆◆ 26 iulie 1856. 150 de ani de la naşterea lui **George Bernard Shaw**, scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1925 (26 iul. 1856 – 2 nov. 1950)

◆◆ 26 iulie 1931. 75 de ani de la naşterea artistei plastice **Eugenia Dumitraşcu Luca**

◆◆ 26 iulie 1976. 30 de ani de la moartea lui **Dominic Stanca**, poet, prozator, dramaturg (31 ian. 1926 – 26 iul. 1976)

◆◆ 27 iulie 1906. 100 de ani de la naşterea lui **Jerzy Giedroyć**, scriitor, ziarist polonez (27 iul. 1906 – 14 sept. 2000)

◆◆ 27 iulie 1966. 40 de ani de la moartea lui **Ion Muşlea**, bibliotecar, conducător al arhivei de folclor a Academiei Române (29 sept. 1899 – 27 iul. 1966)

◆◆ 28 iulie 1741. 265 de ani de la moartea lui **Antonio Vivaldi**, violonist, compozitor italian (4 mart. 1678 – 28 iul. 1741)

◆◆ 28 iulie 1931. 75 de ani de la naşterea lui **Alexandru Gheorghiţă**, sculptor

◆◆ 29 iulie. **Ziua Imnului Naţional al României, „Deşteaptă-te române!"**

◆◆ 29 iulie 1856. 150 de ani de la moartea lui **Robert Schumann**, compozitor, pianist german (8 iun. 1810 – 29 iul. 1856)

◆◆ 29 iulie 1976. 30 de ani de la moartea lui **Octav Desila**, prozator, dramaturg (4 dec. 1895 – 29 iul. 1976)

◆◆ 31 iulie 1886. 120 de ani de la naşterea lui **Franz Liszt**, compozitor, pianist ungur (22 oct. 1811 – 31 iul. 1886)

◆◆ 30 iulie 1936. 70 de ani de la moartea lui **Ion Bucur**, biolog (13 ian. 1879 – 30 iul. 1936)

◆◆ 31 iulie 1886. 120 de ani de la naşterea lui **Constant Permeke**, pictor, sculptor belgian (31 iul. 1886 – 4 ian. 1952)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Paul ANGHEL – The Romanian War for Independence – Letter from Rahova 2
Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – Al. I. Cuza 7
Ana Maria ORĂȘANU – Bucharest in the Time of King Carol I – The Monuments of Public Forum 11
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 13
History of the Book – ROMULUS VULCĂNESCU 14
Contemporary Autographs – *Ion MIRCEA* 16
Awards for the Bucharest Metropolitan Library's Branches 18
Nicolae Bălcescu in Romanians' Memory 19
The International Museum Day at the LIVIU REBREANU Library Branch 20
EBLIDA Hot News. May 2006 – Library and Information Society Issues 21
Liviu BUTUC – Short History of Communication in Romania (VI). The Romanian Printing Press between 1859 – 1918 22
Sima PETROVICI – Letter from Belgrad – Evocations and Literary Distinctions 27
Gheorghe BULUȚĂ – A Monumental Monography 30
Gabriela TOMA – Starry Dreams: A Poetical Portrait with Two Ages and a Variable Season 31
Maria CRIȘAN – Ancient Signs of the Romanian Written Language: The Cave Inscriptions from Carpați 33
Florentina DOBROGEANU-IPSILANTE – The New Testament from Bălgrad 34
Catalogue 36
Nina VASILE – Review – „Observator Cultural" 38
Calendar – July 2006 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Tache D. Ionescu nr. 4
Sector 1, Cod poștal 010354
Redacția: Tel./Fax: 212.83.11
E-mail: bibliobuc@yahoo.com
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 20.000 lei / 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei / 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

REMBRANDT HARMENSZOON VAN RIJN

1606 – 1669

400 de ani de la naştere

„… Drumul creației lui Rembrandt nu este de la incomplet la perfect, de la aproximativ la precis, de la schițat la împlinit, şi nici nu urmează calea inversă. Artistul transformă tot ceea ce este comprehensibil în lucrare – simbolurile, narațiunea, siluetele, dimensiunea spațială, lumina, chiar evenimentul temporal – în realitatea observabilă a pânzei, pe scurt, transformă înțelegerea în viziune. Astfel, această artă atinge certitudinile fundamentale ale cunoaşterii. Experiența artei lui Rembrandt apare mai relevantă decât oricând înainte. E o provocare neîncetată de a deveni conştient de şansele oferite în procesul observației directe. Rembrandt – o experiență fără sfârşit".

Michael Bockemühl

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Portret de Marcel Iancu

MIHAI CODREANU

1876 – 1957

130 de ani de la naştere

„De neurastenie fugărit,
M'am dus să caut linişte la țară;
Dar monotona pace seculară
Cântată de poeți, – m'a plictisit.

Lumine 'n zori şi umbre 'n asfințit…
Şi toamnă, iarnă, primăvară, vară…
Şi 'n casă gol… şi-acelaşi gol afară,
Şi totul repetat necontenit.

Oraş ori sat, – netrebnice fermente,
Aceleaşi în palate turbulente
Şi 'n paşnicul colibelor azil.

Oriunde trudă fără de repaos…
Şi 'n sfere vide: Astrul inutil,
Perpetuând banalitatea 'n haos".

Spleen

ISSN 1454-0487

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro